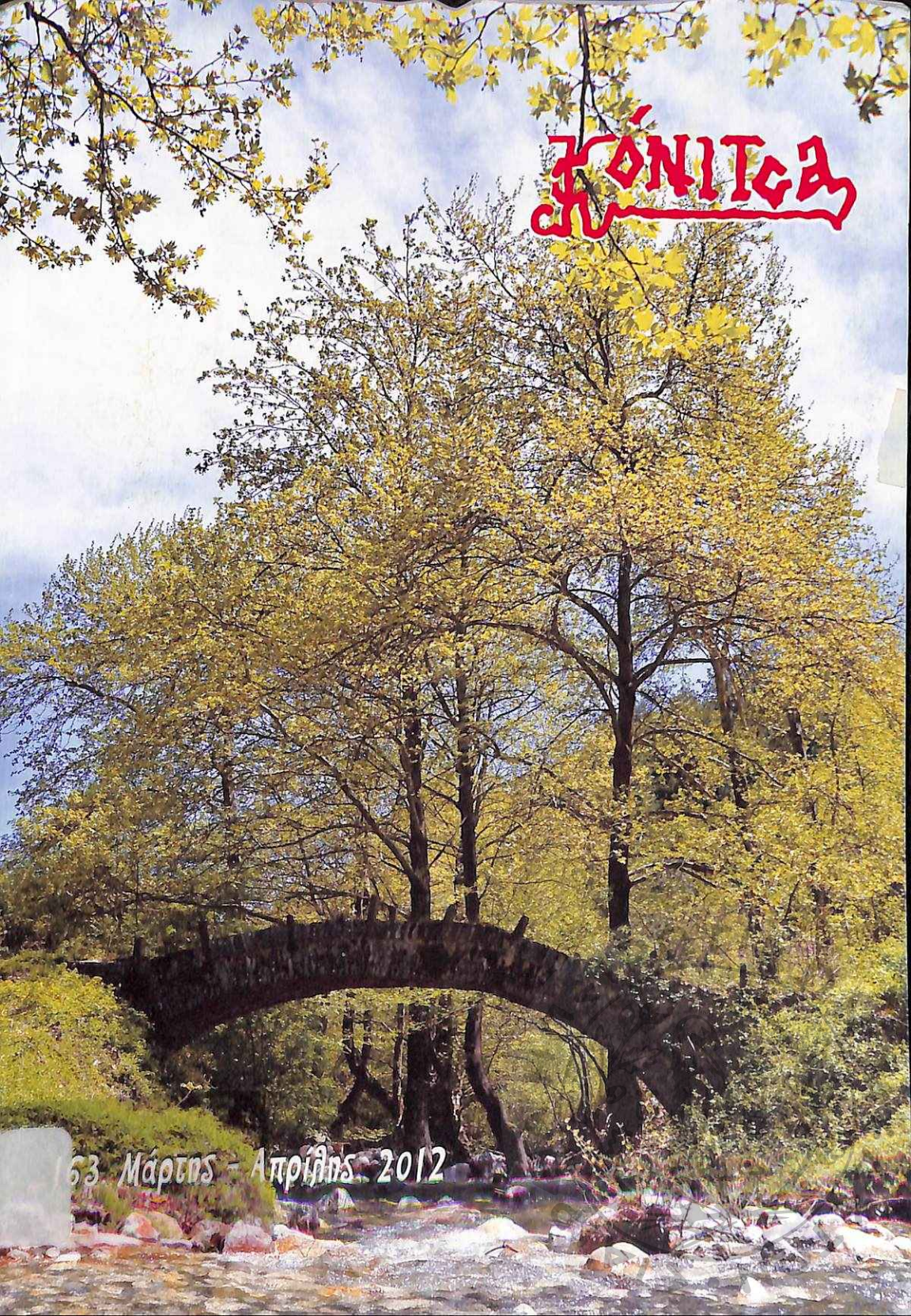
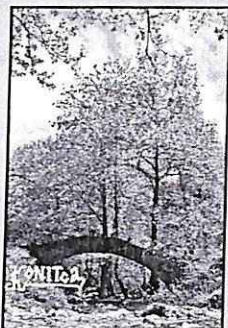

ΚΟΝΙΤΣΑ

63 Μάρτιος - Απρίλιος 2012

163. Μάρτης - Απρίλης 2012

Φωτ. εξωκρ.
(Γέφυρα στον Αμάραντο)
Π. Σ. Τ.

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

«Σύλλογος Φίλων Περιοδικού
ΚΟΝΙΤΣΑ»

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

και Υπεύθυνος κατά Νόμο:

Σωτήρης Τουφίδης

Κόνιτσα 44.100

Τηλ. 26550 22464 - 22212

Fax: 26550 22464

periodiko-konitsa@hotmail.com

Συντάσσεται από Επιτροπή:

Ανδρέου Ηλίας

Τουφίδης Σωτήρης

Τσιάγκης Ίκαρος

Ετήσια συνδρομή:

Εσωτερικού 15 Ευρώ,

Εξωτερικού 30 Ευρώ ή 40 Δολ.

Αλληλογραφία - Συνδρομές

στον υπεύθυνο Σ. Τουφίδη

ΚΟΝΙΤΣΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Περίοδος Τρίτη • Τεύχος 163 Μάρτης - Απρίλης 2012 • Euro 3

Π ε ρ ι ε χ ό μ ε ν α

Σελ.	
81	Τα Νεροπρίονα, Σ.Τ.
85	Μοναστήρια στην επαρχία Κόνιτσας, Χ. Γκούτος
90	Ιστορικά στοιχεία για τη Φούρκα, Χ. Γκούτος
95	Αγροτικό τεχνολογικό Λύκειο, Σπ. Γκότζος
97	1821, Β. Τσιαλιαμάνη
99	Σκέψεις για τη ζωή και το θάνατο, Α.Γ. Πολίτης
101	Ημιευχάριστη είδηση, Β. Τσ.
103	Σαμουήλ Χάου, Β. Τσ.
106	Αναστασία και Εριφύλη Λιάπα, Β. Τσ.
108	Εις την πόλιν, Β. Τσ.
111	Τι σου είναι το μυαλό, Π. Μπούνα
115	Σαν ζωγραφιά (διήγημα), Β. Νικόπουλου
119	Εαρινό Εωθινό, Τ. Κανάτση
120	Μάης (ποίημα), Γ. Μαυρογιάννη
121	Βιβλιοπαρουσίαση, Ι.Τ.
123	Δημώδης ποίηση, Η. Ανδρέου
128	Τραγούδια της ξενιτιάς, Σωκ. Οικονόμου
131	Οι Παδιώτες κοντά στην παράδοση, Β. Βόσιου
135	Κοινότης Πάδων, Ι. Μεσσή
140	Ενθυμήσεις στην Αγ. Βαρβάρα, Π. Δήσιου
143	Το καλαμπόκι, Ζ. Παπαζήση
147	Όταν υπάρχουν άνθρωποι, Β. Τσ.
149	Το Μιστί της Καπαδοκίας, Α. Δεμερτζίδης
152	Σχόλια - Ειδήσεις - Κοινωνικά

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΘΕΟΔΩΡΙΑΗ

Γαριβάλδη 10,
45221 Ιωάννινα
τηλ. 26510 77358
e_theodo@otenet.gr

Τα νεροπρίονα

Απο τα παλιά χρόνια ο άνθρωπος έκανε χρήση του τρεχούμενου νερού στην ύδρευση κατοικημένων περιοχών, πόσιμα καλλιεργειών, να κινεί μυλόπετρες που άλεθαν τα σιτηρά ή μπαρούτι αργότερα (μπαρουτόμυλοι Δημητσάνας σε "νεροτριβές" και "μαντάνια".

Στις μέρες μας, εκτός των άλλων, γίνεται χρήση του νερού για την παραγωγή ρεύματος κινώντας μεγάλες τουρμπίνες, με την ίδια σχεδόν τεχνική, όπως στους νερόμυλους.

Στο σημερινό μας σημείωμα θα αναφερθούμε αποκλειστικά στη χρήση του νερού για την κίνηση των νεροπρίονων.

Το νεροπρίονο ήταν ένα ξύλινο μηχανήμα που είχε στη βάση του ξύλινο άξονα με φτερωτή όπου από μια ξύλινη

κάνουλα έπεφτε το νερό με πίεση και γύριζε τη φτερωτή. Από τη φτερωτή η κίνηση μεταδιδόταν σ' ένα κάθετο πριόνι το οποίο ανεβοκατέβαινε κόβοντας ή σχίζοντας τους κορμούς των δέντρων, απαλλάσσοντας τους υλοτόμους από τη χειρωνακτική εργασία των παλιότερων χρόνων.

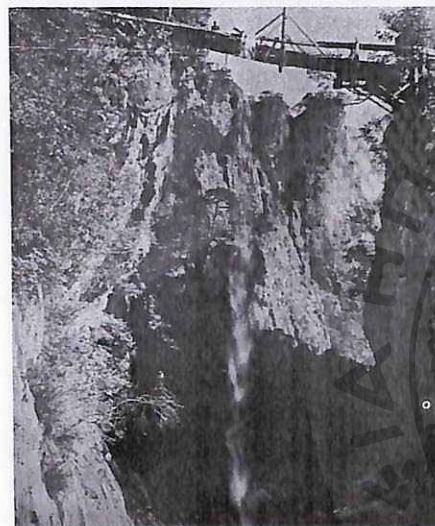
Στην περιοχή μας με τα πολλά δάση, πριν από το β' παγκόσμιο πόλεμο, λειτούργησαν πολλά τέτοια πριόνια σε μέγεθος που υπήρχαν τρεχούμενα νερά.

Στην Κόνιτσα ένα νεροπρίονο δούλεψε προπολεμικά στη χαράδρα Αώου (απέναντι από το Μοναστήρι της Παναγίας) με Διστρατιώτες υλοτόμους που ήταν ειδικοί για την κατασκευή και λειτουργία τέτοιων πριονιών.

Αναφέρονται: Αγόρου, Γούσιας, Γεράσης, Κατσιμπαρης (μαρτυρία Κ. Κύρκος - Γ. Κρυστάλης).

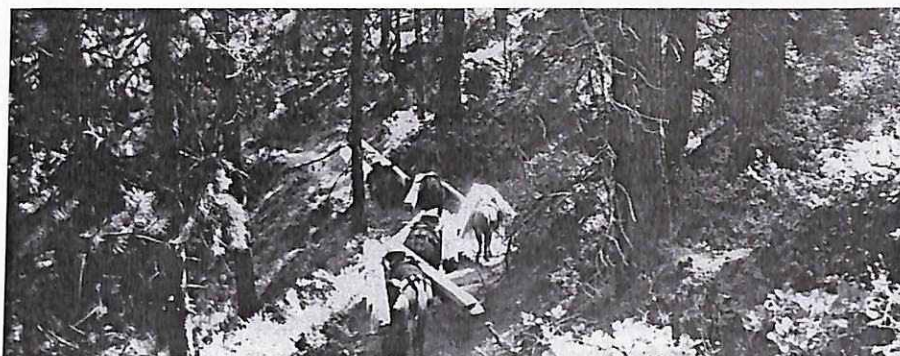
Με ξύλινο κανάλι διοχέτευαν το νερό του "Γράβου" από τη μια μεριά της χαράδρας στην άλλη (βλέπε φωτ.) όπου είχαν κατασκευάσει το νεροπρίονο.

Έκοβαν τα πευκόδεντρα στις απότομες πλαγιές της χαράδρας με χειροκίνητα μεγάλα πριόνια (κόφτρες ή σιάρες) ένας εργάτης από τη μια κι ο άλλος από την αντίθετη. Αυτό απαιτούσε μυική δύναμη και ήταν πολύ κουραστικό· δεν υπήρχαν τότε τα σημερινά μηχανοκίνητα πριόνια που κόβουν σ' ένα λεπτό ολοκληρωμένο δέντρο.

Ξύλινη γέφυρα με την κάνουλα στο Στόμιο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ ΕΠΕΛΕΓΜΕΝΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
81
ΕΥΔΟΤΟΥ
ΕΠΙΘΕΤΟΝ
6-6-2012
Αρ. 24634

Μεταφορά ξυλείας.

(Φωτ. Ι. Καπάιος)

Αφού κλάριζαν τα κομμένα δέντρα, μετά κυλούσαν τους κορμούς προς το νεροπρίονο ή τους έσερναν πλάι πλάι με τη βοήθεια ειδικού τσεκουριού (μπινιτί) σε ειδικούς ξυλόδρομους. Εκεί τετραγωνίζονταν αρχικά και κατόπιν σχίζονταν και γίνονταν χοντρά καδρόνια, πέταβρα για σκεπές, σανίδια για πατώματα και ταβάνια ή για άλλες χρήσεις.

Από το νεροπρίονο η ξυλεία μεταφέρονταν με άλογα ή μουλάρια, μέσα από το ποτάμι, στην απέναντι πλευρά της χαράδρας και από το μονοπάτι έφτανε στην Κόνιτσα απ' όπου οι ξυλέμποροι την πουλούσαν στα ξυλουργεία.

Αφηγείται ο Κώστας Κύρκος: Μετά

Απο αριστερά: Κ. Κύρκος, Γ. Κρυστάλλης, Β. Λύτος, στο νεροπρίονο.

Ο Γ. Κρυστάλλης με το ειδικό τσεκούρι.

Εκεί φτιάξαμε μια παράγκα όπου μαγειρεύαμε και κοιμόμασταν, δουλεύοντας, σκληρά. Ήταν πολύ δύσκολα χρόνια, αλλά τι να κάνουμε; Έπρεπε να ζήσουμε τις οικογένειές μας...».

«Δεν ήταν μόνο η δουλειά στο συ-

νεργείο δύσκολη, αφηγείται ο Γ. Κρυστάλλης. Μεγάλη δυσκολία είχαμε και με τη μεταφορά της ξυλείας προς την Κόνιτσα. Περνώντας τα ζώα ιδίως από τη μεγάλη "Σκάλα", μερικές φορές σκόνταφταν τα καδρόνια στα βράχια και χάνοντας την ισορροπία τους γκρεμίζονταν στο ποτάμι.

Όταν τελείωσε η υλοτομία στο Μοναστήρι, προμηθευθήκαμε μια πετρελαιομηχανή, και έτσι μπορούσαμε να την εγκαταστήσουμε όπου υπήρχαν δάση για υλοτόμηση, χωρίς να χρειαζόμαστε την υδροκίνηση. Τότε δουλέψαμε και στην "Καρουτιά" με το συνεταιρισμό. Σήμερα πάνε αυτά...

Με τους δρόμους που έγιναν παντού και με τα μέσα που έχουν οι υλοτόμοι (αυτοκίνητα, γερανούς κ.λ.) οι κορμοί των δέντρων μεταφέρονται από τα δάση στα εργοστάσια όπου γίνεται η κάτεργασία με λιγότερο κόπο...».

Σ.Τ.

Νεροπρίονο στη Λάκκα Αώου

(Φωτ. Ι. Καπάιος)

(1983) Καθαρισμός πεύκων στον Αϊ-Γιάννη Κόνιτσας από τον εξωρ. Σύλλογο.
Φωτ. από αριστερά: Ι. Τσιάγκης, Αλ. Καρανάσιος, Ι. Λαζογιάννης, Σ. Τουφίδης.
Κάτω: Δημ. Τσιάγκης, Η. Ανδρέου

Ο πρ. Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Σαρζετάκης στην Κόνιτσα (22-2-1986).

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΧΑΡΙΛΑΟΣ Γ. ΓΚΟΥΤΟΣ

Κατά τον 13ο και τον 14ο αιώνα, οι βυζαντινοί άρχοντες της Ηπείρου ίδρυσαν πολλές μονές με δαπάνες τους, χάριν της σωτηρίας της ψυχής τους, συνήθως δε πλησίον οδικών αρτηριών ώστε να εξυπηρετούνται οι διαβάτες. Πολύ περισσότερες ήταν οι μονές, μικρές συνήθως, που κτίσθηκαν από μοναχούς ώστερα από τα μέσα του 16ου αιώνα, ιδίως τον 17ο αιώνα, μάλιστα δε σε περιοχές της Πίνδου, όπου επύκνωσαν¹.

Στον χώρο της σημερινής επαρχίας της Κόνιτσας, από τις μονές που υπήρξαν κατά τους ως άνω αιώνες, έχω επισημάνει 30 περίπου. Για μερικές από αυτές γνωρίζουμε ότι, πριν να ιδρυθούν εκεί όπου σώζονται τα κτήριά τους, ήταν εγκατεστημένες σε γειτονικές θέσεις. Δεν αποκλείεται να έχει συμβεί το ίδιο και ως προς άλλες. Έχω παρατηρήσει ότι και στην επαρχία μας οι μονές της ύστερης βυζαντινής περιόδου είχαν κτισθεί κοντά σε οδικές αρτηρίες ή και σε κάστρα, πιθανότατα για να αποτελούν και σταθμούς εξυπηρέτησης των διαβατών². Από τις 30 μονές (που ήταν μικρές κατά το πλείστον), οι 14 αφανίσθηκαν, ενώ από τις υπόλοιπες 16 σώθηκαν μόνον οι ναοί τους (τα «καθολικά» τους), σε λίγες δε και κελλιά τους.

Οι εκτιθέμενες παρακάτω λίγες βασικές ιστορικές και βιβλιογραφικές πληροφορίες για τις εν λόγω 30 μονές ελπίζω να υποκινήσουν τους φιλόστορους συνεπαρκίωτες να κομίσουν πρόσθετες γνώσεις για τους ρόλους που αυτές διαδραμάτισαν.

1. Κόνιτσα, στο Στόμιο του Αώου. Μονή αφιερωμένη στα Γενέθλια της Θεοτόκου, κτίσθηκε το 1774. Πιθανότατα διαδέχθηκε την μονή που υπήρξε από το 1590 στην απέναντι πλευρά του Αώου, στην σημερινή τοποθεσία Παλιομοναστηριού. Η μονή εκείνη ίσως διαδέχθηκε άλλη μονή, η οποία είχε ιδρυθεί μέσα στο κάστρο της Κόνιτσας μετά την καταστροφή του το 1458, έχοντας ως καθολικό της την μη κατεδαφισθείσα τότε εκκλησία του κάστρου, στην οποία υπήρχε η λειψανοθήκη του 1292 που διατηρείται στην σημερινή μονή³.

1. Σχετική βιβλιογραφία βλ. εις Χ. Γκούτος, Ηπειρ. Ημερολόγιο, τ. 2005 236-7, ο ίδιος, Η επαρχία της Κόνιτσας και η Μόλιστα επί Τουρκοκρατίας, 3003 56.

2. Βλ. μελέτη μου εις Ηπειρ. Γράμματα, τ. 2010 155, 167 και την εκεί βιβλιογραφία.

3. Βλ. πρεσβ. Δ. Τάτσης, Η ιερή μονή Στομίου Κόνιτσας και ο Γέροντας Παΐσιος, 2008 Γκούτος, Κόνιτσα, τ. 2008 90-91, Δ. Καμαρούλιας, Τα μοναστήρια της Ηπείρου 1997 147.

2. Λιπονιάβιστα, στα Καλύβια Κλειδωνιάς. Μονή αφιερωμένη στην Μεταμόρφωση του Σωτήρος και σταυροπηγιακή. Σώζεται μόνον το καθολικό της που κτίσθηκε το 1867 και διαδέχθηκε στην ίδια θέση άλλο καθολικό, το οποίο είχε κτισθεί, το 1521 μάλλον, επάνω σε λείψανα κτηρίου παλαιοχριστιανικού ή αρχαίου, πλησίον βυζαντινού οχυρωματικού τείχους. Στην ίδια θέση είχε προϋπάρξει μονή, την οποία το 1382 κατείχαν λατίνοι (καθολικοί) μοναχοί⁴.

3. Λιπονιάβιστα, στον επάνω οικισμό. Μονή αφιερωμένη στους Αγίους Αποστόλους, κτίσθηκε το 1662 και ιστορήθηκε το 1730 περίπου. Διαδέχθηκε την αναφερθείσα παραπάνω υπό 2 μονή, όταν η δεύτερη βρέθηκε σε παρακμή⁵.

4. Λιπονιάβιστα, στο Κλειδί, δίπλα στον Βοϊδομάτη. Μονή αφιερωμένη στους Αγίους Αναργύρους, κτίσθηκε το 1658 και ιστορήθηκε το 1666⁶.

5. Λιατοβούνι. Μονή αφιερωμένη στον Προφήτη Ηλία. Το 1806 είχε δύο μοναχούς. Σήμερα σώζονται ερείπια του καθολικού της και του οικισμού Λιατοβούνι που υπήρχε εκεί στα τέλη του 19ου αιώνα τουλάχιστον. Στην ίδια θέση το 1934 βρέθηκαν λείψανα βυζαντινού οχυρωματικού τείχους⁷.

6. Οσανίτσα ή Αηδονοχώρι, στην Γκούρα. Μονή αφιερωμένη στους Αγίους Ταξιάρχες, σταυροπηγιακή, κτίσθηκε τον 16ο αιώνα και είχε μετόχια στην Βλαχιά. Διαδέχθηκε την μονή που υπήρχε από τον 13ο αιώνα στην τοποθεσία Αηδονοχαλούσα. Το κυρίως καθολικό της καταστράφηκε το 1828⁸.

7. Διπαλίτσα ή Μολυβδοσκεπάστο. Μονή αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου, σταυροπηγιακή. Το υπάρχον καθολικό της κτίσθηκε σταδιακά τον 11ο αιώνα και από τα τέλη του 13ου αιώνα μέχρι το 1537. Υπήρξε έδρα της αρχιεπισκοπής Πωγωνιανής κατά περιόδους, είχε δε μετόχια στην Βλαχιά και αναδείχθηκε σε πνευματικό κέντρο⁹.

4. Δ. Τριανταφυλλόπουλος, Ηπειρ. Χρονικά, τ. 1975 9, Καμαρούλιας, ό.π. 152, Γκούτος, Ηπειρ. Γράμματα, τ. 2010 156, 160, Β. Ντισιάκος (επιμέλεια), Η Κόνιτσα και τα χωριά της, 2008 80, 87.

5. Τριανταφυλλόπουλος, ό.π. 38, Καμαρούλιας, ό.π., 155, Ντισιάκος, ό.π. 93.

6. Καμαρούλιας, ό.π., 161, Τριανταφυλλόπουλος, ό.π. 33.

7. Βλ. Γκούτος, Κόνιτσα, τ. 2008 95.

8. Β. Δήμου, Η ιερά μονή Ταξιάρχων Γκούρας... 1983, Καμαρούλιας, ό.π., 172, Γκούτος, Ηπειρ. Ημερολόγιο, τ. 2010 34.

9. Β. Παπαδοπούλου/Α. Καραμπερίδη, Βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία Μολυβδοσκεπάστου, 2006 12, 18, Γκούτος, Ηπ. Ημερολόγιο, τ. 2008 45, 49, 52 Καμαρούλιας, ό.π. 178.

8. Διπαλίτσα. Μονή αφιερωμένη στους Αγίους Αποστόλους, λειπούργησε τον 17ο αιώνα τουλάχιστον, έχοντας ως καθολικό της τον σωζόμενο ομώνυμο ναό, ο οποίος κτίσθηκε το 1537¹⁰.

9. Διπαλίτσα. Μονή αφιερωμένη στην Αγία Τριάδα, λειπούργησε τον 18ο αιώνα τουλάχιστον ως γυναικεία, έχοντας ως καθολικό της τον σωζόμενο ομώνυμο ναό, ο οποίος κτίσθηκε τον 16ο αιώνα ίσως¹¹.

10. Προβίτσικα ή Καλόβρυση. Μονή αφιερωμένη στον Άγιο Νικόλαο. Σώζεται το καθολικό της που κτίσθηκε τον 16ο αιώνα μάλλον¹².

11. Καβάσιλα. Μονή αφιερωμένη στα Γενέθλια της Θεοτόκου. Το σωζόμενο καθολικό της κτίσθηκε το 1816 και ιστορήθηκε το 1864. Ίσως διαδέχθηκε άλλη μονή που είχε ιδρύσει ο Αλέξιος Καβάσιλας τον 13ο αιώνα στην ίδια περιοχή¹³.

12. Κορτίνισα ή Νικάνορας. Μονή αφιερωμένη στον όσιο Νικάνορα. Το σωζόμενο καθολικό της κτίσθηκε το 1816 και ιστορήθηκε το 1826. Πιθανότατα διαδέχθηκε την μονή Βράνιστας, η οποία είχε ιδρυθεί τον 17ο αιώνα, μάλλον στον σημερινό λόφο του Αν Λιά της Βράνιστας¹⁴.

13. Στράτσιανη ή Πύργος. Μονή αφιερωμένη αρχικά μεν στον Άγιο Συμεών τον Στυλίτη, ενωρίτερα δε από το 1870 και μετέπειτα στην Αγία Τριάδα, έχει καταστραφεί¹⁵.

14. Βούρμπιανη. Μονή αφιερωμένη στον Άγιο Παντελεήμονα. Σώζονται μόνον ίχνη των κελλιών της, νεότερη εκκλησία και λείψανο του χεριού του αγίου.

15. Βούρμπιανη. Μονή αφιερωμένη στους Αγίους Αποστόλους, βρισκόταν στην θέση του παλιού σχολείου του χωριού, οι δε μοναχοί της δίδασκαν τα πρώτα γράμματα στα παιδιά του χωριού.

16. Βούρμπιανη. Μονή αφιερωμένη στον Άγιο Δημήτριο, βρισκόταν εκεί όπου έπειτα υπήρξε η συνοικία Σαρσάδες και αργότερα κτίσθηκε η σωζόμενη ομώνυμη εκκλησία¹⁶.

10. Παπαδοπούλου/Καραμπερίδη, ό.π., 26.

11. Παπαδοπούλου/Καραμπερίδη, ό.π., 44, Καμαρούλιας, Ηπειρ. Εταιρεία, τ. 1998 41.

12. Ντισιάκος, ό.π., 85, Τάτσης, Γνωριμία με την επαρχία Κονίτσας, 1993 107, Καμαρούλιας, ό.π., 170.

13. Αν. Ευθυμίου, Ηπειρ. Εστία, τ. 1969 225, Τάτσης, ό.π., 99, Καμαρούλιας, ό.π. 165.

14. Τάτσης, Το προσκύνημα του οσίου Νικάνωρος στην επαρχία Κονίτσας, 1990, Καμαρούλιας, ό.π., 186, Γκούτος, Κόνιτσα, τ. 2011 189.

15. Π. Αραβαντινός, Περιγραφή της Ηπείρου, τ. Γ' 164, Ι. Λαμπρίδης, Περί των εν Ηπείρω αγαθοεργημάτων, 1880 τ. Α' 59, Τάτσης, Γνωριμία ... 161.

16. Για τις ως άνω τρεις μονές, βλ. Ευθυμίου, Η Βούρμπιανη της Ηπείρου, 1987, 12-13, 24.

17. Τούρνοβο ή Γοργοπόταμος. Μονή αφιερωμένη στην Παναγία μάλλον, βρισκόταν στην σημερινή θέση Παναγιοπούλα, καταστράφηκε δε τον 18ο αιώνα (το 1708 ίσως) λόγω κατολίσθησης του εδάφους της.

18. Πληκάτι. Μονή αφιερωμένη στον Άγιο Ευθύμιο, ήταν μετόχι της μονής Τουρνόβου, βρισκόταν στην σημερινή θέση Παναγιοπούλα, όπου υπάρχει ομώνυμο εξωκκλήσι του 1811, καταστράφηκε δε λόγω κατολίσθησης του εδάφους της¹⁷.

19. Πιστίλιαπν-Σέλτσπ. Ανάμεσα στα κατεστραμμένα χωριά Πιστίλιαπν και Λούψικο βρίσκεται η τοποθεσία Παλιομονάστηρο. Προς τα νοτιοδυτικά βρίσκεται το χωριό Σέλτσπ, το οποίο στις αρχές του 17ου αιώνα μετεγκαταστάθηκε νοτίως, αργότερα δε ονομάστηκε Οζιά. Το 1328 ο Ανδρόνικος Παλαιολόγος έκτισε στην Σέλτσπ, πλησίον υδρόμυλου, μικρή μονή, αφιερωμένη στον Άγιο Νικόλαο. Την μονή αυτή ίσως διαδέχθηκε η μονή που υπήρξε κάποτε στην τοποθεσία Παλιομονάστηρο.

20. Ζέρμα ή Πλαγιά. Μονή αφιερωμένη στην Κοίμηση τη Θεοτόκου. Το σωζόμενο καθολικό της κτίσθηκε το 1656 και ανακαινίσθηκε το 1802, κοντά σε οδική αρτηρία. Πιθανότατα η μονή διαδέχθηκε άλλη μονή που υπήρξε στην σημερινή τοποθεσία Παλιομονάστηρο.

21. Μπλίσδιανη ή Λαγκάδα. Μονή αφιερωμένη στους Αγίους Πάντες, βρισκόταν στην τοποθεσία Πάτρες, πλησίον του Σαραντάπορου και της θέσης όπου τον 19ο αιώνα τουλάχιστον υπήρχαν χάνια, έχει καταστραφεί.

22. Καστάνιανη. Μονή αφιερωμένη στην Μεταμόρφωση του Σωτήρος. Ήταν περιτειχισμένη, είχε μετόχι στην θέση Χειμαδιά, καταστράφηκε προ πολλού. Πλησίον της ήταν ο Σαραντάπορος, διερχόταν οδική αρτηρία και υψωνόταν φρούριο¹⁸.

23. Κεράσοβο. Μονή αφιερωμένη στα Γενέθλια του Ιωάννου του Προδρόμου, έχει καταστραφεί. Βρισκόταν δίπλα σε οδική αρτηρία στην σημερινή τοποθεσία Κρέμαση Ραχοβίτσας, όπου σώζονται ίχνη των τοίχων της. Από τις πολλές φορητές εικόνες της που είχαν μεταφερθεί στο χωριό πριν από πολλά χρόνια, σώζονται μόνο δύο¹⁹.

24. Φούρκα. Μονή Κλαδόρμης, αφιερωμένη άλλοτε στα Γενέθλια και άλλοτε στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Το σωζόμενο καθολικό της ανακαινίσθηκε το 1847²⁰.

17. Βλ. Γκούτος, Κόνιτσα, τ. 2011 416, 414.

18. Για τις παραπάνω 4 μονές, βλ. Γκούτος, ό.π. 256, 99, 254, 251, 247 και την εκεί μνημονεύμενη βιβλιογραφία.

19. Δ. Σαμαράς, Κιράσοβο, 2002 72, 74-75, 198, 212.

20. Καμαρούλιας, ό.π., 193.

25. Σταρίτσανη ή Πουρνιά. Μονή αφιερωμένη στον Άγιο Σάββα, υπήρξε τον 19ο αιώνα τουλάχιστον και βρισκόταν εκεί όπου σήμερα υπάρχει ομώνυμο εξωκκλήσι²¹.

26. Μόλιστα. Μονή αφιερωμένη στα Εισόδια της Θεοτόκου. Στην σημερινή θέση της κτίσθηκε το 1819, ενώ από το 1672 βρισκόταν σε γειτονική περιοχή που αργότερα κατολίσθησε. Πιθανότατα διαδέχθηκε την μονή, η οποία είχε ιδρυθεί το 1326 στην τοποθεσία Σουπόσιανη, δίπλα σε οδική αρτηρία, από τον Ανδρόνικο Παλαιολόγο, ανεπιό του ομώνυμου αυτοκράτορα, και εγκαταλείφθηκε το 1669 λόγω επιδημίας πανώλης²².

27. Παλαιοσέλι. Μονή αφιερωμένη στον Άγιο Γεώργιο. Βρισκόταν στην σημερινή τοποθεσία Παλιομονάστηρο, όπου υπάρχει μικρό ομώνυμο εικονοστάσιο.

28. Πάδες. Μονή αφιερωμένη στην Αγία Παρασκευή. Λειτουργήσε μέχρι το 1978, το δε καθολικό της ανακαινίσθηκε το 1968. Ίσως υπήρξε και γυναικαία μονή στον κάτω μαχαλά.

29. Αρμάτοβο ή Άρματα. Μονή αφιερωμένη στην Αγία Παρασκευή, ίσως ήταν μετόχι της μονής της Σαμαρίνας, ερημώθηκε στις αρχές του 20ου αιώνα. Το καθολικό της κάηκε το 1962, αλλά κτίσθηκε εκ νέου.

30. Μπριάζα ή Δίστρατο. Μονή που πιθανότατα υπήρξε κάποτε στην σημερινή τοποθεσία Παλιομονάστηρο της περιοχής Καστράνια²³.

21. Γ. Παπαβασιλειάδης, Κόνιτσα, τχ 46/1966, Χ. Χρησιδής, Πουρνιά Κόνιτσας, 1991 27, 56.

22. Γκούτος, Η επαρχία... 70-75, 80-82, 116-120.

23. Για τις μονές των τελευταίων 4 χωριών, βλ. Η. Παπαζήσης, Κόνιτσα, τ. 1989 43-46.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΦΟΥΡΚΑ

ΧΑΡΙΛΑΟΣ Γ. ΓΚΟΥΤΟΣ

Η λατινική και βλάχικη λέξη “φούρκα” σημαίνει πάσσαλος διχαλωτός ή ρόκα. Ως οικωνύμιο σημαίνει είτε χωριό ευρισκόμενο σε τοποθεσία που έχει σχήμα διχάλας (το εδώ αρχικό χωριό βρισκόταν ανάμεσα σε δύο παραποτάμους), είτε χωριό που έχει φούρκες για οδοδείκτες επειδή συνυπάρχει με πολύ χιόνι ή πυκνή ομίχλη. Ομώνυμα χωριά υπήρχαν στην περιοχή της Πρεμετής, στην Χαλκιδική και στην Ελβετία¹.

Πληθυσμός: το 1846 κάτοικοι 441, το 1874 629, το 1888 650, το 1911 900, το 1920 372, το 1940 808.

Η ράχη Βέργος ίσως ονομάσθηκε έτσι επειδή σε αυτήν υπήρχε κάποτε κάστρο, το οποίο στα λατινικά λεγόταν burgo. Άλλωστε στην κορυφή της, που λέγεται Μεγάλο Ταμπουρί σώζονταν ίχνη αρχαίων οχυρωμάτων μέχρι το 1940 τουλάχιστον. Διαφορετικής ποιότητας είναι τα λείψανα παλαιού φρουρίου, διαμέτρου 15 μέτρων, το οποίο υπήρχε στην θέση Καστρί πλησίον της μονής Κλαδόρμης, πάνω από το στόμιο της χαράδρας της Μαρδίτσας².

Ο Πουκεβίλ έγραψε, ότι, ευρισκόμενος το 1806 πλησίον της Ανασελίτσας, είδε ανάμεσα στην Σαμαρίνα και στην Κιάφα (του Γράμμου), στην πλαγιά που λεγόταν Κούλα (Πύργος), τα ερείπια ενός χωριού βλάχων που άλλοτε ήταν ανθηρό. Από το ασαφές κείμενό του συμπεραίνω ότι πιθανότατα επρόκειτο για το χωριό Λιάσκα, το οποίο υπήρξε πλησίον της μονής Κλαδόρμης και μνημονεύεται αφ’ ενός στον κώδικα της μονής Ζάβορδας (περίοδος 1534-1692) και αφ’ ετέρου σε έγγραφο του 1833 που αναφέρει ότι το κτήμα ενός Κερασοβίτη συνορεύει “με Φούρκα, με Λάσκα, με Κάνισκο”, με Μπλίσδιανη και με Ριάχοβο. Κατά τον Ι. Λαμπρίδη, η μονή πλησίον της Φούρκας ονομάσθηκε Κλαδόρμη “εξ ομωνύμου κοινότητος, διαλυθείσης και εν τέταρτον της ώρας απεχούσης” εκ της μονής³. Όμως, θεωρώ ότι σε

1. Κ. Οικονόμου, Τα οικωνύμια του νομού Ιωαννίνων, 2006 297, F. Rouqueville, Ταξίδι στην Ελλάδα. Τα Ηπειρωτικά, Β’ 1996 14, Μεγάλη Ελλ. Εγκυκλ. λ. Φούρκα.

2. Βλ. Γ. Τσιούμης, Ιστορία του χωριού Φούρκα της Ηπείρου, 1933 8, Δ. Μακρής, Φούρκα, 1978 20, Χ. Εξάρχου, Η Φούρκα της Ηπείρου, 1987 39, Χ. Γκούτος, Η επαρχία της Κόνιτσας και η Μόλιστα επί τουρκοκρατίας, 2003 130.

3. Φ. Πουκεβίλ, Ταξίδι στην Ελλάδα. Μακεδονία, Θεσσαλία, 1995 52, Μ. Χατζηϊωάννου, Η ιστορική εξέλιξη των οικισμών στην περιοχή του Αλιάκμονα, 2000 206, 75, Δ. Σαμαράς, Κιράσοβο, 2002 141, Ι. Λαμπρίδης, Περί των εν Ηπείρω αγαθοεργημάτων, 1880 τ. Α’ 59.

τέτοια απόσταση βρισκόταν η κοινότητα Λιάσκας, διότι η ονομασία Κλαδόρμη δόθηκε στην μονή όχι επειδή προϋπήρχε κοινότητα Κλαδόρμης, αλλά επειδή η εικόνα της Παναγία “όρμισε” (άραξε) στα κλαδιά ενός δένδρου, του οποίου ο κορμός χρησιμοποιήθηκε ως ένας από τους κίονες της εκκλησίας που κτίσθηκε εκεί λόγω του θαύματος εκείνου και που αποτέλεσε το καθολικό της μονής. Πού ακριβώς βρισκόταν η Λιάσκα δεν γνωρίζουμε⁴.

Στους εράνους που διενεργούσαν την περίοδο 1534-1692 μοναχοί της μονής Ζάβορδας Γρεβενών, έδωσαν χρήματα, κατά μεν την περίοδο 1534-1692 και 4 κάτοικοι της Φούρκας, 4 του Καδορμιού και 1 της Λιάσκας, κατά δε την περίοδο 1693-1900 και κάτοικοι 8 της Φούρκας. Η Φούρκα μνημονεύεται και στην παρρησία της μονής Σκαμνελίου Ζαγορίου που γράφτηκε το 1736⁵.

Η μονή Κλαδόρμης ανακαινίσθηκε το 1745, ήταν δε σχετικώς εύπορη το 1860 τουλάχιστον. Στο τέμπλο της σώζονται δύο εικόνες του 1681 και του 1702. Η αρχική μονή και η Λιάσκα πιθανότατα καταστράφηκαν το 1743, όταν ο Βελή μπέης, πατέρας του Αλή πασά, καταδιώχθηκε από την Σαμαρίνα στο Κεράσοβο και από εκεί στο Τεπελένι. Στον ενοριακό ναό της Φούρκας, που κτίσθηκε το 1906, υπάρχουν και οι εξής φορητές εικόνες, οι οποίες ίσως προέρχονται από προγενέστερο ναό του χωριού ή από την μονή: μία του 1684, τρεις του 1762 και μία (με αργυρή επένδυση) του 1797⁶.

Σύμφωνα με Δρομοδείκτη του 1829, ο δρόμος Κόνιτσας-Πλάζου (κοντά στο Τσοτύλι) συναντούσε τα εξής χωριά: Κεράσοβο (πορεία 7 ωρών), Φούρκα (4 ώρες), Τσέρος (2 ώρες, ήταν μεταξύ Πενταλόφου και Διλόφου), Μάγερη ή Δασύλλιο (4 ώρες), Πλάζο (6 ώρες), εκείθεν δε οδηγούσε είτε εις Καστοριά, Μπιόλια, Βουκουρέσι, είτε εις Κοζάνη, Βέροια κλπ. Από την Φούρκα περνούσαν και οι δρόμοι επικοινωνίας της Δ. Μακεδονίας είτε με την Ερσέκα μέσω Μπλίσδιανης και Πληκατιού, είτε με την Γράμμοστα δια της γέφυρας Ζέρμας. Άλλος δρόμος οδηγούσε από την ράχη Βέργου και τις πλαγιές του Σμόλικα, στην Νταλιόπολη και εκείθεν στην Κόνιτσα μέσω Πεκλαριού ή Γκρισμπανιού. Στην πε-

4. Μακρής, ό.π. 74, ο ίδιος, Κόνιτσα, τ. 1994 321, Εξάρχου, Κόνιτσα, τ. 1993 45, Θ. Ζιώγας, Κόνιτσα, τ. 1993 87. Όμως βλ. και Χ. Ρεμπέλης, Χάρτης της επαρχίας Κόνιτσας, 1938.

5. Χατζηϊωάννου, ό.π., Σκουβαράς, Επιστ. Επετ. Βυζ. Σπουδών, τ. 1935 300-2.

6. Βλ. κατά σειρά: Δ. Καμαρούλιας, Τα μοναστήρια της Ηπείρου, 1996 193, Π. Αραβαντινός, Περιγραφή της Ηπείρου, τ. Γ’ 1966 163, Γκούτος, ό.π. 47, 51, 107-8, Τσιούμης, ό.π. 17-19, Μακρής, ό.π. 76, Εξάρχου, Η Φούρκα... 109-111.

ριοχή της Φούρκας υπήρχαν τρία χάνια⁷.

Στα τέλη του 17ου αιώνα άρχισαν να γίνονται επιδρομές Κολωνιατών και να υπάρχουν στα βουνά της Φούρκας κλέφτες και αρματολοί, γι' αυτό μετοίκησαν έκτοτε κάμποσες οικογένειες Φουρκιωτών σε ξένους τόπους, όπως στο Τσεπέλοβο, στην Λεφτοκαριά και στο Κουκούλι Ζαγοριού. Οι κλέφτες αυξήθηκαν στην περιοχή και μετά το 1840, ιδίως στο Λυκοκρέμασμα, γι' αυτό οι ευπορότερες οικογένειες του χωριού το 1878 πήγαν στην Κόνιτσα⁸.

Το 1793, τα χρήματα που όφειλε η Φούρκα σε τρεις μπέηδες Κονιτσιώτες (που ήταν ίσως "προστάτες" της) τους τα επλήρωσε ο Αλή πασάς και έτσι την έκανε τσιφλίκι του, ενώ το 1806 έκτισε στο χωριό μεγάλη οικία του, την οποία έπειτα την έδωσε στον φίλο του χωριανό Μπουσδογάνη. Πιθανότατα πέρασε από την Φούρκα το 1805, πηγαίνοντας στην Μακεδονία για να εξοντώσει τους εκεί κλέφτες. Το 1823 η Φούρκα έγινε τσιφλίκι του Σιλιχτάρη Μπότα, αλλά το 1846 τουλάχιστον δεν ήταν τσιφλίκι⁹.

Ο Γάλλος πρόξενος Πουκεβίλ, κατά την επίσκεψή του το 1807 στην Φούρκα (που την κατέγραψε ως Χιονιάδες εκ παραδρομής), κατέλυσε στο σπίτι ενός πλούσιου εμπόρου και έλαβε πληροφορίες από έναν έμπορο βλάχο μετακινούμενο μεταξύ Ηπείρου και Βουκουρεστίου¹⁰.

Στην περιοχή της Φούρκας υπάρχουν πετρώματα ονυχίτη λίθου. Το 1895 το χωριό είχε χιλίους περίπου κατοίκους, ασχολούμενους κυρίως με την ραπτική, την κτηνοτροφία, την γεωργία και την υφαντουργία, πωλούσε δε τραγόσκουτα, δίμπτα και βελέντζες στο παζάρι της Κόνιτσας¹¹.

Στο κατάστιχο του Κώστα Βουρμπιανίτη, γραμματικού του Αλή Πασά, διαβάζουμε ότι ο Κώστας εδάνεισε χρήματα στους εξής Φουρκιώτες: το 1803 στους Ν. Μούσιο και Γ. Παπά, το 1812 στον Αδάμο Δημητρίου, το 1819 στους Πούλιο και Μάνθο

7. Βλ. Κ. Μέρτζιος, Ηπειρ. Χρονικά, τ. 1935 183, Α. Βαρσαμίδης, Η περιοχή του Βοΐου, 2007 196, Γκούτος, Κόνιτσα, τ. 2011 251, ο ίδιος, Η επαρχία... 104, Γ. Τσοτσός, Δυτικομακεδονικά Γράμματα, τ. 2000 267, Σαμαράς, ό.π. 257, Μακρής, ό.π. 19.

8. Τσιούμης, ό.π. 9-10, 20-28, Λαμπρίδης, Ηπειρ. μελετήματα, τχ Η' 12.

9. Βλ. Γκούτος, Σχέσεις Αλή πασά και επαρχίας Κόνιτσας, Ηπειρ. Ημερολόγιο, τ. 2006 139, ο ίδιος, Ηπειρ. Ημερολόγιο τ. 2010 22, Τσιούμης, ό.π. 12, Αραβαντινός, Χρονογραφία της Ηπείρου, τ. Β' 18 6 339. Ως τσιφλίκι του Αλή σημειώνεται η Φούρκα και στον σχετικό κατάλογο του Σπ. Αραβαντινού (Ιστορία του Αλή πασά του Τεπελενλή, 1895 603).

10. Rouqueville, ό.π., τ. Α' 168.

11. Α. Παπαχαρίσης, Κ. Θεσπρωτού και Α. Ψαλίδα, Γεωγραφία Αλβανίας και Ηπείρου, 1964

και το 1821 στους προεστούς του χωριού¹².

Ο Νικόλας Φουρκιώτης ήταν ιζοχαντάρης του Αλή πασά, δηλαδή επίλεκτος στρατιωτικός, αρμόδιος να εποπτεύει τις κατασκευές τεχνικών έργων ή την φύλαξη κτηρίων, ποιμνίων κλπ. εξουσιοδοτήθηκε δε από τον Αλή να φροντίσει να ανεγερθεί το 1814 στο Κολικόντασι Μπερατιού μονή προς τιμήν του Κοσμά Αιωλού¹³.

- Το 1820 ο Αλή πασάς έστειλε τον Μάρκο Μπότσαρη στις διαβάσεις της Σαμαρίνας (υποθέτω και στην δίοδο της Φούρκας) να εμποδίσει τον σουλτανικό στρατό που ερχόταν από την Δ. Μακεδονία για να καθαιρέσει τον Αλή από την εξουσία¹⁴.

Ο Καραγιώργος Φουρκιώτης, που γεννήθηκε το 1790 περίπου, ήταν "κλεπτάρης και ακολούθως οπλαρχηγός εν τη χώρα της Κονίτσης, τρομερός κατά των εχθρών και καταδικωτών του, φίλος των Ζακαίων", κατά δε το 1826 επέδραμε στο Τσεπέλοβο¹⁵.

Ο Ζήσης Έξαρχος (1820-80) ήταν επιχειρηματίας στην Ρουμανία, όπου μετοίκησε το 1840, διετέλεσε δε δήμαρχος στο Παζαρτζίκ. Οι γιοί του ήταν αρχιτέκτονες και έκτισαν την Ακαδημία Βουκουρεστίου. Λέγεται ότι καταγόταν από την Φούρκα και ο Βλάδαν Γεώργεβιτς, προσβευτής της Σερβίας στην Αθήνα το 1894. Κατά το ίδιο έτος στο χωριό διακρίνονταν οι βαθύπλουτοι Γιτσαίοι¹⁶.

Το 1855 ο Νικ. Γαλιλαίος κατέθεσε στην Αθήνα χρηματικό κεφάλαιο για να επιχορηγούνται από τους τόκους το σχολείο και οι ιερείς του χωριού, αλλά είναι άγνωστο τι απέγινε το κεφάλαιο. Ο Στέργιος Νικολαΐδης (1796-1868) όρισε στη διαθήκη του, στην Αθήνα, να επιχορηγούνται οι ιερείς και το σχολείο της Φούρκας, αλλά από το 1876 η Εθνική Τράπεζα έπαυσε να στέλνει τα χρήματα¹⁷.

89, Αθην. εφημ. «Φωνή της Ηπείρου», φ. της 10.11. 1895, Γ. Γάγαρης, Ημερολόγιον Δωδώνη, 1896 22.

12. Ηπειρ. Χρονικά, τ. 1938 31, 33.

13. Βλ. Γκούτος, Κόνιτσα, τ. 2006 165 και την εκεί βιβλιογραφία.

14. Βλ. Μ. Καλινδέρης, Γραπτά μνημεία από την Δ. Μακεδονία, 1940 54. Μεταξύ των οπλιτών των Μ. Μπότσαρη υπήρχαν και Κερασσοβίτες (Γ. Κοντοδήμος, Λαογραφικά-Ιστορικά Κερασόβου, 1978 404).

15. Αραβαντινός, Περιγραφή ... Γ' 309, Λαμπρίδης, Ηπειρ. μελετήματα, τχ Θ' 63.

16. Γ. Τσιούμης, ό.π. 10. Φωνή της Ηπείρου, φ. 11.2.1894 (= Κόνιτσα, τ. 2004 116), Έξάρχου, ό.π. 235, 233.

17. Λαμπρίδης, ό.π. τ. Β', 190, Έξάρχου, ό.π. 115, Φωνή της Ηπείρου, φ. 10.11.1895, 29.12.1895.

Κατά τα έτη 1820-21, ήταν δάσκαλος στην Φούρκα ο καταγόμενος από την Σταρίτσανη Παν. Χρηστίδης. Το 1855 υπήρχε στη Φούρκα σχολείο, πριν δε από το 1880 η μονή χορηγούσε σ' αυτό κατ' έτος 1.000 γρόσια. Το 1875 το χωριό είχε 116 οικογένειες και σχολείο αλληλοδιδασκτικό με 15 μαθητές, ο δε μισθός του δασκαλου προερχόταν από φόρο για τα ζώα και από χορηγίες της μονής. Το 1895 είχε δημοτικό σχολείο, ελλιπές ελληνικό σχολείο με 115 μαθητές (που έγιναν 70 το 1899) και ρουμανικό σχολείο, με δύο δασκάλους και 8 μαθητές. Κατά τα έτη 1878-92 σπούδασαν στην Ζωσιμαία σχολή οι: Κ. Παπανίκου, Αρ. Μόκας, Γ. Μπιάλας, Γ. Τσιούμης, Σ. και Θ. Σδούκος, Γ. και Ι. Τσιάστας¹⁸.

Βεκίλης (προεστός) του χωριού το 1834 και το 1836 τουλάχιστον ήταν ο Δημ. Έξαρχος, ο οποίος αποφάσιζε και για ζητήματα του καζά της Κόνιτσας μαζί με άλλους προεστούς του. Μουκτάρηδες του χωριού διετέλεσαν και οι: Ι. Οικονόμου (1873), Γιώργος Γιάννη και Ευθ. Νικόλα (1874). Το 1876 αποφάσισαν 40 Φουρκιώτες για την εκλογή, τα καθήκοντα και τις δαπάνες του μουκτάρη Α. Εξάρχου¹⁹.

Το 1850 περίπου ο μπέης του Κερασόβου κατέλαβε την περιοχή μεταξύ της ράχης Βέργου και του Κερασόβου και έστρεψε προς αυτό το αυλάκι που έφερνε νερό από τον Σμόλικα στην Φούρκα²⁰.

18. Βλ. κατά σειρά: Γ. Παπαβασιλειάδης, Κόνιτσα, τχ 47/1966, Λαμπρίδης, Περί των εν Ηπείρω αγαθοεργημάτων, τ. Β' 190, τ. Α' 59, Επετηρίς του εν Κων/πόλει Ηπειρ. Φιλ. Συλλ., 1875 191, εφημ. "Αγών" 11.2.1900, Φωνή της Ηπείρου, 13.11.1892 (= Κόνιτσα, τ. 2008 261), 10.11.1895, Αν. Ευθυμίου, Κόνιτσα, τ. 1998 103, 175-9, 219. Για τα σχολεία και τους δασκάλους της Φούρκας, βλ. και Εξάρχου, ό.π., 167 επ.

19. Ηπειρ. Χρονικά τ. 1929 233, 241, Ευθυμίου, Σελίδες από την ιστορία της Κόνιτσας 1997 49, 52, 53, Εξάρχου, Κόνιτσα, τ. 1992 286.

20. Τσιούμης, ό.π. 14-16, Γ. Κοντοδήμος, Κερασοβίτικα βιώματα, 1988 316-319.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ-ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Αναγνωρισμένο Σωματείο Έδρα: Κόνιτσα Κόνιτσα 9-3-2012

Προς:

Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Αθήνα Περιφερειάρχη Ηπείρου, Ιωάννινα Βουλευτές Νομού Ιωαννίνων, Ιωάννινα Γεώργιο Μπασιά, εκπρόσωπο του Ιδρύματος «Σχολές Μιχαήλ Αναγνωστόπουλου», Ιωάννινα

Θέμα: Δημόσιο Αγροτικό Τεχνολογικό Λύκειο (τριετούς φοίτησης) στην Ήπειρο

α. Στο υπό ψήφιση σχέδιο νόμου για την «Οργάνωση και λειτουργία του Ελληνικού Οργανισμού -ΔΗΜΗΤΡΑ», που κατέθεσε το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων προβλέπεται, με την έκδοση προεδρικού διατάγματος, η ίδρυση μιας Γεωργικής Σχολής σε κάθε Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση ως Δημόσιο Αγροτικό Τεχνολογικό Λύκειο, τριετούς φοίτησης.

β. Στην Κόνιτσα από το 1925 μέχρι πριν λίγα χρόνια λειτουργούσε η «Αναγνωστοπούλειος Γεωργική Σχολή» που θεμελιώθηκε το 1910 (επί Τουρκοκρατίας) με δαπάνη του εδρεύοντος στην Βοστώνη των ΗΠΑ Ιδρύματος «Σχολές Μιχαήλ Αναγνωστόπουλου» που αφήκε ο αείμνηστος Παπιγκιώτης ευεργέτης μας και ευεργέτης όλων των τυφλών του κόσμου Μιχαήλ Αναγνωστόπουλος (1837-1906) με τεράστια, πολυσιδη, διαχρονική και διατοπική προσφορά στην αγροτική εκπαίδευση, την γεωργία, την οικονομία, τον τόπο μας, την Ελλάδα και τα Βαλκάνια. Το παραπάνω Ίδρυμα χρηματοδοτούσε πλουσιοπάροχα και την λειτουργία της. Δυστυχώς

όμως η Σχολή έκλεισε πέφτοντας θύμα της οικονομικής κρίσης που πρωτοκτύπησε τις ΗΠΑ και τις κινητές αξίες του Ιδρύματος εκεί, όπως βεβαιώνει η εδρεύουσα στην Βοστώνη Διοίκησή του και για άλλους λόγους που αφορούν εμάς τους ντόπιους αλλά και την Ελληνική Πολιτεία.

γ. Η υπάρχουσα Αναγνωστοπούλειος Γεωργική Σχολή διαθέτει σε ωραία ηλιόλουστη θέση στην άκρη της Κόνιτσας τεράστιο και πανέμορφο κεντρικό πετρόκτιστο κτίριο (ισόγειο με πρώτο όροφο) με κοιτώνες για μαθητές, αίθουσες διδασκαλίας, μαγειρεία, εστιατόρια, γραφεία για την Διοίκηση και το προσωπικό, χωριστό ξενώνα φιλοξενίας με γραφεία, σταύλους και εν γένει κτηνοτροφικές και αποθηκευτικές εγκαταστάσεις, γήπεδο, ανθόκηπο, δενδροστοιχίες, αμπελώνα, μέχρι και μετεωρολογικό σταθμό, σε περιφραγμένη ενιαία έκταση 700 στρεμμάτων και άλλο ιδιόκτητο ποτιστικό κτήμα στο κάμπο Κόνιτσας 300 στρεμμάτων.

Με την ίδρυση ανά Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση μιας Γεωργικής Σχολής

παρουσιάζεται λαμπρή ευκαιρία για την επανα-λειτουργία της Αναγνωστοπούλειας Γεωργικής Σχολής βάσει των νέων δεδομένων. Είναι ασέβεια στην μνήμη του αιμνήστου ευεργέτου, είναι έγκλημα κατά της αγροτικής νεολαίας, της γεωργίας, της οικονομίας, του τόπου μας και της Ελλάδας η παραπάνω υποδομή μυθώδους αξίας να μένει αναξιοποίητη. Ας μην ψάχνουμε λοιπόν στην Ηπειρο να βρούμε αλλού και να στήσουμε από το μηδέν Γεωργική Σχολή. **Εδώ και Τώρα να επαναλειτουργήσει η Αναγνωστοπούλεια Γεωργική Σχολή, όπως απαιτούν οι σύγχρονες ανάγκες.** Πρώτα για την ίδια, την υπό ίδρυση Γεωργική Σχολή και τους μελλοντικούς μαθητές της, την γεωργική εκπαίδευση, την γεωργία, την οικονομία, την Ελλάδα και μετά για τον αγροτοκτηνοτροφικό

και παραμεθόριο τόπο μας, που είχε Γεωργική Σχολή και δεν έχει.

Πρόσφατα ανακοινώθηκε από τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ότι το έργο «Αλλαγή του τρόπου άρδευσης του κάμπου Κόνιτσας» με το σύστημα σταγόνα-σταγόνα προϋπολογισμού δαπάνης 16.400.000 ευρώ θα δημοπρατηθεί τον Απρίλιο 2012. Η επαναλειτουργία της Γεωργικής Σχολής θα δικαιώσει το παραπάνω έργο και το έργο θα εξυπηρετήσει την λειτουργία της Σχολής.

Κοινοποιείται: Δήμο Κόνιτσας

Ο Πρόεδρος του Διοικητικού
Συμβουλίου
ΣΠΥΡΟΣ ΓΚΟΤΖΟΣ
κιν. τηλ 6944908818

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ-ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Αναγνωρισμένο Σωματείο

Έδρα: Κόνιτσα

Κόνιτσα 7-3-2012

Προς:

Κύριο Ελευθέριο Οικονόμου, Υφυπουργό Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη
Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, ΑΘΗΝΑ

Σας συγχαίρομε για άξιο ορισμό Σας ως Υφυπουργού στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και ευχόμαστε καλή δύναμη για επιτέλεση του σπουδαίου έργου Σας.

Είμαστε υπερήφανοι διότι Κονιτισιώτης και απόφοιτος του Λυκείου μας καταλαμβάνει στις δύσκολες μέρες που περνάει η χώρα μας την βαριά ευθύνη του Υφυπουργού στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη.

Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου
Σπύρος Γκότζος κ.τηλ. 6944908818

Το «1821»

Πλησιάζει η 25η Μαρτίου και θα γιορτάσουμε, από συνήθεια και κατά συνθήκη, την 191η επέτειο της Επανάστασης του 1821.

Ενώ η Επανάσταση είχε ανάψει και το αίμα έρεε άφθονο συγκλήθηκε στο χωριό Πιάδα, κοντά στην Αρχαία Επίδαυρο, στις 20-12-1821 η πρώτη Εθνική Συνέλευση των επαναστημένων. Την 1η Ιανουαρίου έτους 1822 και πρώτο (α') έτος της ανεξαρτησίας ψηφίζεται το «ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΝ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ», δηλαδή το πρώτο Σύνταγμα των εξεγερμένων περιοχών της πατρίδας μας και στις 15-1-1822 ψηφίζεται η ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ. Ας αφήσουμε τους επαναστάτες του 1821 να μας πουν, ποιοι ήταν, τι αισθάνονταν, γιατί επαναστάτησαν και τι ήθελαν, παραθέτοντας δύο επίκαιρα για τις αντ-επαναστατικές μέρες μας αναστάσιμα κείμενα, την σύντομη και περιεκτική εισαγωγική διακήρυξη του πρώτου Συντάγματος της Επίδαυρου και τη Διακήρυξη της Εθνικής Ανεξαρτησίας.

Η εισαγωγική-διακήρυξη του πρώτου Συντάγματος:

«ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΔΙΑΙΡΕΤΟΥ ΤΡΙΑΔΟΣ. Το Ελληνικόν Έθνος, το υπό την φρικώδη Οθωμανικήν δυναστείαν, μη δυνάμενον να φέρη τον βαρύτατον και अपαραδειγμάτιστον ζυγόν της τυραννίας, και αποσεισάν αυτόν με μεγάλας θυσίας, κηρύπτει σήμερον δια των νομίμων Παραστατών του, εις Εθνικόν

συνηγμένων Συνέλευσιν, ενώπιον Θεού και ανθρώπων «Την Πολιτικήν αυτού Υπαρξιν και Ανεξαρτησίαν» Εν Επίδαυρω την α' Ιανουαρίου, έτει αωκβ και α' της Ανεξαρτησίας.

Η Διακήρυξη της Εθνικής Ανεξαρτησίας:

«Εν Επίδαυρω την 15ην Ιανουαρίου. Απόγονοι του σοφού και φιλανθρώπου Έθνους των Ελλήνων, σύγχρονοι των νυν πεφωτισμένων και ευνομούμενων λαών της Ευρώπης και θεαταί των καλών, τα οποία ούτοι υπό την αδιάρρηκτον των νόμων αιγίδα απολαμβάνουσιν, ήτο αδύνατον πλέον να υποφέρωσιν μέχρις αναληψίας και ευθειας την σκληράν του Οθωμανικού Κράτους μάστιγα, ήτις ήδη τέσσαρας περίπου αιώνας επάταξε τας κεφαλάς ημών και αντί του λόγου την θέλησιν ως νόμον γνωρίσους, δώκει και διέταπε τα πάντα δεσποτικώς και αυτογνωμόνως. Μετά μακράν δουλείαν νηαγκάστημεν τέλος πάντων να λάβωμεν τα όπλα εις χείρας και να εκδικήσωμεν εαυτούς και την πατρίδα ημών από μian τοιαύτην φρικτήν και ως προς την αρχήν αυτής άδίκον τυραννίαν, ήτις ουδεμίαν άλλην είχεν ομοίαν, ή καν δυναμένην οπωσούν μετ' αυτής να παραβληθεί δυναστείαν. Ο κατά των Τούρκων πόλεμος ημών, μακράν του να στηρίζεται εις αρχάς τινάς δημαγωγικάς και στασιώδεις ή ιδωφελείς μέρους τινός του σύμπαντος Ελληνικού Έθνους σκοπούς, είναι πόλεμος εθνικός, πόλεμος ιερός, πόλεμος του οποίου η μόνη αιτία είναι η ανάκτησις των δικαίων της προσωπικής ημών ελευθερίας, της ιδιοκτησίας και της τιμής, τα

οποία ενώ την σήμερον όλοι οι ευνομούμενοι και γειτονικοί λαοί της Ευρώπης τα χαίρουσιν, από ημάς μόνον η σκληρή και απαραδειγμάτιστος των Οθωμανών τυραννία επροσπάθησεν με βίαν να αφαιρέσει και εντός του στήθους ημών να τα πνίξη. Είχομεν εμείς τάχα ολιγώτερον παρά τα λοιπά έθνη λόγον δια να στερώμεθα εκείνων των δικαίων, ή είμεθα φύσεως κατωτέρας και ακρειεστέρας και να νομιζώμεθα ανάξιοι αυτών, και καταδικασμένοι εις αιώνιον δουλείαν, να έρπωμεν ως κτήνη και αυτόματα εις την άλογον θέλησιν ενός απηνούς τυράννου, όστις ληστρικώς και άνευ τινός συνθήκης ήλθεν μακρόθεν να μας καθυποτάξει; Δίκαια, τα οποία η φύσις ενέσπειρε βαθέως εις την καρδίαν των ανθρώπων και τα οποία οι νόμοι, σύμφωνοι με την φύσιν, καθιέρωσαν, όχι τριών ή τεσσάρων, αλλά και χιλίων και μυρίων αιώνων τυραννία δεν δύναται να εξαλείψη. Και αν η βία ή η ισχύς προς τον καιρόν τα καταπλακώση, ταύτα πάλιν, απαλαίωτα και ανεξάλειπτα καθ' εαυτά, η ισχύς ημπορεί ν' αποκαταστήση και αναδείξη οία και πρότερον και απ' αιώνων ήσαν, δίκαια τέλος πάντων τα οποία δεν επαύσαμεν με τα όπλα να υπερασπιζώμεθα εντός της Ελλάδος, όπως οι καιροί και οι περιστάσεις επέτρεπον. Από τοιαύτας αρχάς των φυσικών δικαίων ορμώμενοι, και θέλοντες να εξομοιωθώμεν με τους λοιπούς συναδέλφους μας, Ευρωπαίους Χριστιανούς, εκινήσαμεν τον πόλεμον κατά των Τούρκων, μάλλον δε τους κατά μέρος πολέμους ενώσαντες, ομοθυμαδόν εκστρατεύσαμεν, αποφασίσαντες ή να επιύ-

χωμεν τον σκοπόν μας και να διοικηθώμεν με νόμους δικαίους, ή να καθώμεν εξ ολοκλήρου, κρίνοντες ανάξιον να ζώμεν πλέον ημείς οι απόγονοι του περικλεούς εκείνου Εθνους των Ελλήνων υπό δουλείαν τοιαύτην, ιδία μάλλον των αλόγων ζώων, παρά των λογικών όντων.

Ταύτα διακηρύττει η Εθνική Συνέλευσις προς το Πανελλήνιον, εν και μόνον προσεπιφέρουσα, ότι αυτής μεν επεραιώθη το έργον και διαλύεται σήμερον. Έργον δε του Ελληνικού λαού και χρέος είναι να φανή ευπειθής και υπήκοος εις τους Νόμους και τους εκτελεστές Υπουργούς των Νόμων. Έλληνες, είπατε προ ολίγου ότι δεν θέλατε δουλείαν και ο τύραννος χάνεται καθημέραν από το μέσον σας. Αλλά μόνη η μεταξύ σας ομόνοια και ακριβής υποταγή εις την Διοίκησιν ημπορεί να στερεώση την ανεξαρτησίαν σας. Είθε ο κραταιός του Υψίστου βραχιών ν' ανυψώσει και αρχομένους και άρχοντας, την Ελλάδα ολόκληρον, προς την πάρεδρον αυτού σοφίαν, ώστε ν' αναγνωρίσωσι τα αληθή των αμοιβαία συμφέροντα. Και οι μεν δια της προνοίας, οι δε λαοί δια της ευπειθείας, να στερεώσωσι της κοινής ημών Πατρίδος την πολυεύκτον ευτυχίαν. Είθε, είθε

Εν Επιδαύρῳ την 15ην Ιανουαρίου, **Α' της Ανεξαρτησίας. 1822»**

Το έτος «12» και το έτος «21» έχουν τους ίδιους αριθμούς. Είθε στο «12» να καταλάβουμε το νόημα του «21». Είθε το μικρό «12» να ψηλώσει και να φθάσει το μεγάλο «21».

Για την αντιγραφή Β. ΤΣΙΑΛΙΑΜΑΝΗΣ

Μερικές απόψεις για τη ζωή και το θάνατο

Α. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ

Με την είσοδο του 2012, όλοι εμείς, τα παιδιά της κατοχής, όπως μας αποκαλούν, πλησιάζουμε την ολοκλήρωση της όγδοης δεκαετίας ζωής. Διαβάζοντας τις στήλες των συνδρομητών της «Κόρινθας» βρίσκω εκεί πολλούς γνωστούς από όλη τη γύρω περιοχή, από τα χωριά, που άκμαζαν κάποτε σε πληθυσμό και ζωντάνια. Και όταν τυχαίνει να βρισκόμαστε σε κάποια γωνιά καφενείου, παράμερα για να μην ενοχλούμε άλλους θαμώνες, που μπαινοβγαίνουν φωνασκούντες, πιάνουμε την κουβέντα για τα περασμένα και τα τωρινά, για της ζωής τα βάσανα που τελειωμό δεν έχουν. Η ζωή και ο θάνατος, το θέμα το ατέλειωτο, το ανερμήνευτο και μυστηριώδες, όχι μόνο από μας τους κοινούς ανθρώπους αλλά και από μεγάλους φιλοσόφους, που μίλησαν ή έγραψαν απανταχού της Γης στη μακραίωνη πορεία της ανθρώπινης ιστορίας.

Είναι ασφαλώς γνωστά και αν για κάποιους δώσουν αφορμή να τα φρεσκάρουν απλώς στη μνήμη τους, όσα σκέπτομαι να σημειώσω, θα θεωρήσω πως άξιζε τον κόπο αυτή η περιήγησή μου.

Επειδή, κατά τον Πλάτωνα, «Ο Όμηρος την Ελλάδα πεπαίδευκε» θα αρχίσω απ' αυτόν.

Διηγείται ο Όμηρος στην Οδύσσεια ραψ. λ, πως όταν ο Οδυσσεύς κατέβηκε στον Άδη συνάντησε και τον Αχιλλέα, που είχε σκοτωθεί στην Τροία.

Πιάνοντας την κουβέντα, του υπεν-

θύμισε, πως όταν ζούσε, σαν Θεό τον τιμούσαν όλοι «και τώρα πάλι στους νεκρούς μεγάλη δύναμη έχεις».

«Κι εκείνος του απάντησε με λυπημένα λόγια. «Δυσσέα, για το θάνατο μη με παρηγορήσεις θα'θελα να'μαι χωρικός και να ξενοδουλεύω σε αφέντη δίκως κτήματα, πού'ναι το βιός του λίγο παρά να βασιλεύω εδώ στους πεθαμένους όλους»

Μόν' έλα τώρα να μου πεις για το λεβέντη γιό μου στη μάχη αν πρώτος χύνεται, ή πίσω κοντοστεύκει.

Και ο Οδυσσεύς τον βεβαίωσε, ότι ο γιός του είναι ίδιος στην παλληκαριά με εκείνον και τον τιμούν όπως τον πατέρα του, τότε ο Αχιλλέας απομακρύνθηκε με μεγάλες δρασκειλές. Αυτή η ικανοποίηση του Αχιλλέα δίνει απάντηση στο νόημα της ζωής και του θανάτου. Αποτελεί ίσως μια ελπίδα αθανασίας γι' αυτόν που φεύγει από τη ζωή. Όσο όμως και να είναι παρήγορη μια τέτοια αντιμετώπιση, ο Άδης και στον Όμηρο και στα δημοτικά τραγούδια περιγράφεται σα χώρος που κυριαρχεί η λύπη και η στενοχώρια.

Στις περιγραφές για τον κόσμο επικρατεί ασάφεια και η άγνοια είναι το κύριο χαρακτηριστικό τους.

Ο Ευρυπίδης αποφαίνεται ότι θολούρα καλύπτει τα μετά τον θάνατο. Στην απολογία του ο Σωκράτης, στρεφόμενος προς τους δικαστές, που τον είχαν καταδικάσει σε θάνατο τους είπε. «Ίωμεν υμείς μεν προς την ζωήν, εγώ δε προς τον θάνατον πότεροι επί το άμεινον τρεφόμεθα άδηνον παντί πλήν

ή τω Θεώ».

«Πάμε να φύγουμε. Εσείς να συνεχίσετε τη ζωή σας και εγώ να οδηγητώ προς το θάνατο. Ποιος από τους δύο δρόμους είναι ο καλλίτερος, κανείς δεν γνωρίζει, παρά μόνον ο Θεός». Ακροθιγώς αναφέρω την περί της ψυχής και περί των Ιδεών θεωρία του Πλάτωνα, ο οποίος αναγνωρίζει το δισυπόστατον της ανθρώπινης φύσης και αποφαίνεται ότι το σώμα είναι θνητόν ενώ η ψυχή είναι αθάνατη. Παράπεμπω ωστόσο τον αναγνώστη στο περισπούδαστο έργο του Μητροπολίτου Φωκίδος κ. Αθηναγόρα, το επιγραφόμενο «Πλάτων και Παύλος περί ανθρώπου», όπου εκεί θα διαβάσει σε μια εμπεριστατωμένη μελέτη πολλά για τα θέματα, που σχετίζονται με τη ζωή και το θάνατο.

Το έργο αυτό του εξ Αμαράντου Νικόλαου Χ. Ζακόπουλου λύνει πολλές απορίες όχι όμως με μια πρώτη ανάγνωση, γιατί ο κ. Αθηναγόρας βαθύς γνώστης του θέματος, εμβαθύνει με επιστημονικό τρόπο σε κείμενα και αναλύει μεθοδικά δυσνόητα νοήματα, που έχουν κατά καιρούς διατυπωθεί.

Από τους Ευαγγελιστές και τους πατέρες της Εκκλησίας, για να έλθω στη μεταχριστιανική εποχή «το όντως φοβερότατο μυστήριο του θανάτου» πήρε άλλες διαστάσεις. Μετά την Ανάσταση του Κυρίου η λυτρωτική διδασκαλία ότι η τελειότη του ανθρώπινου βίου δεν είναι ατελείωτη, αλλά ακολουθεί η Ανάσταση, έδωσε αξία και νόημα στην ανθρώπινη ζωή. Μας βεβαιώνει άλλωστε και ο Απ. Παύλος κηρύττων ότι τον αγωνιζόμενο άνθρωπο τον περιμένει ο στέφανος της

δικαιοσύνης, εφόσον έζησε ακολουθώντας και τηρώντας όσα η χριστιανική διδασκαλία διδάσκει μέσα από το λόγο του Θεού.

Και ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος στον κατηχητικό του λόγο, που διαβάζεται στο τέλος της αναστάσιμης Λειτουργίας τονίζει: «Μηδείς φοβείσθω θάνατον. Ηλευθέρωσε γαρ ημάς ο του Σωτήρος θάνατος».

Αυτά φέρνουμε στο νου μας, μερικοί συνταξιούχοι, το πλείστον εκπαιδευτικοί και μάλιστα όταν η κουβέντα μας απομακρύνεται από τα πολιτικά δρώμενα. Γιατί περί αυτών πλήρης απογοήτευση επικρατεί.

Θα τελειώσω με την παράθεση κάποιων απόψεων για το θάνατο, που έχουν διατυπωθεί, ώστε μ' αυτές και με τη δική του προσωπική άποψη, που έχει ο καθένας, να κλείσω αυτή την περιήγησή μου.

«Αφού επλάσθης με θνητό σώμα, προσπάθησε να αφήσεις ανάμνηση της ψυχής σου» Ισοκράτης.

«Ο θάνατος δεν είναι τέλος, αλλά αρχή μιας νέας ζωής» Αγία Γραφή

«Ο θάνατος είναι ύπνος χωρίς όνειρα» Ντίκενς.

Με κάποια τέτοια συμπεράσματα τελειώνουμε τις συζητήσεις μας, αναγνωρίζοντας πως θα ήταν εγωιστικό να λοξοδρομήσουμε από μια παράδοση θεμελιωμένη με μαρτύρια Αγίων και που όντας κρατερή αντέχει 2.000 τόσα χρόνια κατηγορούμενη και βαλλόμενη από πολυώνυμους εχθρούς.

Ημι-ευχάριστη είδηση

Στις 26-3-2012 ο Υφυπουργός του Υπουργείου Υποδομών Γιάννης Μαγκριώτης ανακοίνωσε ότι στις 22 Μαΐου 2012 θα ανοιχτούν οι οικονομικές προσφορές του νέου διαγωνισμού για την πλήρη **μελέτη** κατασκευής του τμήματος της Ιόνιας οδού από τον κόμβο των Ιωαννίνων με την Εγνατία οδό μέχρι Κακαβιά μέσω Καλπακίου, προϋπολογισμού 3,77 εκ. ευρώ, με χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Από τον παραπάνω κόμβο μέχρι το Καλπάκι θα γίνει κλειστός αυτοκινητόδρομος (όπως όλη η Ιόνια οδός) και από Καλπάκι μέχρι Κακαβιά (κύρια πύλη σύνδεσης Ελλάδας-Αλβανίας) θα βελτιωθεί ο υπάρχων δρόμος. Καμιά χρονική πρόβλεψη δεν έγινε για την **κατασκευή** αυτού του δρόμου, που το κόστος του υπολογίζεται στα 280 εκ. ευρώ, και κανένας λόγος δεν διατυπώθηκε για δημοπράτηση **μελέτης επέκτασης** της Ιόνιας οδού από το Καλπάκι μέχρι την Κόνιτσα.

Σίγουρα η δημοπράτηση αυτή είναι ένα σοβαρό βήμα που βάσει τέρμα σε μια μακροχρόνια περιπέτεια της μελέτης, που είχε γίνει για το ίδιο τμήμα του δρόμου, και ελπίζουμε στην γρήγορη κατασκευή του δρόμου. Η αρχή είναι το ήμισυ του παντός λέγανε οι αρχαίοι μας πρόγονοι. Μόνο η κατασκευή τέτοιων μεγάλων έργων από την Πολιτεία μπορεί να αλλάξει την ψυχολογία όλων μας

για να ελπίσουμε ότι μπορούμε να βγούμε από το σημερινό οικονομικό αδιέξοδο. Τα οφέλη για την Κόνιτσα με την κατασκευή της Ιόνιας οδού μέχρι το Καλπάκι θα είναι πολλαπλά. Η Κόνιτσα, ως επαρχιακό κέντρο, θα πλησιάσει το μεγάλο περιφερειακό κέντρο των Ιωαννίνων με το σχεδόν μισό δρόμο που θα τους ενώνει να έχει τα προσόντα αυτοκινητόδρομου και όταν τελειώσει η Ιόνια οδός θα είμαστε κοντύτερα και με την Αθήνα και με όλες τις πόλεις που θα εξυπηρετούνται από την Ιόνια οδό και την Εγνατία οδό.

Σε κάθε περίπτωση εμείς οι Κονιτσιώτες ας μη καταβληθούμε από την κρίση και ας μη θεωρήσουμε ως χαμένη υπόθεση την επέκταση της Ιόνιας οδού μέχρι την Κόνιτσα ή και πέραν αυτής μέχρι την Μακεδονία για να συναντήσει την Εγνατία οδό. Η αποτελεσματική μάχη για το έργο της αλλαγής του τρόπου άρδευσης του κάμπου Κόνιτσας των ελάχιστων, αλλά δυνατών φωνών, δείχνει τον δρόμο. Όλοι μαζί, όλα μπορούμε να τα κατορθώσουμε.

Ενδιαφέρουσα είδηση.

Στις 27-3-2012 ο Υπουργός Γεωργικής Ανάπτυξης και Τροφίμων Κώστας Σκανδαλίδης ανακοίνωσε δημόσια τα αποτελέσματα δημοσκόπησης που έκανε το Υπουργείο του. Διαπιστώθηκε επιστημονικά ότι από τα δύο μεγαλύτερα αστικά κέντρα της Ελλάδας, την Αθήνα

και την Θεσσαλονίκη, θέλουν να φύγουν και να εγκατασταθούν μόνιμα στην επαρχιακή Ελλάδα 1.500.000 κάτοικοι, προσβλέποντας σε μια δουλειά. Μάλιστα το 19,3% των ερωτηθέντων απάντησε ότι άρχισε να κάνει συγκεκριμένες κινήσεις ζητώντας πληροφορίες και αναζητώντας εργασία. Στο μυαλό του το 47,6% έχει να απασχοληθεί στον ευρύτερο αγροτοκτηνοτροφικό τομέα, το υπόλοιπο ποσοστό θέλει να απασχοληθεί στην ενέργεια, στην εκπαίδευση, στις επικοινωνίες, στις νέες τεχνολογίες, στον τουρισμό, στον πολιτισμό, στο εμπόριο, στην μεταποίηση προϊόντων, στις μεταφορές κλπ. Το 43,5% όσων σχεδιάζουν να εγκαταλείψουν τις δύο μεγαλύτερες πόλεις έχει πτυχίο πανεπιστημιακής σχολής, το 25,9% έχει μεταπτυχιακό τίτλο και το 4,1% έχει και διδακτορικό τίτλο, το 17,1% έχει πτυχίο τεχνικής επαγγελματικής σχολής και μόνο το 8,2% έχει απολυτήριο λυκείου και κατέναντας δεν ήταν του «δημοτικού». Το μεγαλύτερο ποσοστό των επίδοξων αγροτών είναι κάτω των σαράντα ετών.

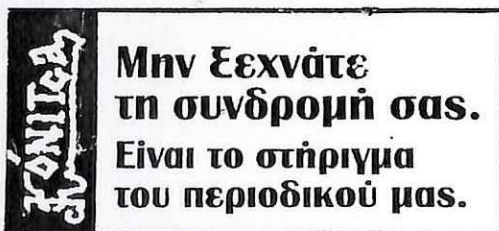
Με αργό ρυθμό δυστυχώς το Κράτος

στην Βόρεια Ελλάδα εκμισθώνει με μίσθωμα 5 ευρώ το στρέμμα αδιάθετες γαίες, σε άνεργους, σε νέους, σε γεωργούς. Στο δρόμο προς το χωράφι οδηγούν νέους και «πρωτοβουλιακοί» δήμαρχοι.

Αν οι απαυδισμένοι από την αστική καθημερινότητα, υπό την κρίση, καταφέρουν να υλοποιήσουν το σχέδιό τους τι σπουδαίες προοπτικές ανοίγονται για την ύπαιθρο Ελλάδα και για όλη την Ελλάδα και για το ξεπέραςμα της κρίσης. Ουδέν κακόν αμιγές καλού έλεγαν οι αρχαίοι μας πρόγονοι. Πλην όμως τώρα που χρειαζόμασταν Κράτος για την επίτευξη αυτού του μεγάλου εθνικού στόχου έχουμε το χειρότερο Κράτος.

Ας αναλογισθούμε εμείς οι Κονιτσιώτες για τους νέους, αλλά και για όλους, τι λεωφόρο θα ανοίξει προς το χωράφι και την πρωτογενή παραγωγή η επαναλειτουργία, σε σύγχρονο περιβάλλον, της Αναγνωστοπουλείου Γεωργικής Σχολής.

Κόνιτσα 30-3-2012
Β. ΤΣΙΑΛΙΑΜΑΝΗΣ

Σαμουήλ Χάου, ο Αμερικανός Φιλέλληνας

α. Στην Κυριακάτικη «Καθημερινή» της 16-10-2011 διαβάσαμε ότι ο «Σύλλογος Φιλελλήνων Αμερικής 1810-1840» πέτυχε να κυκλοφορήσει από 19 Απριλίου 2011 μικρή σειρά γραμματοσήμων από την Ταχυδρομική Υπηρεσία των ΗΠΑ προς τιμήν των Αμερικανών αγωνισθέντων υπέρ της επανάστασης του 1821 φιλελλήνων. Η 19-4 είναι η ημέρα θανάτου του μεγάλου φιλέλληνα Αγγλου Λόρδου Βύρωνος και έχει ορισθεί από την Βουλή των Ελλήνων ως «Ημέρα Φιλελληνισμού» και «Ημέρα Διεθνούς Αλληλεγγύης». Ένα από τα γραμματόσημα αυτά απεικονίζει τον εξέχοντα Αμερικανό φιλέλληνα **Σαμουήλ Χάου** με φουστάνελα, κατ' αντιγραφή του πορτραίτου του, που βρίσκεται στην Βιβλιοθήκη της Βοστώνης.

β. Ο **Σαμουήλ Χάου** γεννήθηκε στην Βοστώνη το 1801 από πλούσιους γονείς. Αποφοίτησε το 1824 από την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Χάρβαντ, τότε και τώρα καλύτερου Πανεπιστημίου της Αμερικής και του κόσμου. Δεν άσκησε όμως την ιατρική του επιστήμη εκεί διότι τέλος του 1824 έρχεται στην εξεγερμένη Ελλάδα για να πολεμήσει για την ευόδωση της μαρτυροκαπιτιστικής επανάστασης του 1821.

Τα χρόνια αυτά στις ΗΠΑ υπήρχε ακόμη ενθουσιασμός από την επιτυχία της δικής τους επανάστασης των ετών 1775-1783 για την ανεξαρτησία τους

από την Αγγλική αποικιοκρατία και ακόμη τότε ολόκληρη η ανθρωπότητα ήταν συγκλονισμένη από τα μηνύματα της Γαλλικής επανάστασης του 1789.

Φιλελεύθεροι (καμιά εννοιολογική σχέση με ότι σήμερα αποκαλούμε νεοφιλελεύθερους) αμερικανοί μόλις πληροφορήθηκαν για την ελληνική επανάσταση ήρθαν στην Ελλάδα και πολλοί άφησαν τα κορμιά τους στα πεδία των μαχών για τον πλέον ευγενή γήινο σκοπό, της πανανθρώπινης ελευθερίας. Η Ελευθερία του καθενός είναι προϋπόθεση για την ελευθερία του κάθε άλλου και όλων. Η σκλαβιά όπως και η Ελευθερία δεν έχουν σύνορα.

Σε αυτούς τους έξοχους Αμερικανούς ο εθνικός μας ποιητής Διονύσιος Σολωμός αφιέρωσε στροφή στον εθνικό μας ύμνο.

Ο Σαμουήλ Χάου μόλις ήρθε στην Ελλάδα ανέλαβε υπηρεσία στον Αγώνα, περιθάλποντας τραυματίες και άρρωστους μαχητές. Στο πρώτο γράμμα προς τον πατέρα του αναφέρει μεταξύ άλλων «ως προς τον μισθόν μου, ουδέν λαμβάνω, ούτε μ' ενδιαφέρει, αφού η Κυβέρνησις δεν είναι εις θέσιν ούτε να θρέψη και να ενδύση τους δεινοπαθούντας στρατιώτας». Από το ημερολόγιό του, που ευτυχώς διασώζεται, διαβάζουμε: «...η δουλειά μου την νύκτα που πέρασε ήταν ατελείωτη ...έκαμα τόσες εγχειρήσεις που αμφιβάλω αν θα κα-

τόρθωνα να τις κάμω κατά την διάρκεια ολόκληρων ετών στη Βοστώνη... δύο μήνες τώρα κοιμάμαι στο έδαφος με τα ρούχα... είχα σκεφθεί να φύγω από δω, αλλά θα ήταν πράξη επονειδισμ...»

Το 1827 επιστρέφει στην Αμερική και κάνει έρανο υπέρ του Ελληνικής Επανάστασης. Συγκεντρώνει 60.000 δολάρια και αγοράζει ρούχα και άλλα χρειώδη για τους επαναστάτες Έλληνες. Το επόμενο έτος έρχεται ξανά στην Ελλάδα και οργανώνει καταφύγια για την περίθαλψη των Ελλήνων, ένα δε στον Ισθμό της Κορίνθου το ονομάζει «Ουασιγκτιονία».

Το 1831 επιστρέφει στην Βοστώνη και ιδρύει ο μέγας φιλόanthropos Σαμουήλ Χάου το πρώτο Σχολείο για τυφλούς. Θα γίνει με την πάροδο του χρόνου η περίφημη για τυφλούς και τυφλοκουφάλλους Σχολή Πέρκινς. (Πέρκινς είναι ο δωρητής του οικοπέδου στο οποίο κτίστηκε το Σχολείο).

γ. Το 1866, γηραιός πλέον, ο σε ολόκληρη την ζωή του άδολος επαναστάτης Σαμουήλ Χάου, που πολέμησε στην πατρίδα του τον απάνθρωπο θεσμό της δουλείας, ξαναέρχεται στην Ελλάδα για να βοηθήσει τους Κρήτες επαναστάτες. Στο ταξίδι του αυτό γνωρίζει «θεία προνοία» ή κατ' άλλους «τύχη αγαθή» για την Ελλάδα **αλλά ιδιαίτερα για την Κόνιτσα** και προσλαμβάνει ως βοηθό και συνεργάτη του τον από το φτωχό και τουρκοκρατούμενο Πάπιγκο απόφοιτο και διδάκτορα της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών αγγλομαθή νεαρό δημοσιο-

γράφο **Μιχαήλ Αναγνωστόπουλο**. Εκτιμά τα προσόντα του και επιστρέφοντας στην Βοστώνη το 1867 τον παίρνει μαζί του για να διδάξει ελληνικά στις τρεις κόρες του, καθώς και στην Σχολή τυφλών Πέρκινς. Ο Μιχαήλ Αναγνωστόπουλος παντρεύεται την κόρη του Σαμουήλ Χάου, την όμορφη ελληνίστρια, ποιήτρια και φιλόσοφο Ιουλία-Ρωμάνα Χάου. Ο Χάου εμπιστεύεται σε λίγο στον ευφύεστατο και ταλαντούχο Ηπειρώτη την διεύθυνση της Σχολής τυφλών και μετά τον θάνατο του πεθερού του, το 1876, τον κληρονομεί στην Σχολή και στην περιουσία του. Για την ζωή και το έργο του Μιχαήλ Αναγνωστόπουλου, και ευεργέτου της Κόνιτσας με την ίδρυση και πολυετή λειτουργία της Αναγνωστοπούλειας Γεωργικής Σχολής, παραπέμπω στο ωραίο ομώνυμο βιβλίο του συμπατριώτη του Γιάννη Παπαϊωάννου, πρώην συμβολαιογράφου Κόνιτσας. Θα πρέπει και πάλι να τονισθεί ότι η ίδρυση Γεωργικού Σχολείου στην Κόνιτσα δεν ήταν στον σκοπό της διαθήκης του αποβιώσαντος το 1906 Ευεργέτη που πρόβλεπε να ιδρυθεί «Ελληνική Σχολή Ανωτάτη...» κατά τα πρότυπα των τότε Αριστων Γερμανικών Γυμνασίων για την καλλιέργεια των κλασσικών ελληνικών γραμμάτων. Η ίδρυση του Γεωργικού Σχολείου οφείλεται στον φίλο του Ευεργέτη, Πρόξενο της Ελλάδας στην Βοστώνη, Κερκυραίο την καταγωγή και πληρεξούσιο της Αμερικάνικης Διοίκησης του Ιδρύματος «Σχολές Μιχαήλ Αναγνωστόπουλου» στην Ελλάδα, Ιωάν-

νη Παρμενίδη, ο οποίος ερχόμενος στην Ήπειρο πριν το 1910 για την υλοποίηση του σκοπού της διαθήκης και αντικρίζοντας την απέραντη φτώχεια πίστεψε, και όχι αβάσιμα, ότι αυτή παλεύεται με την επιστημονική καλλιέργεια της γης από μορφωμένους αγρότες. Δυστυχώς εκείνες οι συνθήκες που είδε και έζησε πριν από 100 και πλέον χρόνια επί τουρκοκρατίας ο επισκέπτης στην περιοχή μας Ιωάννης Παρμενίδης, σήμερα δεν ανήκουν στο απώτατο παρελθόν, η Γεωργική Σχολή όμως δυστυχέστερα έκλεισε προ ετών.

Τον Ιούνιο πέρυσι στην παραλία της Θεσσαλονίκης με την ευκαιρία της ετή-

σιας έκθεσης βιβλίου οργανώθηκαν από τον Όμιλο Διάσωσης και Προβολής της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, σε συνεργασία και με άλλους φορείς, εκδηλώσεις μνήμης και ανάδειξης της αγωνιστικής ζωής και του πανανθρώπινου έργου με έκθεση κυρίως πρωτότυπων γραπτών κειμένων, **από κοινού**, των πρωτοπόρων τυφολόγων και εν γένει φιλοanthρώπων, και όχι μόνο, πεθερού Σαμουήλ Χάου και γαμπρού Μιχαήλ Αναγνωστόπουλου.

Ιωάννινα 19-10-2011

Βασ. Τσιαλιαμάνης

e-mail:tsial-b@otenet.gr

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Ο Εξωραιστικός και Φιλοπρόοδος Σύλλογος Πηγής, εν όψη της εκδήλωσης των Απόκρεων που έγινε στις 26-02-2012 στην κεντρική πλατεία του χωριού μας, θα ήθελε δημόσια να ευχαριστήσει:

1. Τον Δήμο Κόνιτσας για την συμμετοχή του και την παρουσία του.
2. Όλες τις γυναίκες του χωριού μας που με χαρά και μεράκι, ετοίμασαν τις νόστιμες παραδοσιακές τυρόπιτες για εκείνη την ημέρα.
3. Τους Καρναβαλιστές μας, που έδωσαν τον καλύτερό τους εαυτό.
4. Όλους τους συγχωριανούς μας που ήρθαν από όλα τα μέρη της Ελλάδος και το εξωτερικό.
5. Τους επισκέπτες που μας έδειξαν πόσο αγαπούν τον τόπο και τις παραδόσεις μας και όλους όσοι κουράστηκαν και διέθεσαν πολύτιμο προσωπικό χρόνο, για να γίνει για μια ακόμα φορά η εκδήλωση αυτή μοναδική.

Οι Κονιτσιώτισσες αδελφές Αναστασία Λιάπα και Εριφύλη Λιάπα

Β. ΤΣΙΑΛΙΑΜΑΝΗΣ

Στις 14-1-2012 πέθανε στην Αθήνα, όπου ζούσε, η Εριφύλη Λιάπα. Είχε γεννηθεί στην Κόνιτσα πριν από 88 χρόνια. Το σπίτι των «Λιαπαίων» βρισκόταν κοντά στον σημερινό δεύτερο δημοτικό σχολείο, προς την πλευρά του λάκκου «του Καμάνα», όπως μου είπε ο σχεδόν αιωνόβιος κατωκονιτσιώτης Σωτήρης Ευαγγέλου. Διέθεταν και οικόπεδο, «του Λιάπα», κάτω ακριβώς από το σπίτι του μακαρίτη παππού μου Νικολάου Τσιαλιαμάνη, που πούλησαν πριν αρκετά χρόνια. Μικρές, η Εριφύλη και η αδελφή της Αναστασία με τους γονείς τους έφυγαν από την Κόνιτσα και εγκαταστάθηκαν στην Αθήνα την δεκαετία του 1930. Είχαν επισκεφθεί την Κόνιτσα μεταπολεμικά, μόνο μια φορά, για να παρευρεθούν σε γάμο συγγενικού τους προσώπου.

Η Εριφύλη ήταν ράπτρια και η αδελφή της Αναστασία εργαζόταν σε εργοστάσιο. Με τις οικονομίες τους αγόρασαν οικόπεδο και έκτισαν, και με την βοήθεια θείου των, σπίτι στην περιοχή της Ηλιούπολης, κοντά στην λεωφόρο Βουλιαγμένης, αποτελούμενο από υπόγειο, ισόγειο και πρώτο όροφο. Η Εριφύλη έμεινε ανύπαντρη. Η αδελφή της Αναστασία ήταν παντρεμένη αλλά άτεκνη. Η Αναστασία πέθανε το 2004, είχε προηγηθεί δε ο θάνατος του άνδρα της.

Οι αδελφές Λιάπα είχαν αναδεχθεί (η αναδοχή είναι θεσμός παραπλήσιος με την υιοθεσία) εγκαταλειμμένο βρέφος από το Βρεφοκομείο της Αθήνας, τον Αντώνη. Μεγαλώνοντας ο Αντώνης παρουσίασε πρόβλημα νοητικής υστέρησης, αλλά αμφότερες οι αδελφές τον υπεραγαπούσαν και φρόντιζαν την ανατροφή του υπό τις καλύτερες συνθήκες, θυσιάζοντας τον εαυτό τους. Όταν δεν μπορούσαν, λόγω ηλικίας και ασθενειών, να προσφέρουν στον «Αντώνη τους» τίποτε παραπάνω, ανέθεσαν, με μεγάλη λύπη, την ζωή του σε ίδρυμα, διατηρώντας μητρική επαφή μαζί του. Η Αναστασία και η Εριφύλη με ταυτόχρονα διαθέτες άφησαν ολόκληρη την περιουσία τους, το προαναφερθέν σπίτι, στο Δήμο Κόνιτσας με την υποχρέωση να προσφέρει «Στέγη» σε παιδιά με ειδικές ανάγκες.

Στην θητεία μου 2007-2010, ως πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου δήμου Κόνιτσας, επισκέφθηκα δύο φορές την Εριφύλη Λιάπα στην Ηλιούπολη, το 2008 και το 2009, διότι επέμεινε ότι πλησίαζε ο θάνατός της και ήθελε να μου δώσει τις τελευταίες εντολές για την εκτέλεση της διαθήκης της. Και τις δύο φορές η ηλικιωμένη, ασθενική και ανάπηρη (βάδιζε με βοηθητικό «πι») Εριφύλη μου εξιστόρησε επί ώρες την

ζωή της με επίκεντρο το μέγαλμα του Αντώνη και εξέφραζε την βαθιά δυσανεμία της για την ανυπαρξία κρατικής πρόνοιας στα άτομα με ειδικές ανάγκες. Ήθελε να λειτουργήσει στην Κόνιτσα ένα πρότυπο «Σπίτι» για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες εντελώς διαφορετικό, που θα σέβεται την αξιοπρέπειά τους. Στην δεύτερη επίσκεψή μου ενθουσιασμένη μου παρέδωσε και τα κλειδιά του σπιτιού της.

Μετά τον θάνατο της αδελφής της η οικονομικά αδύνατη αλλά φιλόδοξη Εριφύλη, μη υπολογίζοντας τις δικές της ανάγκες, θέλησε να βοηθήσει και το Βρεφοκομείο της Αθήνας δίδοντας σ' αυτό όλες τις οικονομίες, δικές της και της αδελφής της, περισσότερα από 100.000 ευρώ. Με την ανιδιοτελή βοήθεια και τις συνεχείς παραστάσεις προς τους αρμοδίους του Δήμου της Αθήνας του συμπατριώτη μας στην Αθήνα δικηγόρου Κώστα Πύρου και των συνεργατών του κατορθώθηκε το Βρεφοκομείο να της παρέχει, ως αντίδωρο, μικρή μηνιαία οικονομική βοήθεια για τα προς το ζην, διότι δεν ελάμβανε καμιά σύνταξη. Παρά την δυσκολότατη οικονομική της κατάσταση, που είχε σαν αποτέλεσμα να μην μπορεί να πληρώνει οικιακή βοηθό, ούτε για μια στιγμή δεν σκέφθηκε να αλλάξει την διαθήκη - δω-

ρεά προς τον Δήμο Κόνιτσας και να αναλώσει για τις πιεστικές καθημερινές βιοτικές ανάγκες της την περιουσία της. Ζούσε με το όραμα να ιδρυθεί στην Κόνιτσα «Στέγη» προστασίας των παιδιών με ειδικές ανάγκες, βιώνοντας στην ζωή της την περιπέτεια του Αντώνη «της» που αγαπούσε περισσότερο από φυσική μητέρα.

Η Εριφύλη Λιάπα τους τελευταίους μήνες έζησε στο σπίτι της φιλόστοργης συγγενούς της Βασιλικής-Ουρανίας Καλουδάκη, όπου και πέθανε.

Σε χρόνια χυδαίας κλιδής με «αξιακό» φορτίο την ατομοκρατία και τον εγωκεντρισμό θαυμάζει κανείς τις δύο μεροκαματιάρισες Κονιτσιώτισσες αδελφές, την εργάτρια εργοστασίου Αναστασία και την ράπτρια Εριφύλη, που αποταμίευσαν τα μεροκάματά τους για να τα δώσουν στο Βρεφοκομείο, που έζησαν για να υπηρετήσουν ένα εγκαταλειμμένο παιδί με διανοητική υστέρηση, τον Αντώνη, που απέκτησαν περιουσία για να την δωρίσουν στον γενέθλιο Δήμο Κόνιτσας υπέρ ευγενικού σκοπού. Ταγμένες μέχρι το θάνατό τους στο καθήκον να υπηρετούν τον συνάνθρωπο. Αλλάξαν τον περίγυρό τους με την αλληλεγγύη τους.

Αναστασίας Λιάπα και Εριφύλης Λιάπα, ευεργετισσών, αιωνία η μνήμη.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ

ΤΟΥ Β. ΤΣΙΑΛΙΑΜΑΝΗ

α. Με πρωτοβουλία του Συνδέσμου Αποφοίτων Γυμνασίου-Λυκείου Κόνιτσας (ΣΑΓΛΚο) πραγματοποιήθηκε τετραήμερη εκδρομή από 1ης Μαρτίου έως και 4ης-3-2012 στην Κωνσταντινούπολη. Συμμετείχαμε τριάντα-εννέα Κονιτσιώτισες-τες. Την εκδρομή ανέλαβε το στην Θεσσαλονίκη Γραφείο Ταξιδίων «Σίμος Travel» του Παδιώτη Γιάννη Σίμου σε συνεργασία με το Κονιτσιώτικο γραφείο «Μεθόριος» της Γιαννούλας Μήτση. Ο Γιάννης Σίμος, που μας συνόδευσε, μαζί με τον οδηγό του λεωφορείου και τον ξεναγό Γιοξέλ Ιμάμ, Πομάκο από την δυτική Θράκη, πρόσφεραν τα πάντα με προθυμία, χαμόγελο και γνώση, και εισέπραξαν πολλά ευχαριστώ. Διαπιστώσαμε ταξιδεύοντας επί 9ωρο και την εθνική σημασία του μεγάλου έργου της Εγνατίας Οδού, αφού Πέμπτη πρωί ξυπνήσαμε στην Κόνιτσα και το βράδυ της ίδιας ημέρας σεργιανούσαμε στην κεντρική πλατεία «Ταξίμ» της Πόλης, την δε Κυριακή, ημέρα επιστροφής, το πρωί λειτουργηθήκαμε στην Κωνσταντινούπολη και το βράδυ κοιμηθήκαμε στα σπίτια μας στην Κόνιτσα.

Η Κωνσταντινούπολη είναι η μεγαλύτερη πόλη της Τουρκίας και από τις μεγαλύτερες του κόσμου, με πληθυσμό περίπου 18 εκατομμυρίων κατοίκων (μιάμιση Ελλάδα). Είναι κτισμένη στην θέση της αρχαίας πόλης του Βυζαντίου, που είχε κτίσει το 667 π.Χ ο Βύζαντας

από τα Μέγαρα. Είναι η μοναδική πόλη του κόσμου που είναι κτισμένη σε δύο ηπείρους, την Ευρώπη (ανατολική Θράκη) και την Ασία. Στην μακραίωνη ιστορία της υπήρξε πρωτεύουσα τριών διαδοχικών αυτοκρατοριών, της Ρωμαϊκής -και της συνέχειάς της αποκαλούμενης Βυζαντινής - (324-1453), της βραχύβιας Λατινικής (1204-1261) και της Οθωμανικής (1453-1922). Ως πρωτεύουσα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας υπήρχε κέντρο του ελληνισμού για περισσότερο από 1000 χρόνια.

β.1. Την Παρασκευή 2-3-2012 επισκεφθήκαμε το παλάτι Ντολμά- Μπαχσέ, που βρίσκεται στην ευρωπαϊκή πλευρά της Πόλης και λούζεται από τον Βόσπορο. Είναι το σπουδαιότερο σουλτανικό ανάκτορο, κατοικία των σουλτάνων και διοικητικό κέντρο της Οθωμανικής αυτοκρατορίας μέχρι το 1922. Από το 1960 λειτουργεί ως μουσείο. Έχει επενδυθεί στους τοίχους και στις οροφές του χρυσάφι 14 τόνων. Είναι κτισμένο σε επιφάνεια 45 στρεμμάτων.

β.2. Μετά προσκυνήσαμε την εικόνα της Παναγίας στον ιστορικό ναό της Παναγίας των Βλακερνών. Το 626 μ.Χ, ενώ απουσίαζε ο αυτοκράτορας Ηράκλειος με τον στρατό σε εκστρατεία κατά των Περσών πολιορκήθηκε η Κωνσταντινούπολη από τους Αβάρους. Στις 8 Αυγούστου του ιδίου έτους ανεμοστρόβιλος βύθισε στον πάντα ήρεμο Κεράτιο

κόλπο τον στόλο των πολιορκητών. Κλήρος και Λαός συγκεντρώθηκε στον παραπάνω ναό και έψαλαν τον Ακάθιστο (ακάθιστος γιατί τον ψέλνουν όρθιοι οι πιστοί) Ύμνο, αποδίδοντας τα «νικητήρια» και την ευγνωμοσύνη «τη Υπερμάχω Στρατηγώ». Ο ναός καταστράφηκε πολλάκις και ο υπάρχων είναι νέο κτίσμα. Σώζεται μόνο το Αγίασμα. Εκεί, την ώρα της προσελεύσεώς μας, ψέλνονταν οι πρώτοι Χαιρετισμοί της Σαρακοστής (ήταν πρωί βέβαια) με ισχνότατο εκκλησίασμα και ο λειτουργός Επίσκοπος Συνάδων Διονύσιος πρόθυμα δέχθηκε να συν-ψάλουμε τον Ακάθιστο Ύμνο. Ο ίδιος μας ξεπροβόδισε με θερμές ευχές για καλή διαμονή στην Πόλη και για ξεπέραςμα της κρίσης στην χώρα μας.

β.3. Ακολούθως βρεθήκαμε στην Μονή της Χώρας, κοντά στα Θεοδοσιανά τείχη. Ήταν χριστιανικό μοναστήρι, που από τους Οθωμανούς έγινε τζαμί και από το 1958 λειτουργεί ως μουσείο. Αποκαλύφθηκαν μετά από πολύ δουλειά πολλές μοναδικές βυζαντινές ψηφιδωτές εικόνες. Η έκφραση των αγίων προσώπων είναι φυσική.

β.4. Πολύ κοντά επίσης στα τείχη είναι η Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή Μονή Βαλουκλή, όπου ήπιαμε και αγίασμα. Στην αυλή της είναι και το κοιμητήριο των Πατριαρχών της Κωνσταντινούπολης. Εκεί αναπαύεται και ο στο Βασιλικό Πωγωνίου γεννηθείς και στην Κόνιτσα ανατραφείς Πατριάρχης Αθηναγόρας, που τα βήματά του κατά την

πατριαρχία του, τα έτη 1948 έως 1972, ήταν ανάλογα με το μπόι του. Η λησμονιά μας για το Μεγάλο Τέκνο της Κόνιτσας προκαλεί λύπη. Κοντά στον ναό είναι το Νοσοκομείο και το Γηροκομείο για τους Ρωμιούς της Πόλης. Οι διωγμοί και άλλες αιτίες τούς έφθασαν από χιλιάδες, σήμερα να μην ξεπερνούν τις 1500 ψυχές. Οι Κωνσταντινουπολίτισες-τες ήταν και είναι αρχόντισσες και άρχοντες. Το ορθόδοξο Πατριαρχείο μας έχει πλέον των 70 ιερών ναών στην Πόλη και απ' αυτούς λειτουργούν είκοσι με ελάχιστο βέβαια ποίμνιο. Μέσα στην καρδιά του μουσουλμανισμού οι εναπομείναντες ακρίτες φυλάνε Θερμοπύλες. Το κακεκτικό ελλαδικό κρατίδιο κλείνει μάτια και αυτιά στην συρρίκνωση του ελληνισμού της διασποράς, του πιο εκλεκτού κομματιού μας.

Το μεσημέρι κάναμε κρουαζιέρα στον Βόσπορο και είχαμε την ευκαιρία να δούμε πολλά μνημεία της Πόλης.

β.5. Την άλλη ημέρα, Σάββατο πρωί, επισκεφθήκαμε την Αγιά Σοφιά, το σπουδαιότερο μνημείο της Πόλης και το σημαντικότερο για μας τους ορθόδοξους και για μας τους έλληνες. Η ιστορία της είναι και ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Κτίσθηκε επί Ιουστινιανού του Α από τους μηχανικούς Ανθέμιο και Ισιδώρο. Είναι έργο ανθρώπινης σοφίας προς τιμή της Σοφίας του Θεού και μέγα τεχνικό επίτευγμα. Η παράδοση λέει ότι όταν ο αυτοκράτορας είδε αποπερατωμένο τον ναό αναφώνησε «νενίκηκας σε Σολομών» δηλαδή ότι

έκτισε μεγαλοπρεπέστερο ναό από τον ναό του Σολομώντος στα Ιεροσόλυμα. Η Αγία Σοφιά ήταν μέχρι την άλωση της Πόλης το 1453 ο καθεδρικός πατριαρχικός ναός. Μετά την άλωση και μέχρι το 1934 λειτούργησε ως τζαμί και κτίσθηκαν γύρω τέσσερις μιναρέδες και από το 1934 είναι μουσείο. Δέχεται ετήσια εκατομμύρια επισκέπτες. Ως μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς προστατεύεται από την Ουνέσκο, η οποία χρηματοδοτεί και την αποκαύση του πλούσιου αγιογραφικού διάκοσμου του ναού. Ήταν η πλέον συγκινητική επίσκεψή μας.

Πριν είχαμε επισκεφθεί το με έξι μιναρέδες μπλε τζαμί, που έκτισαν οι μουσουλμάνοι κατ' απομίμηση της Αγιάς Σοφιάς στον ίδιο λόφο. Σίγουρα, παρά την χρονική απόσταση από την ανέγερση του ναού, η προσπάθειά τους απέτυχε.

Μετά θαυμάσαμε το Ιουστινιάνειο υπόγειο υδραγωγείο που είναι και έργο τεχνικής και τέχνης.

γ. Η Κυριακή, ήταν ημέρα της αναχώρησής μας από την Κωνσταντινούπολη. Πρώτη Κυριακή της Σαρακοστής, Κυριακή της Ορθοδοξίας. Θριαμβική εορτή σε ανάμνηση της οριστικής αναστήλωσης των ιερών και σεπτών εικόνων στην Βασιλεύουσα από την αυτο-

κράτειρα Θεοδώρα το έτος 842 μ.Χ. Εορτή της νίκης της Ορθόδοξης Πίστεως κατά όλων των αιρέσεων. Εκκλησιασθήκαμε στον Πατριαρχικό ναό του Αγίου Γεωργίου όπου τελέσθηκε με βυζαντινή μεγαλοπρέπεια η θεία λειτουργία προεξάρχοντος του Οικουμενικού Πατριάρχου Βαρθολομαίου. Μετά πήραμε τον δρόμο της επιστροφής για την πατρίδα φορτωμένοι με χιλιάδες αναμνήσεις. Οπου και να πας όμως η Ελλάδα σε πληγώνει, όπως έλεγε και ο Σεφέρης.

δ. Το πρόγραμμα είχε και ολιγόωρη διασκέδαση σε νυκτερινά κέντρα της Πόλης. Με χορούς κυκλωτικούς ζεστάθηκε η ελληνoturκική φιλία. Τουρκοπούλες επί των τραpezών, με έντονη μουσική, γύμναζαν τους κοιλιακούς μυς. Οι θαμώνες με κόπο ομφαλοσκοπούντες προσπαθούσαν σε τράντες υφάσματος να εναποθέσουν την «χαρτούρα» τους.

ε. Ανεπαίσθητα, οι 39 ταξιδιώτες γινήκαμε μια παρέα, αυτοπειθαρχούμενη και αυτοεξυπηρετούμενη. Φαίνεται, ότι κάπου φταίνει το νερό και τα χώματά μας και είμαστε ζαβοί στον τόπο μας. Επιστρέφοντας αποχαιρετισθήκαμε με την υπόσχεση ότι θα το ξανακάνουμε, θα ξανα-ανοίξουμε ένα παράθυρο για να αντικρίσουμε τον κόσμο.

Τι σου είναι το μυαλό!

Με το αυτοκίνητό μου ταξίδευα για Κόνιτσα. Σπάνια ανοίγω το ραδιόφωνο, γιατί μ' έχουν πνίξει εδώ και κάμποσα χρόνια τραγούδια χωρίς μελωδία, χωρίς νόημα. Κατά λάθος πάτησα το κουμπί κι ακούω ξαφνικά τον Αντώνη Καλογιάννη να τραγουδά ένα από τα πιο αγαπημένα μου τραγούδια, το «ένα βράδυ σ' όνειρο μου, τι σου είναι το μυαλό! Ήλθαν λέει περιστέρια στο στρατώνι κι όπως το 'φερε η κουβέντα, ήταν όνειρο κι αυτό, σήκω, πήγαινε στην Άννα του χειμώνα». Το φέρνω γύρω-γύρω κι όλο θέλω να βρίσκω ένα θέμα που να 'χει μέσα και τ' όνομα της μάνας μου, που τη 'λεγαν μεν Αννέτα, αλλά τη φώναζαν Άννα και το πήρε η κόρη μου, για να συνεχιστεί η παράδοση. Το 'θέμα' μου όμως δεν είναι η μάνα μου, αλλά «τι σου είναι το μυαλό!».

Όλα αυτά που θα περιγράψω, μάς συμβαίνουν όλες τις ώρες, κυρίως όμως το βράδυ. Και με τον πρόσφατο θάνατο του μοναδικού φωτογράφου Κώστα Μπαλάφα, που απαθανάτισε σπάνιες, μοναδικές εικόνες της Εθνικής Αντίστασης και όχι μόνο, κάνω σύγκριση και σκέπτομαι, πόσες εικόνες καταγράφονται στο μυαλό μου κάθε λεπτό, που αν μαζευτούν όλα τα μέσα, δεν θα μπορέσουν να παράγουν τέτοια ποσότητα! Μα δεν είναι μόνο αυτές που βλέπουμε κάθε στιγμή και φτιάχνουμε, είτε με τη θέ-

λησή μας είτε όχι ολόκληρα σήριαλ, αλλά και άλλες, που χωρίς φιλμ και χημικά μέσα, κάνει αυτές τις υπέροχες, αλλά πολλές φορές και λυπνότερες, εικόνες;

Και ποιο κουμπί πατάμε. ώστε να αρχίσει η έναρξη παραγωγής τους; Θα περιγράψω λοιπόν αρκετές από αυτές, που με φέρνουν συχνά στα πατρία εδάφη και σε αγαπητούς ανθρώπους, που άλλοι υπάρχουν κι άλλοι έχουν φύγει από καιρό. Τον παππού από πατέρα (τον Πέτρο) δεν τον πρόλαβα. Όμως τη γιαγιά την Ουρανία, που μικρός σγκούλωνα στην αγκαλιά και κοιμόμουν μαζί της σ' ένα ξύλινο κρεβάτι, κολλημένο στον τοίχο του μαντζάτου, που τον κοσμούσε μια μπάντα φτιαγμένη με τα χερράκια της, εικόνιζε ένα τοπίο, που στη μέση ήταν ένα μαύρο-καφέ σκυλί, την έχω τώρα ολοζώντανη μπροστά μου. Άριστη υφάντρα. Με μάθαινε να υφαίνω ακόμη και δύσκολα, περίτεχνα σχέδια. Με αγαπούσε και με φρόντιζε. Όταν δε αρρώστησε (μεγάλη πλέρυ) κι εγώ δούλευα μακριά από την Κόνιτσα, με περίμενε - φαίνεται -, γιατί μόλις με αντίκρισε, κύλησε ένα δάκρυ και σε λίγο τελείωσε.

Τη γιαγιά από τη μάνα μου, Ελένη Λούδα, την έζησα, αλλά από κάποια απόσταση. Εκείνη είχε αδυναμία στον ξάδελφο Γιώργο Λούδα. Τον είχαν σχεδόν υιοθετήσει. Τη μεγαλύτερη φέτα ψωμί με ζάχαρη, το μεγαλύτερο κομμάτι

γλυκό (κυρίως μελιτζάνα) το 'δινε στον Γούλη. Προτιμήσεις, που όμως τυπώθηκαν σε όλα τα ξαδελφία. Θυμάμαι τον ξαφνικό θάνατό της Μεγάλο Σάββατο και την κηδεία της Πασχαλιάτικα. Καλοσυνάτη γυναίκα. Χωρίς να την παίρνει κανείς είδηση, έδινε ...

Τον παππού Κώστα Λούδα τον φέρνω περισσότερο στη φαντασία μου, γιατί πέθανε όταν ήμουν αρκετά μεγάλος. Λεβεντόγερος. Άντρακλας με τα όλα του. Κερατζής στο επάγγελμα. Δεν ακουμπούσε τρίχα επάνω του. Παρόλο που ασχολιόταν καθημερινά με την καθαριότητα και το τάισμα των αλόγων, έλαμπε. Οι κάτασπρες, μάλλινες κάλτσες με σχέδια στο πλάι, που τις έπλεκε η γυναίκα του, ήταν πάντα ολοκάθαρες. Φορούσε κάτι ιδιότροπα, σκούρα γιλέκα με πυκνά κουμπάκια και στις δύο πλευρές κι ένα στρογγυλό, μαύρο, χωρίς γείσο καπέλο, που δεν έλειπε ποτέ απ' το κεφάλι του. Σοβαρός. Σπάνια γελούσε. Ποτέ δεν έβαζε υπογραφή, γιατί ο λόγος του ήταν συμβόλαιο. Οι έμποροι τόσο των Ιωαννίνων όσο και της Κόνιτσας, που συνεργαζόταν, τού είχαν απεριόριστη εμπιστοσύνη. Στα γεράματά του κάθε Κυριακή μετά την εκκλησία ερχόταν στο σπίτι μας για καφέ. Μέχρι το τέλος του το κυπαρισσένιο κορμί, τού 'δινε μεγαλοπρέπεια και κύρος. Είχε πέντε παιδιά: τον Αντώνη, τον Πέτρο, την Ουρανία, τον Παύλο και την Αννέτα, τη μητέρα μου. Και πού δεν με πάει το μυαλό! ...

Να πάω στον πατέρα και τη μητέρα

μου; Πόσες, αλήθεια, φορές την ημέρα στέκονται μπροστά μου!! Πότε, όταν ήταν νέος, πότε μεσόκοπος, πότε τους δυο μαζί και πότε ξέχωρα. Όμως εκτός από χαρούμενες στιγμές τους, μού 'ρχεται συχνότατα και το τέλος τους. Θα σε ταλαιπωρήσω για λίγο όμως, αναγνώστη, μ' αυτές τις λυπημένες για μένα στιγμές. Όταν πέθανε ο πατέρας μου στα 58 του και γινόταν η εκφορά από το σπίτι μας, η μητέρα μου φώναζε από το παράθυρο του πάνω δωματίου, που την αφήνει «πού με αφήνεις»; του 'λέγε (τότε οι γυναίκες σύζυγοι δεν ακολουθούσαν το νεκρό στην εκκλησία, ο τελευταίος χαιρετισμός γινόταν στο σπίτι), εγώ, που τον συνόδευα, τής φώναξα από κάτω «σε μένα, μάνα ...». Αυτό το τήρησα και ζήσαμε όλοι μαζί.

Άφησε τα δυσάρεστα η κινηματογραφική, τρισδιάστατη μηχανή του μυαλού μου και μου 'φέρει τώρα τελείως διαφορετικές εικόνες, για ν' απορώ και να ξαναλέω 'τι σου είναι το μυαλό!'. Τις περισσότερες φορές, ενώ οι δυο μας είμαστε ένα, αυτό (το μυαλό) κάνει του κεφαλιού του. Σαν φύλλο, που το παίρνει ο αέρας και το πηγαίνει όπου λάχει, έτσι και η σκέψη μου παράτησε τα πιο πάνω και με κάνει μαθητή να πηγαίνω έρχομαι με τον αδελφικό μου φίλο Αλέκο Πηγαδά, που τις περισσότερες φορές διαβάζαμε μαζί, πότε στο σπίτι του και πότε στο δικό μου. Δε θέλαμε να χωρίσουμε και μεσιάζαμε την απόσταση στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου, εκεί δίπλα στο κυπαρίσσι που

ήταν κοντά στην είσοδο. Αλήθεια και τι δεν άκουγε το εχέμυθο εκείνο κυπαρίσσι. Όλες τις αγωνίες της νιότης μας για μάθηση, και τόσα άλλα ... Σ' αυτό κούρνιαζαν και παίζαν τα παιχνίδια τους τα σπουργίτια της γειτονιάς, που με την ακούρδιση μαντολινάτα τους χαλούσαν τον κόσμο!! Και μια που είμαστε στο συγκεκριμένο κυπαρίσσι μια απορία με βασανίζει (καθώς άκουσα και πολλούς άλλους) γιατί κόπηκε; Μαζί με τον πολύ όμορφο αυλόγυρο, που πρόσφατα ανασκευάστηκε τι πείραζε να υπήρχε κι εκείνο σημάδι άλλοτε θρησκευτικών χώρων; Νομίζω επίσης πως μεγάλο λάθος ήταν, παλαιότερα, και η καταστροφή του ωραιότατου, πλακόστρωτου δαπέδου του Ιερού Ναού, που αντικαταστάθηκε με μωσαϊκό!!! Όλοι κρατούν τα παλαιά μ' ευλάβεια, κι εμείς; ...

Θυμάμαι επίσης ότι τις καμπάνες τις χτυπούσε ο νεωκόρος Κων/νος Τζιάλλας κάτω από τον αυλόγυρο, τραβώντας δύο τριχιές, που ήταν δεμένες στα γλωσσίδα τους κι όταν τελείωνε τις έβαζε σ' ένα αρκετά στενόμακρο ξύλινο ντουλαπάκι, στερεωμένο δίπλα από την είσοδο του γυναικωνίτη. Είπαμε. Το μυαλό μια από δω μια από κει με πάει. Τώρα πάλι στο σπίτι μου στην αυλή. Η αδελφή μου κεντούσε ένα μαξιλάρι κι εγώ συνεχώς την πείραζα και δεν την άφηνα ήσυχη. Θύμωσε και, για να με ξεφορτωθεί, πέταξε το ψαλιδάκι στα γυμνά μου πόδια, μικρός άλλωστε, και άφησε αναλλοίωτο σημάδι στη γάμπα, αδιάφευστος μάρτυρας του περιστατι-

κού.

Η αδελφή μου, παντρεμένη πια και με εγγόνια, ερχόταν με τον άντρα της κάθε καλοκαίρι στην Κόνιτσα και μαζί τους ξεκαλοκαίριζε και η μητέρα μου. Μεσημέρι. Έξω ντάλα ο ήλιος, πολύ ζέστη. Η μητέρα με τον γαμπρό μας (Γιώργο Πουλάκο) κάθισαν στο πλακόστρωτο ισόγειο κολ, που είχε δροσιά. Δίπλα η τουαλέτα. Μπαίνει μέσα για την 'ανάγκη' του ο Αντώνης (γαμπρός του γαμπρού μου - σάς ζάλισα με τους γαμπρούς!). Ακουγεται από μέσα μία 'βροντή'. Ντράπηκε η μάνα μου, έσκυψε το κεφάλι και κοίταζε τον Πουλάκο αιγιματικά. Οπότε σηκώνει κι εκείνος όσο μπορούσε τα φρύδια, στρίβει τη δεξιά παλάμη του χεριού του και τής απαντά με απορία: 'Εμ εδώ που καθίσαμε, τι ήθελες να ακούσουμε; Μπετόβεν;'. Ξεκαρδίστηκα στα γέλια, γελώ ακόμη και τώρα που το θυμάμαι.

Αμ' και τα περιστερία που λέει και το τραγούδι; Πού είναι εκείνη η πληθώρα από αγριοπερίστερα, που πηγαίνονταν εκεί στα μέσα του 'Αι-Λιά πέρα δώθε στα βράχια και κούρνιαζαν στις ρωγμές τους; Το σημείο εκείνο ακόμη και σήμερα ονομάζεται Περιστεριώνας. Μωρέ δεν έμεινε ούτε ένα για δείγμα. Ευτυχώς κυκλοφορούν ακόμη αρκετά κοτσούφια, που τα πρωίνα με το χαρούμενο κελάηδισμά τους και λυπητερό τα βράδια, λες κι ακούς το γαλλικό στρατιωτικό σιωπητήριο, απορώ πώς κατόρθωσαν ακόμη να υπάρχουν!

Βλέπω όλους της παρέας, που κάνα-

με καντάδα, με βροχές και χιόνια, αλλά και με φεγγαράδα που βάσαμε τα δυνατά για ν' ακουστούμε μακρύτερα και βγαίνουν οι ακνοί από τα στόματα σαν εξατμίσεις αυτοκινήτων και μετά από κάμποσα τραγούδια καταλήγαμε στο 'γεια σου Δημητρώλαμ-τρούλαμ-τρούλαμ'.

Μού 'ρχονται όμως και τωρινές εικόνες από επισκέψεις στο αγρόκτημα του αγαπητού φίλου Τάκη Ζδράβου, που το μετέτρεψε σε φωλιά προσφοράς και αγάπης, αφού έτσι είναι η καρδιά του, πλημμυρισμένη από γνήσια αισθήματα. Προσφορά που δεν δέχεται με κανέναν τρόπο αντάλλαγμα! Ανέφερα πιο πάνω ότι ο Τάκης είναι άνθρωπος της προσφοράς. Πώς να μην εκθέσω ότι την περίοδο που έπεσε το στυγνό καθεστώς του Χότζα στην Αλβανία κι ερχόταν ο κοσμάκης, αψηφώντας τους κινδύνους που ενείχε η λαθραία είσοδος στην Ελλάδα, για ένα κομμάτι ψωμί, ο Τάκης, που έζησε κι εκείνος τις στερήσεις της Κατοχής, η δε προσφορά του σ' αυτούς μ' ένα 'πιάτο' 'ζεστό' φαγητό, ήταν προσφορά ΑΓΑΠΗΣ, γιατί δεν έβλεπε τον Αλβανό (που οι περισσότεροι ήταν Βορειοηπειρώτες) σαν παράνομο, αλλά

σαν ΑΝΘΡΩΠΟ με βασικές ανάγκες διαβίωσης. Η λέξη 'φιλοτιμία' δεν τον αντιπροσωπεύει απόλυτα. Κάποια άλλη με περισσότερο περιεχόμενο θα τού ταίριαζε. Και για να το διασκεδάσουμε, κλείνοντας, θα αναφερθώ στον επίσης φίλο μου Σπύρο Γκότσο, που εδώ και πάνω από δεκαπέντε χρόνια για κάποιο ευχάριστο γεγονός, μάς είχε τάξει ένα αρνί από το κοπάδι, που διατηρεί στο 'Λυκόμυρο' και δεν το έκανε ακόμη. Ωστόσο κατακρίνει τον Κώστα Κυρίτση που (όπως ανέφερα κι άλλη φορά το περιστατικό) δεν επέστρεψε στον Τάκη Ζδράβο μια λίρα, που την χρώσταγε από τον καιρό που ήταν στρατιώτες! Βέβαια εγώ δεν συμβιβάζομαι πλέον μ' ένα, διεκδικώ πολλά αρνιά, γιατί από εκείνο τον καιρό αυτό, από μόνο του, θα έκανε τώρα ολόκληρο κοπάδι. Δεν είναι τσιγκούνης. Τουναντίον. Πιστεύω πως θα εξοφλήσει την υπόσχεσή του και με το παραπάνω. Κάντο όμως, για να μην τα ξανακούσεις. Δεν ξέρω. Κάπου εδώ μπλόκαρε η κινηματογραφική μηχανή και σταμάτησε το γύρισμα. Μηχανήματα βλέπετε, χαλάνε, όταν επισκευαστεί, θα τα ξαναπούμε.

ΠΕΤΡΟΣ ΘΩΜΑ ΜΠΟΥΝΑΣ

Σαν ζωγραφιά

(Προδημοσίευση από το υπό έκδοση βιβλίο του Κ. Νικόπουλου)
«ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΧΑΘΗΚΑΝ»

Είχε κλείσει τα δεκαεφτά της κι ήταν όλο ομορφιά και χάρη. Ολόκληρη δεσποινίδα, με την άνοιξη να παίζει στα ολόξανθα μαλλιά της. Μόλις είχε τελειώσει τις εισαγωγικές εξετάσεις στο πανεπιστήμιο. Ήθελε να σπουδάσει γιατρός. Ήταν το παιδικό της όνειρο, κι όλα έδειχναν πως θα γινόταν πραγματικότητα, γιατί είχε πάει πολύ καλά στις εξετάσεις. Αισθανόταν όμως πολύ κουρασμένη, σχεδόν εξαντλημένη, από την πολλή μελέτη. Τα τρία τελευταία χρόνια στιγμή δεν έλλειψε το βιβλίο από τα χέρια της. Μέρα, νύχτα διάβασμα. Τόχε πάρει πεισματικά το ζήτημα των εξετάσεων και γιαυτό είχε πέσει με τα μούτρα στο διάβασμα. Τώρα λοιπόν είχε ένα ολόκληρο καλοκαίρι μπροστά της να ξεκουραστεί. Οι δικοί της την παρακινούσαν να πάει κάπου, όπου εκείνη ήθελε να ξεδώσει. Την είχαν μοναχοκόρη κι ήταν πρόθυμοι να κάνουν τα πάντα για χάρη της. Ο πατέρας μετά τον εμφύλιο, άφησε το ρημαγμένο γεννοτόπι τους, εκεί κάπου σε μια άγονη και στείρα ηπειρώτικη ακρομεριά, κυνηγημένος από την μάνητα του πολέμου και πήρε των ομματιών του. Ήρθε στην Αθήνα όπου κατάφερε με χίλια βάσανα να προκόψει όπως πολλοί άλλοι ξενιτεμένοι ηπειρώτες. Στην αρ-

χή άνοιξε ένα μικρό μαγαλάκι στην Αιόλου, με λευκά είδη, κι ύστερα ολόκληρο εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας, και με την αξία του έγινε μεγάλος και τρανός. Δεν λογάριαζε τα λεφτά, όταν μάλιστα ήταν να τα ξοδέψει για την μονακριβή θυγατέρα του. Την έστειλε στα καλλίτερα ιδιωτικά σχολεία με τις ξένες γλώσσες, το μπαλέτο, κι ό,τι άλλο διέθεταν τα σύγχρονα κορίτσια της σειράς τους. Τώρα λοιπόν μετά τις εξετάσεις της την πίεζε σχεδόν να το ρίξει και λίγο έξω να πάει κάποια εκδρομή, να ξεδώσει τέλος πάντων με όποιο τρόπο ήθελε η ίδια, χωρίς να σκέφτεται τίποτε.

- Μην κάθεσαι, παιδί μου, πήγαινε κάπου να ξεκουραστείς, γιατί το καλοκαίρι φεύγει γρήγορα, μετά από το φθινόπωρο θ' αρχίσουν τα βάσανα των σπουδών, που θάναι οπωσδήποτε μεγαλύτερα απ' όσα πέρασες σαν μαθήτρια. Μη χάνεις λοιπόν τον καιρό σου, της έλεγαν και ξανάλεγαν οι γονείς της, οι οποίοι ήθελαν να ξεκουραστεί το παιδί τους, να συνέλθει λιγάκι από τον αγώνα των εξετάσεων, για να μπορέσει να τα βγάλει πέρα με τις δυσκολίες των σπουδών που την περίμεναν.

Εκείνη όμως δεν τ' αποφάσισε παρ' όλο που ο πατέρας έκανε συχνά λόγο και για το Εξωτερικό, Ευρώπη, Αμερική

κι όπου τέλος πάντων τραβούσε η ψυχή της, φτάνει να ξεκουραζόταν κάπου, να ξέδινε λιγάκι, κι ανανεωμένη ν' άρχιζε τον αγώνα των σπουδών της. Κάθε τόσο έφερνε στο σπίτι προγράμματα εκδρομών εσωτερικού και εξωτερικού, των μεγαλύτερων ταξιδιωτικών γραφείων της Αθήνας, μα εκείνη δεν έλεγε να ξεκολλήσει από το κλεινό Άστυ... Κηφισιά, ώπου ξαφνικά ένα βράδυ, καθώς δειπνούσαν στην αυλή του σπιτιού τους, τους ανακοίνωσε επί τέλους την απόφασή της.

- Το αποφάσισα. Θα πάω στο χωριό, κοντά στον παππού και τη γιαγιά. Εκεί θα ξεκουραστώ πραγματικά, κοντά στους δικούς μου ανθρώπους, που με αγαπούν και τους αγαπώ πολύ. Έμειναν άφωνοι καθώς την άκουγαν με έκπληξη. Ο πατέρας φεύγοντας για την Αθήνα άφησε πίσω του τους γέροντες γονείς του. Δεν ήθελαν με τίποτε να ξεσπιτωθούν και να ξενιτευτούν κι εκείνοι σε τέτοια ηλικία. Προτιμούσαν τη γωνιά τους, το σπίτι τους, παρά τα καλά της Αθήνας. Και κάθε φορά που ο πατέρας έκανε λόγο να τους πάρουν μαζί τους, εκείνοι αρνιόνταν ευγενικά προτιμώντας να μένουν πίσω στο χωριό να φυλάνε τα έρπημα. Δεν τους ξεχνούσαν όμως ποτέ. Πασχαλόγιορτα και καλοκαίρια πήγαιναν οικογενειακά στο χωριό, κοντά στους γέροντες γονείς, που τόσο πολύ αγαπούσαν και έστελναν τακτικά τα εμβάσματα στον παππού για να μη τους λείπει τίποτε. Έφτιαζαν και το σπίτι, το αναστήλωναν, τόκαναν σωστό παλατά-

κι, όπως έλεγε, καμαρώνοντας ο παππούς. Μόνο τα τρία τελευταία χρόνια δεν μπόρεσαν να πάνε κοντά τους γιατί προετοιμαζόταν η κοπέλλα για τις εξετάσεις, και δεν ήθελαν να την αφήσουν μόνη με τόσο διάβασμα και αγώνα αδιάκοπο.

- Θα πλήξεις, παιδί μου, μόνη στο χωριό, χωρίς τις παρέες σου, δίκως να γνωρίζεις κανένα, χωρίς διασκέδαση σχεδόν χωρίς τίποτε περισσότερο από τα αναγκαία εκτός από τον καθαρό αέρα, είπε ο πατέρας με την σύμφωνη γνώμη και της μητέρας.

- Δεν θα είμαι μόνη όπως λέτε, θα έχω τον σοφό μου παππού και προ πάντων την γλυκιά μου γιαγιά, που τόσο πολύ με αγαπούν. Θα απολαύσω τις φροντίδες τους και θα ξεχαστώ μέσα στην ευτυχία τους. Φτάνει πια, σικάθηκα τις παρέες μου και τις διασκεδάσεις, βαρέθηκα την Αθήνα με το χαμένο πρόσωπο και την τόση απανθρωπιά της.

- Δε λέω ... σ' αυτό έχεις δίκιο, αλλά σαν νέα που είσαι χρειάζονται, παιδί μου, και οι παρέες και οι διασκεδάσεις, είπε ο πατέρας σκεπτικός.

- Εκείνο που έχει σημασία τώρα για μένα είναι να ξεκουραστώ, μπαμπά μου, και να ηρεμήσω, τ' άλλα έχω καιρό να τα χαρώ και να τ' απολαύσω. Τώρα προέχει η ηρεμία μου και η ξεκουρασσή μου. Χρειάζομαι πολύ αυτόν τον καιρό την ερημιά του χωριού.

Σε δυό μέρες έφυγε για το λατρεμένο της χωριό. Ο παππούς και η γιαγιά που είχαν τρία ολόκληρα χρόνια να την

δουν, πέταξαν από τη χαρά τους. Ξανάβωσαν. Η καμένη η γιαγιά σκοτώθηκε να ετοιμάσει το σπίτι. Την έβαλε στο πάνω δωμάτιο, με θέα στο ποτάμι. Έστρωσε φρεσκοπλυμένα και καλοσιδερωμένα σεντόνια, που μοσκοβολούσαν λεβάντα. Έβαλε και φρέσκα λουλούδια από τον κήπο στο κρυστάλλινο ανθογιάλι. Το σπίτι ξαναζωντάνεψε, καθώς οι παπούδες υποδέχονταν την συνέχεια της ζωής τους, την ζωντανή γέφυρα που τους οδηγούσε στην αιωνιότητα. Τα εγγόνια είναι τονωτική ένεση στα γηρατιά. Δεν χόρταιναν να την αγκαλιάζουν και να την φιλούν. Την καμάρωναν κοτζάμ κοπέλλα, νυφούλα ολάνθιστη. Κι εκείνη όμως τους αγαπούσε και τους σεβόταν με το παραπάνω. Φίλησε το χέρι τους με σεβασμό αταίριαστο στην ασεβή εποχή μας και ξεχάστηκε στην ακίνδυνη ζεστή αγκαλιά τους.

Γρήγορα προσαρμόστηκε στο περιβάλλον και από την άλλη κιόλας μέρα άρχισε να βοηθάει τη γιαγιά στις δουλειές του σπιτιού. Η γιαγιά όμως δεν την άφηνε να κάνει πολλά πράγματα μη τυχόν και χαλάσει την ομορφιά της και καθεί η λάμψη του αγγελικού της προσώπου. Αληθινή ευτυχία που δεν την βρίσκεις στον κόσμο σήμερα, τον τόσο χαλασμένο και ψεύτικο. Χαιρόταν με όλα αυτά τα ταπεινά και ασήμαντα, που τόσο πολύ την ικανοποιούσαν και την γέμιζαν. Το όμορφο χωριάτικο σπίτι με τις βεραντούλες, τους μοσκοβολιστούς κήπους και τις ψηλές τους πέργουλες και δεν άργησε να νιώθει ξεκούραστη

κι ανάλαφρη σαν πεταλούδα. Προ πάντων όμως χαιρόταν με τον παππού και την γιαγιά, τα άκακα τούτα γεροντάκια, τα πιο πολύτιμα απομεινάρια της ζωής, που τόσο πολύ την αγαπούσαν και την χάζευαν, σαν κάτι το αλαργινό και απόκοσμο, σαν κάποια ξωθιά και λάμια από κείνες που έπλαθε η φαντασία των παλιότερων ανθρώπων.

Την Κυριακή ετοιμάστηκαν για την εκκλησία. Ο εκκλησιασμός ήταν το σημαντικότερο γεγονός της εβδομάδας για τους απλοϊκούς και λησμονημένους εκείνους ανθρώπους του μικρού χωριού. Εδώ στην εκκλησιά τους αντάμωναν και μετριόνταν μην τυχόν και λείπει κανείς τους, άρρωστος κι ανήμπορος κι εδώ στο χαγιάτι της, κουβέντιαζαν τα βδομαδιάτικα βάσανα τις χαρές και τις λύπες τους, που ήταν κοινές για όλους τους.

Ετοιμάστηκαν με ξεχωριστή διάθεση. Βοήθησε τη γιαγιά της στο ντύσιμο, τύλιξε τα ψιλοχιονισμένα μαλλιά της στον καινούργιο φιλέ, που της έστειλε η μητέρα και, φόρεσε το καινούριο μαύρο ταγιέρ και τις χαμηλοτάκουνες γόβες που επίσης η μητέρα ίδρωσε να τις ξετρυπώσει στα καταστήματα της Αθήνας. Ύστερα βοήθησε και τον παππού, που τα χρόνια του, -είχε πατήσει τα ογδόντα- τον δυσκόλευαν λιγάκι. Φρόντισε το καινούργιο μπλέ σκούρο κοστούμι του, δώρο κι αυτό από τον πατέρα, τα δίσολα σκαρπίνια φρεσκοβαμμένα και γυαλιστερά, τούφερε την ψάθινη καλοκαιρινή του ρεπούμπλικα και το γυαλιστερό του

μπαστούνι. Ύστερα ασχολήθηκε με τον εαυτό της. Φόρεσε κι αυτή το καινούργιο της φόρεμα, ακνородίνο και λουλουδάτο, με μικρό ντεκολιτέ, άσπρα γοβάκια και το ίδιο άσπρη τσάντα, αγορασμένα όλα με πολύ γούστο στα καλύτερα καταστήματα της Αθήνας.

Ήταν πανέμορφη. Την έβαλαν στη μέση τα γεροντάκια κι έφυγαν καμαρωτοί για την εκκλησία. Εδώ όλα την εντυπωσίασαν, η απλοϊκότητα των χωρικών, η ανεπιτήδευτη ευλάβειά τους, η άδοξη πίστη τους. Πρώτη φορά ένιωθε να της μιλάει μέσα της η θεία λειτουργία. Το μόνο που την ενοχλούσε κάπως ήταν το γεγονός ότι χωρίς να το θέλει συγκέντρωνε πάνω της όλα τα βλέμματα όλου του εκκλησιάσματος. Αισθάνθηκε άβολα αν και ήξερε καλά ότι η περιέργεια και το κοτσομπολιό ήταν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. - Να τη χαίρεσαι, φτού σου κόρη μου σαν ζωγραφιά είσαι. Σαν τ' αγγελούδια «καλημέρας» μου. Τάχα σε προ στιγμή γιατί δεν είχε ξανακούσει τέτοιο κοπλιμέντο «Σαν ζωγραφιά». Η γοητεία του ψεύτικου, του τεχνιτού είχε τραβήξει κι εδώ την προσοχή των απλοϊκών ανθρώπων. Το κράτησε μέσα της, τούτο το πρωτάκουστο κοπλιμέντο, τόκρυνε βαθιά στα σώψυχά της κι όλο το γυρόφερνε στη θύμησή της. Στο σπίτι ρώτησε τη γιαγιά.

Γιαγιά τι είναι «τα αγγελούδια της καλημέρας;»

Εκείνη την πήρε από το χέρι και την

οδήγησε στο διάδρομο του επάνω πατώματος, όπου κρεμόταν στον τοίχο ένας μικρός παραλληλόγραμμος καθρέφτης, στολισμένος με ζωγραφιστά αγριολούλουδα, ενώ στις τέσσερες γωνίες πετούσαν επίσης ζωγραφιστά αγγελούδια. Στο μέσον και στην κορυφή έγραφε με ωραία καλλιγραφικά γράμματα:

«ΚΑΛΗΜΕΡΑ» Ήταν ο πρώτος μετά το ξύπνημα καθρέφτης της ημέρας.

- Αυτή είναι παιδί μου η «ΚΑΛΗΜΕΡΑ» με τ' αγγελούδια της, είπε η γιαγιά και πρόσθεσε, σαν κι αυτά είσαι κι εσύ κι ακόμη καλλίτερη κι ομορφότερη, «σαν ζωγραφιά».

Οι μέρες κυλούσαν αμέριμνες σε μια γλυκοπόθητη απραξία και αφροντισιά. Δεν ήταν μόνο η αγάπη των παππούδων που μέρα με τη μέρα μεγάλωνε και την αιχμαλώτιζε, ήταν ακόμη κι ο άδολος τούτος θαυμασμός των απλοϊκών ανθρώπων, που χαίρονταν ανυπόκριτα την ομορφιά της και την έκαναν αληθινά περήφανη. Φεύγοντας για την Αθήνα, όπου την περίμεναν οι σπουδές της, υποσχέθηκε στους δικούς της και σ' όλους αυτούς τους απλοϊκούς χωρικούς πως θα ξαναρχόταν. Κι αυτή τη φορά μάλιστα με διορθωμένες όλες τις ατελίες της ζωγραφιάς της ώστε να μοιάζει περισσότερο στ' αγγελούδια της «ΚΑΛΗΜΕΡΑΣ» τους.

ΒΑΣ. ΕΥΤ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΟΓΟ-ΤΕΧΝΗΜΑΤΑ

Εαρινό Εωθινό...

Χρυσοποίκιλος ήλιος σμιλευτής, μ' ελπίδες χαράζει της μέρας το πρόσωπο, κι είναι η στιγμή πιο πέρα απ' τον πόνο του ανθρώπου.

Γλυκαίνει ο τραχύς ηπειρώτικος βράχος κι ομορφαίνει, απεκδυόμενος το γκρίζο σκουτί του χειμώνα του, φοράοντας στις σχισμάδες του το πολύχρωμο χαμόγελο των νιόβγαλτων αγριολούλουδων.

Ανοίγεις το παράθυρο στο φως· αμέτρητοι ψιθυρισμοί από μυριάδες στόματα αναπέμπουν ως θυμίαμα ευχαριστίας προς την αιθρία, τη μελωδία της χαράς τους.

Στης δαφνοφόρας εκκλησίτσας το ιερό, άναψε τ'αγιοκέρι της αγάπης κι ειρηνοφόρος ήχος μας καλεί απ' του ψηλού καμπαναριού το στόμα: «Είπωμεν "αδελφοί"... και αλλήλους περιπτυζόμεθα».

Εαρινό εωθινό, κι αναθαρρεύει του ανθρώπου η ψυχή κι αποσεΐει το άχθος της βαρυγκομιάς και κάνει ανάκατα για των αγώνων τους δρόμους, υψώνοντας οργής κραυγή σ' όσους το γέλιο της στερούν...

Για να μη δει η μάνα στο μάτι του παιδιού το δάκρυ της ανάγκης και μαυροφορεθούνε τα κλαριά, λαλήσουν πένθιμα τ' απδόνια...

... Να μη λεκιάσει της χαράς το πρόσωπο η θλίψη, μην και βαριοπατίσει η χρεία τ' ανθισμένο σπίθος.

Φόρεσε της φλόγας σου τις λέξεις, το πρόσωπο απόπλυνε του πόνου, σπάσε στου θλιβερού καθρέφτη τη μίζερή σου τη μορφή κι έλα στις φύσης τη γιορτή, έλα στων δρόμων τη γιορτή, στη λησμονιά μην προχωράς μονάχος...

Εαρινό εωθινό και νιώθεις «... τόσο γλυκό στο πρόσωπο τ' αέρι που λες και λέει μες στην καρδιάς τα φύλλα: γλυκιά η ζωή κι ο θάνατος μαυρίλα».

ΤΑΣΟΣ ΚΑΝΑΤΣΗΣ

Μάνης

Μάνης επρόβαλε γιορτή της νιότης
Βελουδοπράσινη στολή φορεί.
Φύση περίλαμπρη μετρά το βιό της
αγριολούλουδα πολλά δωρεί.

Άνθη πολύχρωμα, δροσιά μαγείας,
γλυκοσκιρτήματα λεπτής ψυχής.
Φως αναγέννησης, πηγή υγείας
και ξεφαντώματα Βροντής, Βροχής.

Σμίγουν στον άνεμο φωνές και μύρα,
οι ερωτιάρες καρδιές ξυπνούν.
παίζουν παθιάρικα αυλός και λύρα
κι απ'το ξελίγωμα γερά χτυπούν.

Μέσ' τα φυλλώματα πουλιά κινιούνται
και τ'αποδανάκια κωδικά λαλούν.
Μέρες και νύχτες ζεστά φιλιούνται
σε πανδαισία την ζωή καλούν.

Νέοι και νέες ζωηρά χορεύουν
με ανθοπέταλα, κοσμούν χαράς
μαλλιά μετάξινα κι όλοι νεύουν,
στον ερωτόθεο, εχθρό φθοράς.

Χιόνια που στόλιζαν βουνών κορφούλες,
το καταχέιμωνο, τρανή τιμή!..
λιώνουν περίλυπα και σά νυφούλες
τις συνεπαίρνουνε, μετά, λυγμοί.

Δάκρυα γίνονται, απλά ρυάκια
κατηφορίζουνε, γοργά κυλούν.
Πλένει το νάμα τους παιδιών χεράκια
που διπλοχαίρονται, μεθούν, γελούν.

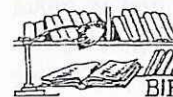
Χάδι ολόδροσο, λαφρύ αγέρι
της Αναστάσεως πνοή, φιλή.
Φύλλων το θρόϊσμα, μουσών το ταίρι,
της αναπλάσεως γλυκειά αχλή.

Μάνης ανθόβγαλτος, ευδαίμων νέος,
ο ωραιότατος της μάνας Γης.
Ρώμη θεότητας και φέγγους κλέους,
ο ανοιξιάτικος υιός αυγής.

Πάντες γιορτάσαι' ερχομό του Μάν
και τραγουδήστε χαρωπή ωδή,
μπείτε στο άρμα του κι όπου πάει
να ξανανιώσετε μικρό παιδί!..

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ ΤΟ ΜΠΑΛΚΟΝΙ ΤΟΥ ΔΥΤ. ΖΑΓΟΡΙΟΥ (Ιστορία - Παράδοση - Λαογραφία - Αναμνήσεις)

Σωτήρη Π. Τουφίδη

Με τον πιο πάνω τίτλο κυκλοφόρησε πρόσφατα το τελευταίο συγγραφικό πόνημα του «φανατικού» πατριδολάτρη και φυσιολάτρη Σωτήρη Π. Τουφίδη.

Ο τίτλος μας κατατοπίζει πλήρως για το περιεχόμενο του βιβλίου και μια πρώτη αντίδραση είναι ότι πρόκειται για κάτι που παρουσιάζει περιορισμένο ενδιαφέρον ή καλύτερα που απευθύνεται σε περιορισμένο αριθμό αναγνωστών και πιο συγκεκριμένα σ' όσους κατάγονται ή έχουν κάποια σχέση με το Μαυροβούνι και την γύρω περιοχή.

Η αλήθεια, όμως, είναι τελείως διαφορετική, και αρκεί ένα απλό φυλλομέτρημα για να αντιληφθεί κανείς ότι η ιστορία ενός τόπου, όσο μικρός κι αν είναι, και η δράση μικρών ομάδων και μεμονωμένων ατόμων, έχουν ευρύτερη απήχηση, φέρνουν στην επιφάνεια σχετικές μνήμες και εμπειρίες που μπορούν να αποτελέσουν αφορμή για δημιουργικές σκέψεις και δράσεις.

Και το γεγονός μόνο ότι ένας καθημερινός βιοπαλαιστής διέθεσε ένα σημαντικό μέρος από τον περιορισμένο ελεύθερο χρόνο και τα πενιχρά του οικονομικά, για να διασώσει από τη φθορά και τη λήθη «έργα και ημέρες» του πρόσφατου ή απώτερου παρελθόντος,

είναι κάτι που περιποιεί ιδιαίτερη τιμή στο συγγραφέα.

Αποδεικνύεται, έτσι, για μια ακόμη φορά ότι όταν κάποιος βάλει ένα στόχο και τον κυνηγήσει με πάθος τίποτε δεν μπορεί να σταθεί εμπόδιο στο δρόμο του.

Σήμερα η χώρα μας περνάει μια αρκετά σοβαρή κρίση· κρίση οικονομική, κοινωνική, πολιτική. Οι νεότεροι κυρίως, που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν σε ένα περιβάλλον ειρηνικό και προστατευτικό, σε ένα περιβάλλον, που παρά τα πολλά και σημαντικά προβλήματα, τα οποία κατά καιρούς από σημαντικούς αναλυτές, αλλά και απλούς καθημερινούς ανθρώπους, επισημαίνονταν, έδειχνε να εξελίσσεται με θετικό - για την οικονομία τουλάχιστον - πρόσημο, βρέθηκαν ξαφνικά στη μέση φουρτούνιασμένης θάλασσας χωρίς πυξίδα προσανατολισμού.

Οι παλιότεροι ξαναφέρνουν στη μνήμη τους περασμένα χρόνια που τέτοια και χειρότερα προβλήματα τα δοκίμασαν στο πετσί τους.

Το βιβλίο του Σωτήρη σ' αυτές τις δύσκολες στιγμές μπορεί να σταθεί πολύτιμος αρωγός, γιατί μας δείχνει το δρόμο εξόδου από την κρίση, που δεν

είναι άλλο από την αλληλεγγύη, τον αγώνα και το σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον.

Ένα σημαντικό μέρος του βιβλίου - 31 σελίδες σε ένα σύνολο 415 - καταλαμβάνει το φωτογραφικό πανόραμα με ασπρόμαυρες και έγχρωμες φωτογραφίες, που αποθανατίζουν κοινωνικές εκδηλώσεις, τοπία, μνημεία, οικογενειακές στιγμές και ασχολίες των κατοίκων του χωριού.

«Με υπομονή μέλισσας», σημειώνει στο πρόλογό του ο συγγραφέας, «συγ-

κεντρώσαμε ό,τι έχει σχέση με το χωριό μας και τους κατοίκους από τα παλιά χρόνια μέχρι τις μέρες μας... Παραδίνουμε τούτο τον πνευματικό μόχθο στις νεότερες γενιές του χωριού μας, ευχόμενοι να μην είναι το κύκνειο άσμα για ένα χωριό που σβήνει...».

Σωτήρη, να είσαι πάντα γερός και να είσαι βέβαιος ότι οι επερχόμενες γενιές θα σε ευγνωμονούν για το «θησαυρό» που τους κληροδοτείς.

I.T.

Το θέλημα

Κώστα Δ. Θεοδώρου

Με το γενικό τίτλο «ΤΟ ΘΕΛΗΜΑ» (Τρία θεατρικά έργα για τη Σχολική Σκηνή) εκδόθηκε πρόσφατα (2012) σε βιβλίο θεατρικό πόνημα του δασκάλου Κώστα Δ. Θεοδώρου από την Πουρνιά Κόνιτσας.

Τα τρία θεατρικά έργα είναι: α) Απόψε θα παίξουν τα βιολιά, β) Ο Πλούτος και γ) Το θέλημα.

«Το θέλημα» προηγήθηκε των δύο άλλων και ανέβηκε στη σχολική σκηνή του δημοτικού σχολείου Απολλωνίας. - Σίφνου, όπου υπηρετούσε ο συγγραφέας.

Τα δύο άλλα γράφτηκαν στη Σουηδία με πολύτιμο «βοηθό» τη γνώση και τις εμπειρίες που κουβαλούσε.

Η θεματολογία και των τριών θεατρικών, όπως ο ίδιος ο κ. Θεοδώρου ση-

μειώνει στον πρόλογό του «είναι η ζωή των σκλαβωμένων Ελλήνων και οι αγώνες τους, για λευτεριά και απελευθέρωση της πατρίδας από τον τουρκικό ζυγό».

Πρόκειται για μια προσεγμένη εργασία που μπορεί να αποτελέσει σημαντικό βοήθημα για όσους θελήσουν να ανεβάσουν στη σχολική σκηνή έργα που αναφέρονται στο 1821 και λίγο πριν.

Πιο συγκεκριμένα σ' ό,τι αφορά στη χρονική τοποθέτηση κάθε έργου σημειώνονται τα εξής:

α) «Απόψε θα παίξουν τα βιολιά»: «Μερικά χρόνια πριν από το 1821», β) «Ο πλούτος»: «Καλοκαίρι του 1821» και γ) «Το θέλημα»: «1821, Άνοιξη».

I.T.

ΔΗΜΩΔΗΣ ΠΟΙΗΣΗ

ΗΛΙΑ ΑΝΔΡΕΟΥ

(Δημοτικά τραγούδια που μου υπαγόρευσε
η θεία μου η Γλυκερία)

Κάτω στα πέντε μάρμαρα / στα έξι λιθαράκια / είναι κόρη άρρωστη / βαριά για να πεθάνει / Μπαίνουν και βγαίνουν οι γιατροί / και γιατρικά δεν βρίσκουν / Μπαίνει και βγαίνει η μάνα της / τραβώντας τα μαλλιά της.

Σήκω κόρη άλλαξε / και μη βαριά κοιμάσαι / ήρθε το σόι του γαμπρού / ήρθε για να σε πάρει / Σαν έρχονται οι συμπέθεροι / καλώς να κοπιάσουν / δώσε τους να φάνε / δώσε τους να πιούν / να καλογοματήσουν / Εμένα μη με καρτερούν / στου τραπέζιού το γλέντι / Εγώ σαν φύγω μακριά / θα πάω στον άλλο κόσμο / τον χάρο θα στεφανωθώ / μάνα μου θα πεθάνω.

* * *

Κάτω στις άσπρες πέτρες / κάτω στο γιαλό / εκεί δεν ήταν δένδρα / δεν φύτευαν αγιόκλημα / Τώρα φυτρώνουν δένδρα / φυτρώνει και αγιόκλημα / Εκεί παίζουν τα παλικάρια / παίζουν χαίροντας / Ρίχνουν το λιθάρι τον ανήφορο / Γυρίζει το λιθάρι τον κατήφορο / και βαρεί τον Γιάννη τον αμαρτωλό / Τούρκες του τριγυρίζουν / και Ρωμιές τον κλαίνε / κορίτσια τον μοιρολογούν / Γιάννη δεν έχεις μάνα / δεν έχεις αδελφή / δεν έχεις και γυναίκα να ρθει να σε δει / Γιάννη σε κλαίει ο κόσμος / και όλος ο ντουναίς.

* * *

Όλα τα δέντρα της αυγής / δροσιά είναι γεμάτα / και μένα τα ματάκια μου / δακρύζουν τα καμμένα / Έχασα την αγάπη μου / που ήταν τριανταφυλλένια / Παίρνω τα όρη σκούζοντας / και τα βουνά ρωτώντας / Επήγα και την έβρηκα / στον αργαλειό να υφαίνει / της μιλώ δεν μου μιλά / της κραίνω δεν μου κραίνει / Κρίνε μου καλή μου, κρίνε μου / και παρηγόρησέ με / Παρηγοριά έχει ο θάνατος / και λησμοσύνη ο χάρος / και ο ζωντανός ο χωρισμός / παρηγοριά δεν έχει.

* * *

Ένα πουλί θαλασσινό / και ένα πουλί βουνίσιο
τα δυο πουλιά μαλώνανε / τα δυο πουλιά μαλώνουν /
Γυρίζει το θαλασσινό / και λέει στο βουνίσιο.
- Μη με μαλώνεις βρε πουλί / και μη με παραπαίρνεις.
Εγώ πολύ δεν κάθομαι / στον τόπο το δικό σου.
Θα κάτσω Μάν και Θεριστή / και όλο τον αλωνάρη
και τον μισό τον Αύγουστο / μετά της Παναγίας
αφήνω γειά στις όμορφες / και γεια στις μαυρομάτες.

* * *

Τρικαλινή μου πέρδικα / και Λαρισινή τρυγόνα
σε όλο τον κόσμο ήμερη / σε μένα αγριοστέκεις
Πότε θα έρθει ο καιρός / θάρθει βαρύς χειμώνας
να σπύσω βρόχια στα βουνά / και σκάνδαλα στο κάμπο
για να σε πιάσω ζωντανή / σαν τον λαγό στη φτέρη
για να σε βάλω σε κλουβί / σε χρυσοκεντημένο
για να λαλείς κάθε πρωί / πρωί και μεσημέρι
για να ξυπνάς τις έμορφες / και όλες τις μαυρομάτες

* * *

Τι να σε κάνω γαλανή / και σένα μαυρομάτα
δεν είσαι μήλο κόκκινο / στην τσέπη να σε βάλω
για να σε πάω στο χωριό / φοβάμαι από τους τούρκους
για να σε πάω στο βουνό / φοβάμαι από τους κλέφτες.
Τότε θα σε πάω σε χρυσικό / για να σε λαγαρίσω
να φτιάσω κούπα και σταυρό / καθαρίο δαχτυλίδι
στην κούπα θέλω να πίνω το κρασί / και συ να λάμπεις μέσα
όπως λάμπει ο ήλιος το πρωί / όπως λάμπει το μεσημέρι
σαν το βενετσιάνικο φλουρί / σαν το μαργαριτάρι.

* * *

Μια βλάχα μια παλιόβλαχα / και του Νταβέλη η μάνα
πέτρα σε πέτρα περπατεί / λιθάρι σε λιθάρι
μην τη λερώσει ο κουρνιαχτός / και τη χαλίσει ο ήλιος.
- Πού πας αγγελικό κορμί / πού πας καμαρωμένη.
- Πάω να βρω αθάνατο νερό / να πλώ να μην πεθάνω
να δώσω στην αγάπη μου / να πιεί να μην πεθάνει.

* * *

Κρυφά το λένε τα πουλιά / κρυφά το λένε τα απδόνια
κρυφά το λέει ο Ηγούμενος / από την Άγια Λαύρα
Παιδιά μου κοινωνήσετε / παιδιά μου εξομολογηθείτε
φέτος γίνεται πόλεμος / και πολεμάμε τους τούρκους
Να διώξουμε όλη την τουρκιά / ή να αποθάνουμε όλοι.

* * *

Ποιός είδε πράσινο δενδρί / μαυρομάτα και ξανθή
να έχει γεράνια φύλλα / μαύρα μάτια μαύρα φρύδια
και στην κορφή μαλάματα / κορίτσι με τα κλάματα
Και στη ρίζα κρύα βρύση / ποιός την κάνει τέτοια χρήση.
Έσκυπα να πιω νερό / για να πιω και να γεμίσω
μαύρα μάτια να φιλήσω / μου 'μπλεξε το μαντίλι μου
το χρυσοκεντισμένο / μια χαρά ήταν το καημένο.
Εκεί που το κεντούσανε / εκεί το τραγουδούσανε
τρία κορίτσια πάρθενες / σαν του Μάν τα κεράσια
Η μια κεντάει τον αετό / και η άλλη τον πετρίτη
μια Παρασκευή και Τρίτη / Η τρίτη ήταν από το Νεοχώρι
του Χατζηγιάννη η κόρη.

* * *

Η κοπέλα είναι μόνη στο βουνό / Μόνη της δεν μπορεί να μείνει.
Μαζεύτηκε να καθίσει στη φωτιά / Ξεχάστηκε και την πήρε ο ύπνος.
Κατά τα μεσάνυχτα ονειρεύτηκε / πως τα φύλλα έγιναν πουλιά,
πουλιά του καλοκαιριού / για να ξυπνούν τις όμορφες
και όλες τις μαυρομάτες
(Βλάχικο)

* * *

Με γέλασαν της άνοιξης τ' απδόνια / με γέλασαν και μούπανε
πως χάρος δεν με παίρνει / φτιάχνω τα σπία μου ψηλά
τους τοίχους μαρμαρένιους / βάζω στις πόρτες μάλαμα
στα παραθύρια ασήμι /. Στο μπαλκονάκι κάθομαι
τον κάμπο αγναντεύω / Βλέπω τον κάμπο πράσινο
την θάλασσα γαλάζια /. Βλέπω τον χάρο πούρχεται
στον γρίβα καβαλάρης. / Στην πόρτα μου ξεπέζεψε

στην σκάλα μου ανεβαίνει / Γειά και χαρά σου λεβέντη μου
καλώς στον χάρο πούρθε / Κάτσε χάρο μου να φας να πιείς
να κολογευματίσεις / Δεν ήρθα εδώ λεβέντη μου
να φάω και να πιώ. / Εμένα μέστειλε ο Θεός /
να πάρω την ψυχή σου / χωρίς ανάγκη και αρρώστια
την ψυχή δεν παραδίνω / Μόνο έλα να παλέψουμε
σε μαρμαρένια αλώνια / Αν με νικήσεις χάρε μου
πάρε την ψυχή μου / κι αν σε νικήσω εγώ /
τράβα στο καλό σου.

* * *

Τώρα ο Μάιος όλο δροσιά / τώρα το καλοκαίρι
τώρα και ο ξένος δούλεψε / να πάει στα δικά του
Νύχτα σελώνει το άλογο / νύχτα το καλιγώνει
Και η κόρη που τον αγαπά / όσο ποτήρια τον κερνά
τόσα λόγια του λέει / Εκεί που πας λεβέντη μου
θάρθω και γω μαζί σου / Εκεί που πάω κόρη μου
κορίτσια δεν περνάνε / γιατί είναι τούρκοι ανύπαντροι
και τούρκοι παντρεμένοι / Εσένα παίρνουν κόρη μου
και μένα με σκοτώνουν.

* * *

Χαριτωμένη συντροφιά / μου λένε να τραγουδήσω
Εγώ τους λέω δεν μπορώ / και αυτοί λένε τραγούδα
τραβάτε με να σηκωθώ / και βάλτε με να κάτσω
και φέρτε μου τον ταμπουρά / να πω τραγούδια τρυφερά
και παραπονεμένα / Ούτε απο χήρες τ' άκουσα
ούτε από παντρεμένες. / Του χάρου η μάνα τόλεγε
τόσερνε μοιρολόγι / Μανάδες κρύψτε τα παιδιά
γυναίκες κρύψτε τους άνδρες / γιατί έχω γιο κυνηγητή
γιατί έχω γιο κουρσάρο / Όλη την νύχτα τριγυρνά
και την αυγή γυρίζει. / Όπου βρει τρεις παίρνει τους δυο
Και όπου δυό τον ένα / και όπου έβρει ένα μοναχό
και αυτόν τον ξεκληρίζει.

* * *

Την πίκρα και την ξενιτιά / τον πόνο, την αγάπη
τα τέσσερα τα ζύγιασα / βαρύτερη είναι η ξενιτιά
χωρίζει τη μάνα από το παιδί / και το παιδί από τη μάνα
Χωρίζει και τα ανδρόγυνα / τα πολυαγαπημένα.
Ο τόπος που χωρίζουνε / χορτάρι δεν φυτρώνει
Φυτρώνει το στειροβότανο / που όσες μανάδες τόφαγαν
παιδιά δεν έχουν κάνει / Να τόχε φάει και η μάνα μου
να μη με είχε κάνει / Μάνα σαν με έκανες τι με ήθελες
σαν με έκανες τι με θέλεις / Μάνα καημένη μάνα μου
που με γέννησες με πίκρα και φαρμάκι /
να με σκλαβώσει η ξενιτιά / και συ να μένεις έρημη και μόνη.

* * *

Επουράνιε Θεέ, Πάτερ Παντοκράτωρ. Καθώς εδέχθηκες
την ευχαριστία του θεραπευθέντος τυφλού, δέξε και
εμού τας ευχαριστίας, διότι με εφύλαξες όλη την ημέρα
υγιή να επιδοθώ στα μαθήματά μου.
Τώρα με χαρά σε προσκυνώ, καθώς σε προσκύνησαν
και οι τρεις μάγοι. Εκείνοι σου προσέφεραν λαμπρά
δώρα και εγώ σου προσφέρω την αγνή ευχαριστία

(Προσευχή από το Αναγνωστικό Ε' Δημοτικού έτους 1920)

Χαράλ. Ν. Ρεμπέλλ*

Κονιτσιώτικα

Δημοτ. τραγούδια τραπεζιού, χορού, νυφιάτικα και γάμου, λιανοτραγούδα, νανουρίσματα, λαζαρικά, μοιρολόγια, του χάρου και του Κάτω Κόσμου, παραμύθια, παραδόσεις, ευτράπελες διηγήσεις, παροιμίες και παροιμιώδεις φράσεις, αινίγματα, ιδιωματικές φράσεις, ευχές, κατάρες, γλωσσοδέτες, γλωσσικό ιδίωμα Μαστοροχωρίων, τοπωνύμια, Γλωσσάριο, κουδαρίτικα.

Σελ. 360, τιμή 20 ευρώ.

Θα το βρείτε: Βιβλιοπωλεία Κόνιτσας: 1) Ν. Πλουμής, 2) Ελ. Κυρίτση, Νικ. Ρεμπέλλης τηλ. 26550 23071 και Δ/νση περιόδ. «ΚΟΝΙΤΣΑ».

Τραγούδια της Ξενιτιάς και ο Ρόβας

Σωκράτης Μ. Οικονόμου

Πολλές φορές από τις στήλες του περιοδικού μας η «ΚΟΝΙ-ΤΣΑ» έχουμε γράψει και ξαναγράψει για τα ωραία μας, απλά, σοφά και διδακτικά μας δημοτικά τραγούδια, που τραγουδούν τους ήρωες, τη λεβαντιά, τη λεφτεριά, την αγάπη για την πατρίδα, για την ξενιτιά, τον έρωτα, τις γλύκες και τις πίκρες και τα φαρμάκια της ζωής κ.ά. Εν τούτοις είναι πάντα επίκαιρα.

Σήμερα θ' αναφερθούμε και στο Ρόβα στην επαρχία Ζαγορίου που τώρα με τον «Καλλικράτη» διαλύθηκαν τα κύτταρα της μικρής επαρχιακής κοινωνίας και γενικότερα αρχίζουν να χάνονται οι παλιές δομές της κλειστής κοινωνίας. Αλλά ας μην ξεχνούμε, τα παλιά δημοτικά μας τραγούδια και τους λαϊκούς μας τραγουδιστές και ιδίως στα παλιά τραγούδια της ξενιτιάς, γιατί η μοίρα των Ηπειρωτών ήταν και είναι η ξενιτιά, γιατί ο φτωχός μας τόπος - εάν είναι πράγματι φτωχός; δεν μπορεί όλους να μας θρέψει. Τα Ηπειρωτόπουλα από μικρά παιδιά δώδεκα χρονών ταξίδευαν και έχουν συνδέσει τη ζωή τους με το Οδυσσειακό πνεύμα, και σ' όλα τα μέρη του κόσμου θα συναντήσετε Ηπειρώτες που προσπαθούν να νικήσουν τη μοίρα τους, να ζήσουν, να γίνουν πλούσιοι και φυσικά να επιστρέψουν στην πατρίδα τους.

Έτσι βλέπουμε από τους ταξιδεμένους να ξεπηδούν μεγάλοι εθνικοί

ευεργέτες.

Τα δημοτικά μας τραγούδια, είναι το ξέσπασμα της ψυχής του λαού μας, που συγκλονίζεται από χαρά, λύπη, επιθυμία επιστροφής, συναισθήματα ανάγκης και ψυχικής έξαρσης, που γράφουν και λένε τον τρόπο της τότε ζωής. Να σαν το Ρόβα:

Ο Ρόβας ξεκίνησε, για τη Βλαχιά να πάει, νύχτα σελώνει τ' άλογα νύχτα και καλιγώνει...» το γνωστό μας τραγούδι των Ζαγορισίων. Ο Ρόβας ήταν κυρατζής, για σαράντα ολόκληρα χρόνια, ήταν ο σύνδεσμος της Ηπείρου με την Βλαχιά, τη Σερβία, το Δουβανη και το Μπουκουρέσι. Συνόδευε ταξιδιώτες και εμπορεύματα από τα μέρη της Ηπείρου, στο μεγάλο ταξίδι, που διαρκούσε τριάντα με σαράντα μέρες, όλο μ' άλογα, γιατί τότε δεν υπήρχαν σύγχρονα μέσα επικοινωνίας. Ταξίδι, δύσκολο με κλέφτες, ληστές και περιπέτειες. Και πιο πολλές στενοχώριες, ο αποχαιρετισμός και το περίμενε- περίμενε πότε να γυρίσει ο ξενιτεμένος.

Τι πρώτο και δεύτερο να γράψει κανείς.

Ο Ρόβας τα γνώριζε όλα, μονοπάτια, δρόμους, κλέφτες καϊμούς και μυστικά των ξενιτεμένων. Πέθανε το 1878.

Από το χωριό μας στη Σερβία και Βλαχιά ήταν αρκετοί.

Ο Γιώτ' Ντίσιος, (Παναγιώτης Νί-

τσου), ο Μήτρο Κίκλης (Δημήτριος Κίκλης), ο στρεπτόποδας (δυσμορφία των κάτω άκρων) ο χαρτολόγος, που έλεγε πολλά αστεία και σίχους. Χωρίς κακίες και σ' όλους αγαπητός, κ.ά. και πάρα πολλοί άλλοι από τα γύρω χωριά μας, μια κι εμείς Γεροπλάτανος (Αληζώτ Τσοφλίκι) Μαυροβούνι, Άνω και Κάτω Ραβένια και Δολιανά παλιότερα ανήκαμε στο Ζαγόρι μέχρι το 1865.

Κι όμως το παράπονο και η πίκρα του και η νοσταλγία του ξενιτεμένου είναι χαρακτηριστική.

Ξενιτεμένο μου πουλί,
και παραπονεμένο,
η ξενιτιά σε χαίρεται
κι εγώ πίνω φαρμάκι.
Τι να σου στείλω, μάτια μου,
τι να σου προβοδήσω;
Σου στέλνω μήλο, σέπεται,
κυδώνι, μαραγκιάζει
σου στέλνω και το δάκρυ μου
σ' ένα λιγνό μαντήλι
το δάκρυ μου είναι καυτερό
και καίει το μαντήλι.

ή

το άλλο:

«Παρνηγοριά έχει ο θάνατος
και λησμοσύνη ο χάρος
μα ο ζωντανός ο χωρισμός
παρνηγοριά δεν έχει...»

και το караβάνι Ρόβα ξεκινάει, από το Ζαγόρι απ' τη Ντουβρά (σήμερα Ασπράγγελοι) για το χάνι Γκρέτσιχανς στο Μπουκουρέσι.

Και το άλλο ο πόνος της μάνας, που

θ' αποχωριστεί το γιό της.

«Αλψμονώ και χαίρομαι,
θυμιούμαι και λυπούμαι
θυμήθηκα την ξενιτιά
και θέλω να πηγαίνω.
- Σήκω μάνα μ' και ζύμωσε
καθάριο παξιμάδι,
για να το παρ' ο γιόκας σου
στη σπράτα του,
στης ξενιτιάς το δρόμο.
Με πόνους βάνει το νερό,
με δάκρυα το ζυμώνει
και με τ' αναστενάγματα
βάνει φωτιά στο φούρνο.
- Άργησε φούρνε να καείς
και συ ψωμί να γένεις
για να διαβεί ο κυρατζής
κι ο γιός μου ν' απομείνει...»

Κι όμως ο Ρόβας ο κυρατζής περνούσε και έπαιρνε το γιόκα της. Έτσι περνούσαν οι μέρες, οι μήνες τα χρόνια και η μάνα γέραζε, γιατί ο γιόκας από την ξενιτιά έκανε πολλά χρόνια να γυρίσει και οι γυναίκες πιστές σαν την Πηνελόπη, περίμεναν πότε και πότε να γυρίσει πίσω ο αγαπημένος τους...

Καμιά φορά όμως, συνέβαινε εκεί στην ξενιτιά, να πλανιούνται οι ξενιτεμένοι. Οι πειρασμοί πολλοί. Όμορφες γυναίκες τους τριγυρίζανε και τους ξελόγιαζαν με τα νάζια τους ή με τα πλούτη τους κι έμειναν για πάντα στην έρμη ξενιτιά.

Πολλά θα μπορούσα να γράψω για τα Δημοτικά μας τραγούδια και για το Ρόβα. Ίσως να ξανασυνεχίσουμε.

Πηγαίνοντας σε πολλά σπίτια, σήμε-

ρα στο γειτονικό μας Ζαγόρι, βλέπουμε παλιές αντίκες, γράμματα, ποτήρια, λάμπες, κασέλες, που στολίζουν τα σαλόνια τους. Είναι και αυτά μια παλιά κληρονομιά από τη ξενική γη που μας θυμίζει την παλιά ιστορία, για να θυμούνται οι παλιοί και να μαθαίνουν οι νέοι, γιατί σήμερα όλα έχουν αλλάξει και τα μέσα μετακίνησης έχουν πάρα πολύ εκσυγχρονιστεί και οι αποστάσεις εκμηδενίστηκαν και σήμερα λοιπόν,

Προς τη Διεύθυνση του περιοδικού «Κόνιτσα»

Για τον αείμνηστο Νικόλαο Ντεντόπουλο

Κύριε Διευθυντή,

Στα όσα γράφει η κ. Ελένη Ντεντόπουλου - την οποία προσωπικά δεν γνωρίζω, στο υπ' αριθ. 162 τεύχος (Γενάρης-Φλεβάρης 2012), έχω να προσθέσω και τα εξής, από το βιβλίο του Βασιλείου Χ. Αρχιμανδρίτη, εκπαιδευτικού Αντ/ρχη, Πεζικού Π.Δ. «ΠΟΡΕΙΑ ΓΕΝΝΑΙΩΝ»:

«Ο αείμνηστος Νικόλαος Ντεντόπουλος του Παναγιώτου και της Ελένης, καταγόταν από την Πάτρα, γεννήθηκε το έτος 1917 και υπηρέτησε ως λοχίας του λόχου ενίσχυσης Κόνιτσας κατά τον πόλεμο του 1940. Ήταν εξαίρετος άνθρωπος πολέμισε γενναία στην περιοχή μας καθώς όλα αυτά γράφονται λεπτομερώς στο βιβλίο του Βασίλη Αρχιμανδρίτη «Πορεία Γενναίων (από τη «σκοπιά» του 2ου λόχου» του Ανεξάρτητου τάγματος Κονίτσης και μετά τον

όπως διαβάζουμε και βλέπουμε, άλλοι έρχονται κι άλλοι πάνε για την ξενιτιά.

Κι όμως, όσοι είστε ξενιτεμένοι θα νοιώθετε μια ξεχωριστή συγκίνηση - και γιατί όλοι μας - ακούγοντας αυτά τα τραγούδια της ξενιτιάς κι ένα δάκρυ σας ίσως σας ποτίσει, την ξενική γη, εκεί όπου μοχθείτε εσείς Ηπειρωτόπουλα, αποδημητικά πουλιά της μεγάλης μας μάνας, της «ευάνδρου Ηπείρου μας».

πόλεμο, παντρεύτηκε στην Κόνιτσα και διετέλεσε και Δήμαρχος Κονίτσης, εκλεγμένος από το λαό, αγάπησε τον τόπο μας, σαν την πρώτη του πατρίδα και πρόσφερε ό,τι καλύτερο μπορούσε.

Σε μια του επιστολή 15 Φεβρουαρίου 1970 προς το Β. Αρχιμανδρίτη του έγραφε. «Συγχαρητήρια, για αυτή την ιστορία του ανεξάρτητου Τάγματος Κονίτσης, να την διαβάζουν τα παιδιά μας και τα εγγόνια μας, γραμμένη από τους πρωταγωνιστές και πως όταν η πατρίς κινδυνεύει θα πρέπει να ενώνονται υπό οιασδήποτε συνθήκας, να πολεμούν και να θυσιάζονται για την ιδέα της Ελευθερίας».

Ευχαριστώ για την φιλοξενία

Με εκτίμηση

Σωκράτης Μιχ. Οικονόμου

Συν/χος Δάσκαλος εκ Γεροπλατάνου

ΟΙ ΠΑΔΙΩΤΕΣ ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΕΚΟΥΣΑΝ ΤΗ ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΤΑ ΚΑΙ ΧΟΡΕΥΑΝ ΣΤΗ ΝΕΟΧΩΡΟΥΔΑ

Γράφει ο Συνταγματάρχης ε.α. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ε. ΒΟΣΙΟΣ

Άγρυπνος φρουρός της τεράστιας πολιτισμικής κληρονομιάς, των νηών και εθίμων, της ιστορίας και της παράδοσης ο πολιτιστικός ορειβατικός και εξωραϊστικός σύλλογος Παδιωτών «Ο ΣΜΟΛΙΚΑΣ» γιόρτασε και φέτος όπως κάθε χρόνο, το καθιερωμένο αντάμωμα, τον ετήσιο χορό και την κοπή της Βασιλόπιτας.

Για πρώτη φορά φέτος, ο χορός πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη όπου ζει και δραστηριοποιείται ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της καρδιάς του συλλόγου, στο κοσμικό κέντρο «ΕΔΕΜ» στη Νεοχωρούδα, την Κυριακή 29 Ιανουαρίου 2012 στις 13.00 το μεσημέρι, με την ορχήστρα του συμπατριώτη μας Νίκου Φιλίππιδη δεξιοτέχνη του κλαρίνου. Η εκδήλωση άρχισε με την κοπή της πίτας παρουσία του Διοικητικού Συμβουλίου. Ο πρόεδρος καλωσόρισε τα μέλη αλλά και όλους τους φίλους και γνωστούς που παραβρέθηκαν και ήταν πολλοί, το κέντρο ήταν ασφυκτικά γεμάτο. Ο πρόεδρος μεταξύ άλλων τόνισε ότι φέτος ο σύλλογος έκλεισε αισίως 35 χρόνια δράσης, προσφοράς και θυσιάς, 35 χρόνια αδιάκοπης προσπάθειας από το πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο το 1977 μέχρι το σημερινό, όλο αυτό το διάστημα έγιναν εκατοντάδες εκδηλώσεις και γεγονότα που σημάδεψαν αυτά τα χρόνια. Όλα τα μέλη διαχρονικά και ενεργά

βρίσκονται κοντά στους συμπατριώτες τους Παδιώτες και όχι μόνο με πράξεις αγάπης αλλά και φιλανθρωπίας.

Οι εκδηλώσεις φέτος, τόνισε ο πρόεδρος, ξεκίνησαν από Θεσσαλονίκη και θα συνεχισθούν κατά την διάρκεια όλου του χρόνου, τους κάλεσε να μην ξεχνούν το χωριό τους γιατί εκεί τους περιμένουν οι πραγματικοί 5-10 ήρωες που ζουν μόνιμα για να τους κεράσουν ένα ζεστό «πόντιζι». Εκεί θα τους περιμένουν μόνιμα, οι κυρίες Φρόσω, Σταματία, Αριάδνη, Όλγα, Χρυσάνθη και ο κύριος Ανδρέας ψάλτης και πολλοί άλλοι, οι οποίοι θα θελήσουν να μάθουν τα μαντάτα των συμπατριωτών τους από την πόλη, να τους περιποιηθούν με πρωτόγνωρη ζεστασιά, όπου εδώ στις πόλεις που ζούμε, την έχουμε χαμένη από καιρό.

Στην αποστοφή του λόγου του και ρετισμού τόνισε ότι «πολλοί μας είπαν πως πασχίζουμε να κάνουμε τις ΠΑΔΕΣ...Αράχωβα, αλλά έκαναν λάθος εκτίμηση. Ας μάθουν λοιπόν, πως χρόνια τώρα στην Αράχωβα προσπαθούν να γίνουν ΠΑΔΕΣ» γιατί η χημεία των Παδιωτών είναι περίεργη, έχουν αυτό που λείπει σε πολλά χωριά, τα χνώτα τους να μοιάζουν όλο και πιο πολύ «Ο ΕΝΑΣ ΕΙΝΑΙ.....ΟΛΟΙ και ΟΛΟΙ ΜΑΣ είμαστε ΕΝΑ», επίσης ευχαρίστησε όλους όσους τίμησαν την εκδήλωση, τους ανώνυ-

μους και επώνυμους.

Παραβρέθηκαν μεταξύ άλλων, ο πρόεδρος του Πανηπειρωτικού Συνδέσμου Λάρισας κ. Μπέκος, οι πρόεδροι των πολιτιστικών συλλόγων Πενταλόφου, Νεοχωρούδας, Καλοχωρίου, ο πρόεδρος του χωριού κ. Νίκος Σίμος, ο πρόεδρος της Αετομηλίσσας κ. Ντισιάκος και πολλοί άλλοι επώνυμοι και ανώνυμοι. Χαιρετισμό έστειλαν ο Μητροπολίτης μας κκ. Ανδρέας, ο Μητροπολίτης Λάρισας κκ. Ιγνάτιος, ο Δήμαρχος και ο επικεφαλής της Αξιωματικής αντιπολίτευσης Δήμου Κόνιτσας. Στο τέλος ευχαρίστησε το συμπατριώτη τους Γιάννη Σίμο τον ξεχωριστό όπως αποκάλυψε, τον σπουδαίο, τον αληθινό Παδιώτη, τον άνθρωπο με τη σπάνια καρδιά.

Ακολούθησε τρικούβετο γλέντι που κράτησε μέχρι τις 8 μμ, ακολούθησε λαχειοφόρος που όπως τόνισε ο κ. Κοντογιάννης το 90% των εσόδων από όλες τις εκδηλώσεις πηγαίνουν στο χωριό τους γιατί πρέπει να ζήσει, γιατί πρέπει να συνεχισθεί η παράδοση, η ιστορία και ο πολιτισμός του χωριού.

Χόρεψαν και χορέψαμε όλοι με την καρδιά μας, γλεντήσαμε με τους ήχους της εξαίρετης δημοτικής ορχήστρας του δικού μας ανθρώπου Νίκου Φιλίππιδη. Εκείνη την ώρα του κεφιού και του γλεντιού ήρθαν στην μνήμη μου πολλές σκέψεις και ερωτήματα, άραγε πόση δύναμη έχουν τα μικρά αυτά τα απλά και ασήμαντα πολλές φορές που κρατούν προνομιούχα θέση στην καρδιά

μας, δημιουργούν το ακώρητο και δεν αφήνουν θέση για άλλη φροντίδα και επιθυμία.

Δεν ξέρω αν όλα αυτά που νιώθω κάθε χρόνο σε παρόμοιες εκδηλώσεις τόσο στην πόλη, όσο και στο χωριό, είναι ένα ξεπερασμένο όνειρο ή παλαιορομαντισμός όμως ότι και αν είναι συλλογιέμαι, το θέλουμε δεν το θέλουμε, συνειδητά ή ασυνειδητά, πάντα τα μάτια μας θα ψάχνουν το άγνωστο, για ένα φως γλυκό που θα ζεσταίνει τις καρδιές μας και θα φωτίζει κάθε σκέψη και λογισμό.

Όσο περνούσε η ώρα τόσο μεγάλωνε το κέφι. Τα βλάχικα τραγούδια αλλά και τα Κονιτσιώτικα και τα πολυφωνικά, άγγιξαν τις ψυχές μας και γίναμε όλοι μαζί μια παρέα.

Εδώ οι Παδιώτες ενωμένοι, χαμογελαστοί, νομίζεις ότι όλοι ήταν αδελφια, μια οικογένεια, σφιχταγκαλιασμένοι, συγκινημένοι αναπολούσαν οι παλιότεροι ξένοιαστες στιγμές στο χωριό τους και οι νεώτεροι να ακολουθούν τα βήματα των πατεράδων και των παππούδων τους. Φέρνουν στη μνήμη τους τις ομορφιές του τόπου τους και τα γλέντια των περασμένων χρόνων. Έβλεπαν τα μάτια μας παραδείσου θέαμα εδώ στο χορό, ξεχνιούνται όλα τα ποταπά αισθήματα, εδώ νοιώθεις τον συνάνθρωπο φίλο, σύντροφο, αδελφό.

Έτσι οι Παδιώτες απέδειξαν για άλλη μια φορά ότι ο πολιτισμός εκτός από μνήμη, σημαίνει τιμή και διαρκή αναφορά σε αυτούς που έφυγαν και έδω-

σαν την ψυχή τους, σε καιρούς δύσκολους για να υπάρχει συνέχεια. Ξέρουν να τιμούν αυτούς που έφυγαν αλλά και αυτούς που ζουν και διακρίνονται για κάτι ξεχωριστό σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας, τόσο στο χωριό τους όσο και στον τόπο που ζουν και δημιουργούν, όπως επίσης και τους φίλους του συλλόγου που τον βοηθούν με οποιοδήποτε τρόπο προς διάσωση των σκοπών και των δραστηριοτήτων του.

Αργά το βράδυ αγκαλιασμένοι όλοι, μέλη, φίλοι αποχωρήσαμε ευχαριστημένοι αφού το γλέντι κράτησε περισσότερο από κάθε άλλη φορά, δίνοντας ραντεβού στο χωριό τους τις Απόκριες, το Πάσχα, το πανηγύρι της Παναγίας και σε άλλες εκδηλώσεις, εκεί ψηλά στις Πάδες, το αρχοντοχώρι του Σμόλικα, κάτω από την Δρακόλιμνη με τον Αλπεικό Τρίτωνα που τα πόδια του λούζονται βαθιά στη χαράδρα με την Παναγιά του Αώου ψηλά στο Στόμιο, εκεί που ο άνθρωπος αγγίζει τον ουρανό με τα δάχτυλα του και η ψυχή του ταξιδεύει στο άγνωστο.

Αυτές οι εκδηλώσεις μας κάνουν να γεμίσουμε τις καρδιές μας, με αγάπη απαραίτητο συστατικό της ζωής μας, η οποία σήμερα παραμένει στοιχείο άγνωστο μεταξύ των ανθρώπων. Πιστεύουμε ότι ο Θεός της Αγάπης, θα κάνει το θαύμα του ιδιαίτερα σήμερα που η πατρίδα μας δοκιμάζεται σκληρά, τόσο στα οικονομικά θέματα όσο και στα εθνικά, γιατί ο κίνδυνος είναι ορατός. Μέσα μας οι Έλληνες έχουμε το αρχέγονο κύπαρο

που κρύβει όχι μόνον τη δημιουργικότητα, αλλά και την αιώνια ιερή παρακαταθήκη των γνωρισμάτων εκείνων που κράτησαν το έθνος και το κράτος για χιλιετίδες πολλές στην πρώτη και ανυπέρβλητη γραμμή του κόσμου.

Θέλω να ευχαριστήσω τον αξιότιμο και ακούραστο πρόεδρο του συλλόγου και φίλο κ. Νικόδημο Κοντογιάννη για την τιμητική του πρόσκληση να παραβρεθώ σε αυτή την όμορφη γιορτή του πολιτισμού και της παράδοσης, στον ετήσιο χορό, στο αντάμωμα των απανταχού Παδιωτών. Τέλος θέλω να τονίσω την ιδιαίτερα παρουσία στο χορό και στο τραπέζι μας του συμπατριώτη μου καθηγητή Φυσικής Αγωγής, χοροδιδασκαλο και ερευνητή της δημοτικής μουσικής κ. Αθανάσιο Σταυρίδη που μαζί με παρέα φίλων του από τη Βέροια χόρεψαν καταπληκτικούς χορούς.

Επίσης να τονίσω ότι γευτήκαμε το ωραίο τσίπουρο του ομοτράπεζου αδελφού μου Μηνά, που παράγει ο ίδιος στην ιδιαίτερη πατρίδα της γυναίκας του την Καβάλα.

Οι εποχές είναι δύσκολες και ιδιαίτερα σήμερα γίνεται προσπάθεια να μας αφαιρέσουν τον πολιτισμό και την παράδοση, πνευματικές και ηθικές αξίες, οράματα και ιδανικά. Αξίες που αποτελούν τις βασικότερες συνιστώσες της εθνικής και πολιτισμικής μας υπόστασης. Πρέπει να υπάρχει σύνδεση του χθες, του σήμερα με το αύριο για να μην αποκοπούμε από τις ρίζες μας. Αυτό θα πρέπει να το λάβουμε σοβαρά

υπόψη, αν θέλουμε να βοηθήσουμε στη διατήρηση της τοπικής μας παράδοσης, έχουμε ιερή υποχρέωση να συνδράμουμε στην ανεύρεση των πολιτισμικών στοιχείων της ερμηκής σήμερα υπαίθρου. Αυτά αφού συγκεντρωθούν, να σταλούν προς καταχώρηση στα περιφερειακά ιστορικά αρχεία. Για να αποτελέσουν στο μέλλον πηγή άντλησης πληροφοριών από ιστορικούς και ιστοριοδίφες, παράλληλα για να μείνει ζωντανή η παράδοση στο λαό μας θα πρέπει κατά τακτά χρονικά διαστήματα να αποτελούν αντικείμενο τοπικών πολιτιστικών εκδηλώσεων και όλα αυτά για να μη χάσουμε την επαφή μας με το χθες, για να μη γίνουμε θύματα του σύγχρονου σχεδίου πολιτισμικής ισοπέδωσης. Στην υλοποίηση του οποίου δυστυχώς, βοηθάμε και εμείς με τη συμπεριφορά μας και το πολιτισμικό μας αποχρωματισμό. Τώρα που οι άλλοι αποφασίζουν για εμάς και η Ελλάδα δεν είναι αυτή που ζούμε σήμερα, περιφρονημένη χωρίς όραμα και ελπίδα για ένα καλύτερο αύριο για τα παιδιά μας. Χρειαζόμαστε ένα μήνυμα για να ξυπνήσει ο λαός από το λήθαργο, ένα σάλπισμα επιστράτευσης των αρετών μας και κυρίως να πιστέ-

ψουν οι ταγοί μας για να γίνουν πρότυπα αγωγής και ζωής στους νέους. Ως λαός έχουμε χρέος να αποκλείσουμε τους επίορκους και να αναδείξουμε τους ικανούς. Η «μαγιά» του Μακρυγιάννη και Καποδίστρια υπάρχει για να αναδείξουμε τα προτερήματά μας, κάνοντας και την αυτοκριτική μας. Αυτή είναι η αρετή που με σύνεση σε επαναφέρει στο δρόμο της προόδου. Μπορούμε αρκεί να το πιστέψουμε και εμείς πως η χώρα μας, είναι όντως η «ταυτότητα της Ευρώπης» για να μας υπολογίζουν οι μεγάλοι και να μας σέβονται οι μικροί.

Σαν επίλογο θα αναφέρω, τι θύμισε ο μεγάλος ηγέτης και φιλέλληνας, πρώην πρωθυπουργός της Γαλλίας Ζισκάρ Ντ' Εστέν στους εταίρους μας με την ευκαιρία της οικονομικής κρίσης, για την αποπομπή μας από την Ευρωπαϊκή οικογένεια, λέγοντας προς όλους, ότι αυτό δεν μπορεί ποτέ να γίνει γιατί «Η Ελλάδα είναι η ταυτότητα της Ευρώπης, είναι πολιτισμός, παράδοση, αρχές και αξίες, είναι οικουμενικός δάσκαλος».

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία
Vasilis.e.Vosios@gmail.com

ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΠΑΔΩΝ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Οι κάτοικοι ακολούθησαν την μοίρα όλων των Ηπειρωτών, τη μετανάστευση. Η εργατικότητα, ο πατριωτισμός και η διατήρηση δεσμών των παδιωτών από την ξενιτιά και η βοήθεια προς την ιδιαίτερη πατρίδα ήταν πολύ μεγάλη και το όνειρο του επαναπατρισμού τεράστιο.

α) ΧΡΟΝΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ (ΑΡΧΗ): Η πρώτη μετανάστευση από τις

Πάδες θα πρέπει να θεωρηθεί η χρονική περίοδος δράσης του Αλή πασά Τεπελενλή 1788-1822.

β) ΤΟΠΟΙ ΞΕΝΙΤΕΜΟΥ: Τόποι ξενιτεμού παδιωτών κατά το τέλος του 19ου αιώνα και αρχές του 20ου αιώνα υπήρξαν οι εξής πόλεις: ΑΘΗΝΑ - ΛΑΡΙΣΑ - ΔΡΑΜΑ - ΚΑΒΑΛΑ - ΘΕΣ/ΝΙΚΗ - ΒΡΑΙΛΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ - ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ - ΒΕΛΓΙΚΟ ΚΟΓΚΟ - ΚΑΙΡΟ.

γ) ΚΥΡΑΤΖΗΔΕΣ ΠΑΔΙΩΤΕΣ: Γνωστοί κυρατζήδες υπήρξαν: Νίσιος Πιπέρης, Στέργιος Καραϊσκος, Κώστας Παπόνης, Κώστας Τσίκος, Νικόλαος Σίμος, Νικόλαος Βατάλης. Από τους τελευταίους παδιώτες κυρατζήδες στην περιοχή της Δράμας, ο Νικόλαος Γιαννάκος από το 1930 - 1941.

Οι κυρατζήδες με τα αλόγά τους ήταν το μέσο μεταφοράς εκείνης της εποχής, όργωναν ολόκληρη την Μακεδονία και έφταναν μέχρι και την Κων/πολη μεταφέροντας μετανάστες και αγαθά εκείνης της εποχής.

Ταξίδευαν μέρες - μήνες, ταξίδευαν

ολημερίς, σταματούσαν τα βράδια για να ξεκουραστούν και να ξεκουράσουν τα αλόγά τους και τα μουλάρια.

Υπήρχαν τα χάνια ενδιάμεσα, όπως πολύ κοντά προς εμάς υπήρχε το Χάνι του ΛΟΛΑ. Πάνω κοιμόνταν οι κυρατζήδες και κάτω τα αλόγα. Λέγαν τότε ότι τα χάνια διέθεταν κάποιον παρατηρητή. Κοιτούσε και όταν έβλεπε μεγάλη κίνηση έλεγε στο αφεντικό «σήμερα έχουμε μεγάλη κίνηση» και προσπαθούσαν να έχουν την ποσότητα του φαγητού και έλεγαν μερικοί χαμογελώντας (ΑΝΤΡΑΛΑ ΣΤΟ ΧΑΝΙ ΝΕΡΟ ΣΤΑ ΦΑΣΟΛΙΑ), δηλαδή λίγο περισσότερο νερό στο καζάνι που έβραζε η παραδοσιακή φασολάδα για να φτάσει για όλους. Και επίσης φρόντιζαν για το κόρτο και το κριθάρι για το τάισμα των μουλαριών και αλόγων.

δ) ΕΡΓΑ ΣΤΙΣ ΠΑΔΕΣ: Οι παδιώτες ειδικά των πόλεων Δράμας - Καβάλας ίδρυσαν μια αδελφότητα η οποία έκανε διάφορους εράνους, μάζευε χρήματα για διάφορα έργα στην ιδιαίτερη πατρίδα τους που ποτέ δεν ξεχνούσαν. Χρηματοδοτούσαν δια την ανέγερση της Κεντρικής Εκκλησίας Πάδων η οποία Κεντρική Εκκλησία έχει σχήμα ορθογώνιου, τύπου Βασιλικής και σύμφωνα με την επιγραφή χτίστηκε το 1784. Το εσωτερικό νταβάνι έγινε το 1823 από χιονιαδίτες τεχνίτες καθώς και οι τοιχογραφίες των οποίων η αγιογράφηση

συνεχίστηκε ως τα μέσα του 19ου αιώνα. Επίσης χρηματοδοτούσαν για την ανέγερση του παρθεναγωγείου και ακόμη έστελναν χρήματα και για την πληρωμή των δασκάλων διότι οι δάσκαλοι πληρώνονταν από την εκκλησία. Ακόμη η αδελφότητα ή και ακόμη μεμονωμένοι έστελναν χρήματα για τα εξωκλήσια, ανέγερση και λειτουργία αυτών. Εξωκλήσια υπάρχουν αρκετά στις Πάδες. Επίσης για τον εξοπλισμό ειδικά της Κεντρικής Εκκλησίας εικόνες με αφιέρωση ονομαστικά. Καθώς και για τον επιτάφιο γνωρίζουμε ότι είναι ρωσικής κατασκευής αφού παραγγέλθηκε στην Οδησό και μεταφέρθηκε από παδιώτη κυρατζή τον ΝΙΤΣΙΟ ΠΙΠΕΡΗ. Διαβάζουμε με κεφαλαία γράμματα: «ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΟΝ ΦΙΛΕΥΣΕΒΟΥΣ ΙΓΝΑΦΙΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΚΑΒΑΛΑ ΤΕ ΚΑΙ ΔΡΑΜΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1868». Περιμετρικά του επιταφίου διαβάζουμε (Πρόκειται για το Απολυτίκιο της Μεγάλης Παρασκευής (Ο Ευσχήμων Ιωσήφ και αρώμασιν εν μνήματι καινώ κηδεύσας επέθετο). ΝΕΕΣ ΠΑΔΕΣ: Οι Παδιώτες ή Αδελφότης Δράμας - Καβάλας συμφώνησαν να αγοράσουν το ΤΣΑΪ ΤΣΙΦΛΙΚΙ Δράμας (την σημερινή Νέα Αμισό) και εκεί να χτίσουν τις ΝΕΕΣ ΠΑΔΕΣ. Και άρχισαν να μαζεύουν χρήματα. Παδιώτης από την Ρουμανία έστειλε χίλιες οθωμανικές λίρες, άλλες τέσσερις χιλιάδες οθωμανικές λίρες μαζεύτηκαν από διάφορους Παδιώτες της Ανατολικής Μακεδονίας και κατατέθηκαν στην Εθνική Τράπεζα της Τουρκίας «ΟΤΟ ΜΑΝ». Ο σκοπός

αυτός των χρημάτων ήταν η αγορά του ΤΣΑΪ ΤΣΙΦΛΙΚΙ. Για τις Νέες Πάδες εδώ σκοτεινιάζουν λίγο τα πράγματα. Η τράπεζα κήρυξε πτώχευση ύστερα από λίγο καιρό και τα χρήματα (λίρες) κάθηκαν. Αναφέρεται ο Β. ΝΤΑΝΗΣ στο βιβλίο ΠΟΡΤΣ (σελίδα 162-163) αναλυτικά. Και έτσι το όνειρο ΝΕΕΣ ΠΑΔΕΣ δεν πραγματοποιήθηκε. Γιατί; Ο ΝΑΟΣ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΠΑΔΩΝ. Οι Παδιώτες από διάφορες δραστηριότητες Καβάλας και γενικά Ανατολικής Μακεδονίας κατάφεραν να μαζέψουν αρκετά λεφτά - παράδες και ο σκοπός τους ήταν να χτίσουν μεγαλοπρεπή ναό με παραρτήματα Μοναστηριού των Αγίων Αποστόλων στην θέση που είναι σήμερα κτισμένος. Οι Παδιώτες έστελναν συνέχεια χρήματα για την αποπεράτωση του μεγαλοπρεπούς Ναού - Μοναστηριών Αγίων Αποστόλων. Έτσι το φανταζόταν και ο ναός χτίστηκε τόσο φτωχικά, που στενοχώρησε τους μεγαλόκαρδους ανθρώπους (ΠΑΔΙΩΤΕΣ) που τόσο πάσχισαν για το χωριό και έτσι έκλεισαν τα πορτοφόλια τους. (Βλέπε αναλυτικά στο βιβλίο του Β. ΝΤΑΝΗ ΠΟΡΤΣ ΣΕΛΙΔΕΣ 160-161) αλλά το λέγαν και οι πατεράδες μας αυτό το ΣΥΜΒΑΝ, πικραμένοι και αγανακτισμένοι. Άλλοι προσπαθούσαν με τα χρήματά τους να κάνουν κάτι στην ιδιαίτερη πατρίδα τους και άλλοι προσπαθούσαν με τα χρήματα αυτά να κάνουν κάτι για τον εαυτό τους.

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΔΙΩΤΩΝ Ο ΣΜΟΛΙΚΑΣ: Προς το τέλος του 20ου αιώνα το έτος 1977 ιδρύθηκε ο

Σύλλογος Παδιωτών των απανταχού Παδιωτών με έδρα τη ΛΑΡΙΣΑ. Ιδρυτής - πρωτεργάτης ο κος. ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ του ΙΩΑΝΝΟΥ, γιατρός ορθοπαιδικός, κάτοικος Λαρίσης, γέννημα και θρέμμα Παδιώτης. Αγαπούσε πολύ το χωριό και ήθελε να συμβάλει στην ανάπτυξη και στην καλύτερη λειτουργία του χωριού. Και κατά την προεδρία του προσέφερε πολλά στο χωριό. Το πρώτο μεγάλο έργο που ανέλαβε ήταν ο δρόμος του χωριού από την πλατεία μέχρι τον Άγιο Αθανάσιο με την σύμφωνη γνώμη του τότε προέδρου της Κοινότητας, συγχωρεμένου σήμερα, «ΜΠΙΣΟΠΙΑΝΝΗ ΖΗΣΟ», αλλά και όλοι οι κάτοικοι με την σειρά τους προσέφεραν μέρος από τα χιτήματά τους. Τέρμα η μεταφορά με τα γαϊδούρια: ο δρόμος αυτός έδωσε μια ανάσα στο χωριό και βοήθησε στην ανάπτυξη και την ανοικοδόμηση. Άλλα έργα, η επέκταση της πλατείας μετά βασάνων, το σιντριβάνι, και το αρρεναγωγείο. Τις επάνω αίθουσες τις μετέτρεψε εις ξενώνα και βοήθησε να διατηρηθεί το καφενείο του χωριού. Τον ξενώνα τον εξόπλισε με τα απαραίτητα να μπορεί κάποιος ξένος ή ντόπιος να βρει στέγη. Βοήθησε μαζί με τους συνεργάτες του στις εκπαιδευτικές εκδηλώσεις του χωριού. Ειδικά τις ημέρες του Δεκαπενταύγουστου, την ημέρα της Παναγίας, πανηγύρι στο χωριό, προσπάθησε με κάθε τρόπο να φέρει όλους τους πατριώτες χωριανούς να είναι με αγάπη ο ένας κοντά στον άλλον. Να πούμε εδώ ότι πολλοί χωριανοί δεν έβλεπαν τον σύλλογο με καλό μάτι, τους χαλούσε τα σχέδιά τους. Εγώ λέω τα συχα-

ρητήρια στον άξιο πατριώτη και ακούραστο πρόεδρο του συλλόγου, που άλλαξε την κουλούρα πολλών κακών συνηθειών κ. ΜΑΡΓΑΡΙΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ. «Άξιος».

ΠΑΝΝΗΣ ΜΕΣΣΗΣ ΠΑΔΙΩΤΗΣ. Το 1989-1990 που δεν έβαλε υποψηφιότητα ο κος. ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ εκλέχτηκε πρόεδρος του εκπαιδευτικού συλλόγου Παδιωτών και συνέχισε στην προεδρία από το 1990-1996. Επί έξι χρόνια αναφέρω δε ότι στη διοίκηση του συλλόγου διετέλεσα μέλος επί μια δεκαετία όπου προσέφερα τις υπηρεσίες μου. Αγαπούσα το χωριό και βάδισα επί της προεδρίας μου έχοντας πάντοτε ως πρότυπο τον προηγούμενο πρόεδρο Μ. ΚΥΡΙΑΚΗ. Κατά την προεδρία μου έργα έγιναν αρκετά στο χωριό.

1) Το Ηρώον των πεσόντων στην πλατεία του χωριού και καθιέρωσα κάθε 15η Αυγούστου να γίνει ένα τρισάγιο και κατάθεση στεφάνου.

2) Η βρύση των Αγίων Αποστόλων και επίσης η βρύση των Αγίου Αθανασίου. Στην χρηματοδότηση της βρύσης των Αγίων Αποστόλων συνέβαλε και ο αγαπητός ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΟΥΚΑΣ κάτοικος Θεσ/νίκης, Παδιώτης. Έκανε έρανο στη Θεσσαλονίκη και από Παδιώτες και από φίλους, μάζεψε ένα ποσό χρημάτων, προσφέρθηκε μόνος του και τον ευχαριστούμε, γι' αυτό γράφουμε «προσφορά των Παδιωτών και φίλων».

3) Δημιούργησα με τη βοήθεια των συνεργατών μου το Λαογραφικό Μουσείο το οποίο σήμερα δεν υπάρχει. Δεν γνωρίζω τους λόγους.

4) Ανανεώσαμε τον ξενώνα με καινούργια κρεβάτια, στρώματα, μαξιλάρια, κομοδίνα, σεντόνια και το βάψιμο του εσωτερικού χώρου και παραθύρων. Επίσης στο προαύλιο φτιάξαμε τουαλέτες και επίσης και μπάνιο. Κάθε χρόνο προσφέρουμε περίπου 150-250 χιλιάδες δραχμές για την συντήρηση του δρόμου του χωριού.

5) Πληρώνουμε στην κοινότητα 150-200 χιλιάδες δραχμές για τον καθαρισμό της δεξαμενής (ΚΙΑΤΡΑ ΣΟΥΝΑ). Πληρώσαμε την μεταφορά του νερού της φουντούνας στον Κάτω μαχαλά.

6) Επίσης αγοράσαμε τους λαμπτήρες που φωτίζουν τους δρόμους του χωριού και την πλατεία. Και ό,τι χρειαζόταν το χωριό ήμασταν παρόντες.

7) Πήραμε απόφαση να δημιουργήσουμε μια επιτροπή για να ενοικιάσει τα ιδιόκτητα ως βοσκοτόπια με σκοπό να εισπραχθούν έσοδα για μικροδουλειές στο χωριό. Μαζί με τον κ. ΓΕΩΡΓΙΟ ΓΙΑΚΚΑ κάναμε μια κατάσταση και βάλαμε τους πατριώτες να υπογράψουν τι παραχωρούν. Η επιτροπή αυτή εκλεγόταν στις εκλογές του συλλόγου κάθε διετία και πάντα διατηρούσε βιβλίο εξόδων με αποδείξεις.

Με κόπο αποδεσμεύσαμε το αρρεναγωγείο για χρήση καταστήματος και ξενώνα από το Υπουργείο Παιδείας τότε με τη δικαιολογία ότι υπήρχε στις Πάδες και δεύτερο σχολείο. Διότι η τότε Νομάρχισσα μας επέβαλε να απομακρύνουμε και τον ξενώνα και το κατάστημα. Αφού δεν έγινε το κατίρι και σε μια εβδομάδα εγ-

κατέλειψε τη Νομαρχία Ιωαννίνων, όλα καλά. Θα ρωτούσε όμως κανείς που τα βρήκατε τα χρήματα και δημιουργήσατε αυτά τα έργα; Και απαντώ, α) από το επίσημο ημερολόγιο, από την Λαχειοφόρο στις Πάδες την 15η Αυγούστου, από το χορό και κοπή της πίτας στην Λάρισα, στον επίσημο χορό προσφορά καμιά, από κανένα Παδιώτη, τότε δεν υπήρχε ΘΕΜΗΣ στο χωριό. Μακάρι να υπήρχε αλλά ήρθε πολύ αργότερα.

Επίσης αναφέρω ότι κατόπιν ενεργειών του συλλόγου πήραμε από τον ΕΟΤ (κ. Κονταξή πρόεδρο) οκτακόσιες χιλιάδες δραχμές δια μέσου της Κοινότητας. Αναφέρω δε ότι 800 χιλιάδες δρχ. στείχισε μόνο το Ηρώο και άλλες περίπου τόσες η βρύση των Αγίων Αποστόλων. Θέλω να αναφέρω ότι πολλοί Παδιώτες δεν έβλεπαν το σύλλογο με καλό μάτι παρά τα όσα δημιουργήσε στο χωριό ο σύλλογος. Μας έβλεπαν ξένους, φαίνεται τους χαλούσαμε κάποια σχέδια. Όταν ρωτήθηκε κάποιος Παδιώτης από ένα δημοσιογράφο εφημερίδος Ιωαννίνων «πώς περνάτε εδώ στο χωριό;» Η απάντηση ήταν «καλά περνάμε αλλά μας τα χαλάν οι ξένοι». Εμείς ήμασταν ξένοι. Και ειδικά αναφερόταν στους Λαρισαίους.

Θέλω από αυτές τις σελίδες να ευχαριστήσω τον Πρόεδρο του ΕΟΤ κ. Κονταξή για το ενδιαφέρον που έδειξε για το χωριό μας (θα αναφερθώ αναλυτικά πιο κάτω).

8) Ο κος Κονταξής, Πρόεδρος του ΕΟΤ Ιωαννίνων επέλεξε το χωριό μας για την ανέγερση της ξενοδοχειακής

μονάδας, διέθεσε τότε πενήντα εκατομμύρια δωρεά (50.000.000) δρχ και ζητούσε από την τότε κοινότητα, εκπ/κο σύλλογο, δασικό συνεταιρισμό, συμμετοχή δρχ. δέκα εκατομμύρια. Την όλη διαδικασία θα αναλάμβανε η εταιρεία ΗΠΕΙΡΟΣ. Πήγα στον (ΕΟΤ) και συνάντησα τον κύριο Κονταξή. Συζητήσαμε αυτό το θέμα, του είπα μετρητά για συμμετοχή δεν υπάρχουν πλην όμως του είπα ότι υπάρχει ένα οικόπεδο στην πόλη της Δράμας 120 τ.μ. το οποίο μπορούμε να το εκποιήσουμε. Τότε επισκεφθήκαμε μαζί την Νομαρχία Ιωαννίνων και συγχρόνως την εταιρεία Ήπειρος όπου συμφώνησαν. Η Νομαρχία θα έβγαζε το οικόπεδο σε δημοπρασία προς πώληση και η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΣ θα αναλάμβανε την ανέγερση δωρεάν. Πλην όμως ετέθη από την Δ/ση Νομαρχίας και ΤΟΥ ΕΟΤ ότι έπρεπε το Κοινοτικό συμβούλιο να αποφασίσει παμψηφεί και να δεχτεί την πώληση του οικοπέδου για την ανέγερση της ξενοδοχειακής μονάδας. Η πρώτη δουλειά ήταν να κάνω μια αίτηση προς τον τότε πρόεδρο και κοινοτικό συμβούλιο Πάδων και ζητούσα ακριβώς ό,τι ήθελε η Νομαρχία και ο ΕΟΤ Ιωαννίνων. Δεύτερον επισκέφθηκε ο κος. Κονταξής όπου του δείξαμε το οικόπεδο στην κορυφή της Κεντρικής Εκκλησίας. Το μέτρησαν οι μηχανικοί και το βρήκαν κατάλληλο. Επίσης με δικά μου έξοδα πήγα στη Δράμα να έχω ίδια αντίληψη του οικοπέδου. Μου έδειξε τότε το οικόπεδο ο Δικηγόρος κος ΜΠΑΝΑΣ, κατα-

γωγή από το Ελεύθερο όπου μαζί το επισκεφθήκαμε. Το οικόπεδο ήταν ακριβώς πάνω από τη Νομαρχία της Δράμας. Ρωτήσαμε διάφορους για την τιμή του και πολλοί μόλις μας αντιλήφθηκαν προσέτρεξαν για την αγορά του οικοπέδου. Έδιναν τότε και περισσότερα απ' ό,τι υπολογίζαμε. Τους εξηγήσαμε ότι θα βγει στην δημοπρασία και θα δημοσιευτεί στον τοπικό τύπο (από την Νομαρχία Ιωαννίνων). Όλα πήγαιναν προς τακτοποίηση και περιμέναμε τώρα την απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Πάδων (παμψηφεί) και με λύπη διαπιστώσαμε ότι τρία μέλη του τότε Κοινοτικού Συμβουλίου δεν υπέγραψαν όπως ανακοίνωσε ο τότε Πρόεδρος. Η δικαιολογία: «δεν πουλάμε τίποτε και δεν θα πάμε εμείς φυλακή». Το ανακοίνωσα και εγώ στη Δ/ΣΗ ΕΟΤ Ιωαννίνων και η απάντηση ήταν: «Κρίμα. Έτσι σταματάει η πρόοδος σε κάθε τόπο.» Και ρωτώ τώρα: «το οικόπεδο πού βρίσκεται, ποιος το εκμεταλλεύεται; (ΜΗΔΕΝ). Ο Σύλλογος συνέχισε την πορεία του. Νέοι Πρόεδροι κατά καιρούς, Άξιοι, ο ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΠΕΚΟΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ ΛΙΟΥΣΚΑΣ και σήμερα ο ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΚΟΝΤΟΠΑΝΝΗΣ με πολύ αγάπη και μεράκι συνεχίζει τις παραδόσεις του χωριού. Πάντα μπροστά: όσοι λαοί δεν έχουν μνήμη χάνονται και ξεχωρίζουν από την πηγή της ιστορίας τους ξαναγεννιούνται.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΕΣΣΗΣ

Ενθυμήσεις στην αγ. Βαρβάρα (πρ. Πράβαρη)

ΠΑΝΑΓ. Κ. ΔΗΣΙΟΥ

Μέρος Α' Ιερείς και διδάσκαλοι

Μετά από έρευνα βρέθηκαν τα παιδια εκκλησιαστικά βιβλία του Ι.Ν. Αγίου Νικολάου, που τα περισσότερα είναι «ΜΗΝΑΙΑ» δύο δε εξ αυτών είναι του 18ου αιώνα (1777&1779).

Σ' αυτά υπάρχουν πλήθος ενθυμήσεις που επιβεβαιώνουν προφορικές παραδόσεις: Το χωριό είχε σχολείο από τις αρχές του 19ου αιώνα. Τούτο σημαίνει ότι αν και μικρό χωριό, η τότε Κοινότητα Πλάβαλης, με την συνδρομή των κατοίκων, αλλά και των αποδήμων τέκνων της είχε την δυνατότητα να μισθοδοτεί δάσκαλο.

Η δημοσίευση των ενθυμήσεων, στο φιλόξενο περιοδικό «Κόνιτσα», έχει και σκοπό να πληροφορηθεί ο γράφων, από όποιον γνωρίζει κάτι τι, για τον βίο και την δράση των ανδρών που άφησαν «τα αποτυπώματά τους» στο χωριό.

«1823»

«1824 δάσκαλος από Κόνιτσα γράφω»

«1830 Μάης 28 προς ενδίζιν σημαδέβο εγώ πλάβαλης δάσκαλος... νός του γιάννη πα εστάθη απο χοριων πλάβαλι γράφο το παταιριμόν τούρκικα όποιος να το διαβάσι να έχει ευχήν...».

(Ακολουθεί το Πάτερ Ημών Τούρκικα αλλά με ελληνικά γράμματα).

«1844 της 1 Δεκεμβρίου πλάβαλης

έγραψας»

«1850: 4: Νοεμβρίου Δάσκαλος από Κόνιτσα».

«1850 της 15 Δεκεμβρίου Πλάβαλης εγώ ο Δάσκ(λος) από Κόνιτς(α) γράφω».

«... διδάσκαλος 1850 της 2 φεβρουαρίου πλάβαλη έγινεν έθεος ο κύριος Γεώργιος μουκτάρης ... της με έβαλεν διδάσκαλον επιτροποι οικονόμος και Γιάννης (;) κιάμος και στο Μαζή Αριθμοί 1234567890»¹.

«24 Σεπτεμβρίου 1850: 1851: 1852: διδάσκαλος αναγνώστης γράφω»

«852 (1852): της 24 Ιουν.: Πλάβαλης διδάσκαλος από κάτω Κόνιτσα»

«1851: της: 5: Νοεμβρίου

Δάσκαλος από Κάτω Κόνιτσα»

«1852: Νοεμβρίου: 24: Καγώ ο αναγνώστης του ποτέ Ξίσου Βασιλίου: όπου εστών εξ κάτω Κόνιτσα διδάσκαλος γράφω... Πλάβαλι».

«της 29 Δεκεμβρίου 1854 εγώ αναγνώστης του κονο... Γράφω όπου ήμουν δάσκαλος».

«1855 Αυγούστου 2 εγώ αναγνώστης ηκονόμου γράφο σημπόνο όπου ήμε δάσκαλος εις το χοριό»

«ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΥ α/ Μόλιστα)

«2 Σεπτεμβρίου 1855-1856 Δάσκαλος Παπαχρίστου από Μόλιστα γράφω

εις χωρίον Πλάβαλη»

«1855 Σεπτεμβρίου 4 αναγνώστης Διδάσκαλος από Μόλιστα το πότε Παπαχρίστου εις Πλάβαλη από μαχαλά Γαναδιό» (ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ, δάσκαλος, α/(Κ. Σουδενά)

«Διδάσκαλος από Κάτω Σουδενά γράφο τα 24 ήκοσι τέσερα κεφαλέα γράματα 1857 Μαΐου 20 εστάθη δηδάσκαλος εις χορίον Πλάβαλη

π νικολάου

από Κάτω Σουδενά προσκυνώ».

«1857 Σεπτεμβρίου 1 δάσκαλος από Κάτω Σουδενά»

«1857: από Σεπτεμβρίου δάσκαλος από Κάτω Κόνιτσα».

«Δια κηρός Βασιλίου Σωτήρη από Πλάβαλη διαγράψας ... έτος 1861 της πρώτης Ιουνίου Ιουλίου»

«Διδάσκαλος Βασίλης Σοτήρη εις του παρόντα έτους 1861 της πρώτης Ιουλίου διαγράψας»

«εγώ ο Ζωίδης Ευαγγελίου Διάγραφα Πλάβαλη τη 1865 Ιουλίου 14»

(ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, δάσκαλος)

«Αναγνώστης διμητρίου γράφω έτος 1867 Ιούνιος 17 ημέρα σάββατο (;) από πλάβαλη γράφω»

«1867 Μαΐου 20 εγώ παναγιότις διδάσκαλος»

«1870 σεπτεμβρίου πλάβαλη Αναγνώστης δάσκαλος από μόλιστα του ποτε παπαγιάννη μαχαλά».

(ΠΑΠΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΥ, εκ Στράτσιανης)

«Παπά Κωνσταντής Παπα Χρήστου εκ χορίου Σιράτσιανης 1895. Φεβρουαρίου 19 Πλάβαλη».

«Παπακωνσταντίνος Παπαχρήστου εκ χορίου Στράτσιανης εφημέριος εις Πλάβαλην 1896 Ιουνίου 13 και διδάσκαλος»

«1900 Ιουνίου 4 Χρήστος Ζήση ανέστη» (ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΙΩΑΝΝ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ, εκ Βρανίστης).

«Αντώνιος Ιωάννου Γεωργιάδης εκ Βρανίστης κρηματίας διδάσκαλος εν Πλάβαλη εν έτει 1896-99 επί μνήμη γέγραπται Εν Πλαβάλη τη 13η Ιουλίου 1899»

«Αντώνιος Ιωάννου Γεωργιάδης Διδάσκαλος κρηματίας εν έτει 1896-1899 εκ χωρίου Βράνιστας».

«Εκ Βρανίστης της αυτής επαρχίας Σακελλάριος Παπα Αντώνιος Χρηματίας εν έτει σωτηρίω 1906-1907 εφημέριος ενταύθα. Ταύτα επί μνήμη γέγραπται. Η μεν χείρ θα γείνη κόμα η δε γραφή θα μένη εις τον αιώνα. Έρρωσθε Ιεροί Προϊμένες και των εμών πόνων μνημονεύοντες μη απολλήζητε».

(ΠΑΠΑ-ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Ξ. ΜΟΥΛΙΟΣ (εκ Λίστης)

«Παπά Χαράλαμπος Ξ. Μούλιου κρηματίας Ιερέυς και Διδάσκαλος εν Πλαβάλη εν έτει σωτηρίω 1905-6 επί μνήμη γέγραπται των διαδόχων εμού τη 26 Μαΐου 1906»².

2. Ο παπα Χαράλαμπος Ζίκου Μούλιος (1864-1957) υπήρξε λαμπρός ιερέυς και πατριώτης. Γεννήθηκε και μεγάλωσε στον Ελαφότοπο (πρ. Τσερβάρη). Στην Πλάβαλη υπηρέτησε ως παπάς

1. Πολλές ενθυμήσεις θέλουν πολλή δουλειά ακόμη για οριστικοποίηση των γραφομένων.

Για τις υπηρεσίες του του έστησαν προτομή (Πληροφορίες από α) Τον εγγονό του κ. Χρυσόμο Μούλιο, β) Τον Δημήτριο (Τάκη) Δημητρίου και γ) Την κ. Μαίρη Κορδονέλη.

(Β.Σ. ΒΟΥΡΒΟΥΝΑΚΗΣ, δάσκαλος, εκ Παμβώτιδος).

«Εγώ Αθανάσιος Ν. Πανούλης Διδασκόμενος υπό του ταπεινού Διδασκάλου Β.Σ. Βουρβουνάκη, καταγομένου εκ της Παμβώτιδος λίμνης των Ιωαννίνων όστις ευκημάτισε 2 τετραετίες ήτοι 8 έτη δηδάξας το Δημοτικόν Σχολείον»³.

«απόστολος Παπαθανασίου 1 Μαρτίου 1925»

«Apostolos Papatanasiou Gerashs»

«Δημήτριος Στεργίου Ράπτη 1913 χωρίον Πλάβαλη»

«τα ανωτέρω βεβαιώ καγώ ο εκ παλποσελίου Ιωάννης ... 1908»

(ΘΩΜΑΣ Α. ΣΤΟΛΗΣ, εκ Μαυροβουνίου)

«Ο κατα την 14ην Ιουλίου του 1900 έτους γράφας εν τη εκκλησιαστική ταύτη Βίβλω, Θωμάς Α. Στόλης ιεροψάλτης ή διδάσκαλος εν Πλαβάλη εκ Μαυροβουνίου του Ζαγορίου ορμώμενος οι εντυγχάνοντες ιερείς τε και διδάσκαλοι έρρωσθε»

και δάσκαλος (1904-1906). Από το 1907-1914 παπάς και δάσκαλος και 1915-1939 μόνον παπάς στο Κουρεμάδι Φιλιατών. Για τις υπηρεσίες του του έστησαν προτομή (Πληροφορίες από α) τον εγγονό του κ. Χρυσόστομο Μούλιο, β) Τον Δημήτριο (Τάκη) Δημητρίου και γ) Την κ. Μαίρη Κορδονέλη).

3. Ο Βασίλειος Σ. Βουρβουνάκης από το Νησί δίδαξε στο χωριό 8 χρόνια και πέθανε εκεί σε ηλικία 29 ετών το 1923. (Πληροφορίες από α) Βιογραφία Στ. Γκατσόπουλου και β) Περικλή Λάππα, Ιωάννινα).

Επι εξωφύλλου Ιερού Ευαγγελίου του 1851 υπάρχει η εξής επιγραφή:

«ΔΙΑ ΧΙΡΟΣ ΕΒΑΓΓΕΛΙΣ ΠΑΠΑ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΦΚΙΑΣΕ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΕΒΑΓΓΕΛΙΟΝ ΗΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΝΙΚΟΛΑΟΝ 1858 ΜΑΡΤΙΟΥ 3 ΧΟΡΙΟΝ ΠΛΑΒΑΛΙ».

Ο Θωμάς Α. Στόλης αντέγραψε και την κάτωθι εγκύκλιο για τις ανάγκες του χωριού:

«Εγκύκλιος Μητροπολίτου Βελλάς και Κονίτσης Κωνσταντίνου πρώτου.

Ευλαβέστατοι Ιερείς, τιμώτατοι Μουχαροδημογέροντες, εφοροεπίτροποι και πρόκριτοι των χωρίων λεσκοδικίου, Τσέρτσικου, Πλάβαλης, Ισθόρου, Στράτσιανης ευχόμεθα υμίν εν Κυρίω πατρικώς.

Παρατηρούντες από της αφίξεως ημών..»

(Εξιστορεί τους λόγους της έκδοσης της παρούσης εγκυκλίου - σύνταξη προικοσυμφώνων και διαθηκών σύμφωνα με το Αυτοκρατορικό Φιρμάνι της 31ης Ιανουαρίου 1891-, απαριθμεί τις οδηγίες επί τη βάσει των οποίων δέον να συντάσσονται αυτές και τέλος παραθέτει υποδείγματα).

«..... Ο Βελλάς Κωνσταντίνος Ο γράφας Θωμάς Α. Στόλης, διδάσκαλος εκ Μαυροβουνίου».

Γεγονότα από την Κατοχή

Το καλαμπόκι

του Ζήση Παπαζήση

Όσες φορές ξεφυλλίζω, και το κάνω συχνά, το αξιόλογο άλμπουμ "αναδρομή στο χρόνο 1895-1970-Βρυσοχώρι" της κ. Ευτυχίας Γ. Οικονόμου-Γεωργοπούλου γυρίζω πολλά χρόνια πίσω, στο μακρινό παρελθόν βλέποντας πρόσωπα αγαπημένα που δεν ζουν πια. Επιζούν όμως ως μνήμη. Μνήμη ισχυρότερη από τη φθορά του χρόνου.

Βλέπω τους γονείς μου σε νεαρή ηλικία, τότε που ο πατέρας μου υπηρετούσε ως δάσκαλος στο Βρυσοχώρι κι εγώ μικρό παιδί εκεί απέκτησα τις πρώτες παιδικές αναμνήσεις από τη ζωή, εκεί πρωτοπήγα στο Δημοτικό Σχολείο, εκεί γνώρισα τους πρώτους παιδικούς μου φίλους.

Θυμάμαι το παλιό δίπατο σπίτι ιδιοκτησίας Σιανίδη, που μέναμε, με το κεντητό ταβάνι στο επάνω πάτωμα. Δίπλα το σπίτι της γιαγιάς Καρμασούλη, απέναντι το αλώνι και λίγο πιο κάτω το εκκλησάκι της Παναγίας. Εκεί έπαιζα με τα παιδιά της γειτονιάς. Όπως τον αξεχαστο Νίκο Χαντόλιο. Τώρα που με διαβάει πιστεύω να θυμάται το περιστατικό με τον μπάρμπα-Αντώνη από το Ηλιοχώρι... Θυμάμαι τον Γάκη Παντίση, τον Στέργιο Πασχάλη, τον Αντώνη Μπιδέρη, τον Κώστα Μπιδέρη, τον Γιάνκο Μπίρη, τον Νίκο Μπίρη, τον Γιώργο Καραγιαννόπουλο και άλλα ακόμη παιδιά,

τα οποία αυτή τη στιγμή δεν έρχονται στο νου μου.

Συνεχίζοντας το ξεφύλλισμα βλέπω πρόσωπα που κατά το πέρασμα τους από τη ζωή άφησαν τη δική τους ιστορία χαραγμένη με ίχνη ανεξίτηλα για μας τους παλαιότερους που τους γνωρίσαμε.

Μπροστά στη φωτογραφία του αείμνηστου Αποστόλη Αντ. Νούτσου σταματώ για πολλή ώρα και θυμάμαι. Θυμάμαι την ανθρωπιά του και την εντιμότητα του, που επέδειξε στο Βρυσοχώρι στα πολύ δύσκολα χρόνια της Κατοχής. Τότε, όπου σύμφωνα με τον εθνικό μας ποιητή "όλα τα 'σκιαζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά". Τότε που η ανθρώπινη ζωή ήταν πολύ φθηνή, η ανέχεια και η φτώχεια βάραιναν θανατικά τον κόσμο και ο λιμός τον θέριζε. Τότε που οι μαυραγορίτες ήκμαζαν και μία χούφτα καλαμπόκι άξιζε όσο μία χούφτα χρυσάφι.

Για να γίνει κατανοητή η πράξη ανθρωπισμού και εντιμότητας του Αποστόλη, ιδιαίτερα από τους νέους, φρονώ σκόπιμο να προβώ σε μία πολύ σύντομη περιγραφή των συνθηκών που επικρατούσαν τότε στα χωριά μας.

Δυστυχώς, ίσως δε και ευτυχώς, έζησα τα παιδικά μου χρόνια στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο και την Κατοχή.

Με βρήκε ο πόλεμος στις 28 Οκτωβρίου 1940 σε ηλικία δέκα περίπου ετών

στο χωριό του πατέρα μου, στο Παλαιοσέλλι. Ολόκληρη σχεδόν την περίοδο της κατοχής, πλην λίγων εξαιρέσεων, έζησα στο Παλαιοσέλλι και το Ηλιοχώρι, το χωριό της μητέρας μου, κοντά στη γιαγιά Μαρία την Νασιώκαινα.

Στις 18 Οκτωβρίου 1943 που οι δυνάμεις Κατοχής των Γερμανών πυρπόλησαν όλα τα χωριά της Λάκκας Αώου, βρίσκoμαι με τους γονείς μου και τα δύο αδελφια μου, ο μικρότερος βρέφος 20 ημερών, στο Ηλιοχώρι.

Ήταν ένα ηλιόλουστο φθινοπωρινό πρωινό και τίποτα δεν προμήνυε κάποιου είδους καταγίδια..., ούτε πήγαινε ο νους μας ότι η ημέρα εκείνη θα τελειωνε ως "αποφράς ημέρα". Σαν αστραπή κυκλοφόρησε η είδηση ότι έρχονται οι Γερμανοί από τη μεριά της Κόνιτσας. Άρχισαν αμέσως οι ετοιμασίες των κατοίκων για εγκατάλειψη του χωριού και αναζήτηση καταφυγίου στο βουνό για τη διάσωσή μας.

Εγώ προσωπικά φόρεσα επάνω στο κοντό παντελονάκι που φορούσα και ένα χονδρό μακρύ παντελόνι από ιταλική κουβέρτα, που μου είχε ράψει στο Παλαιοσέλλι ο ράπτης Γεώργιος Βασιλίκας. Επάνω στο πουλόβερ φόρεσα ένα δεύτερο και σ' ένα τρουβά λίγο ψωμί καλαμποκίσιο (μπομποτά), μερικά κυδώνια, φρούτα της εποχής και ένα παγούρι για νερό. Στα ατομικά μου αυτά είδη προστέθηκε και μία κουβέρτα "υπό μάλης".

Τις πρώτες απογευματινές ώρες φάνηκαν στον ορίζοντα προς την Παναγία του Βρυσσοχωριού τα πρώτα Γερμανικά τμή-

ματα. Οι κάτοικοι του χωριού έφυγαν όλοι για το βουνό, μαζί μ' αυτούς και ο γράφων. Ανεβήκαμε στην τοποθεσία "Ορταίστε" σε υψόμετρο 1.800 μ. περίπου και κρυφθήκαμε σε πυκνή συστάδα δάσους από οξυές. Εκεί έγινε προσκλητήριο παρόντων. Έλλειπε ο πατέρας μου. Τον είχαν συλλάβει οι Γερμανοί στο χωριό και τον πήραν μαζί τους ως όμηρο. Ευτυχώς στο χωριό της Λαϊτσας κατόρθωσε να δραπετεύσει και να γλιτώσει.

Οι Γερμανοί κάτω στο χωριό υπό τα τρομαγμένα βλέμματά μας άρχισαν ανενόχλητα την πυρπόληση των σπιτιών και με τα μυδράλια τους γάζωναν τα ζώα που έβοσκαν έξω από το χωριό.

Μετά την αποχώρηση των Γερμανών και την επιστροφή μας στο χωριό βρήκαμε τα τέσσερα σπίτια της γιαγιάς καμένα. Τίποτα δεν ήταν όπως πριν. Σκελετωμένα σπίτια έτοιμα να σωριαστούν στο έδαφος, ανέδυσαν καπνούς ανάμεικτους με φλόγες. Η εικόνα του χωριού έμοιαζε με ένα απέραντο νεκροταφείο νεκρών σπιτιών. Η μυρωδιά του καψίματος δηλητηρίαζε την ατμόσφαιρα, στο δε γειτονικό μας σπίτι η μυρωδιά ήταν πιο έντονη. Την απέδωσαν στην αποτέφρωση του γέροντα Γιαννίτση, που λόγω ηλικίας δεν μπόρεσε να εγκαταλείψει το φλεγόμενο σπίτι του. Η φρίκη, η απελπισία και η απογοήτευση είχαν καταλάβει τις ψυχές όλων μας.

Βρεθήκαμε στα τέλη Οκτωβρίου στα ορεινά και απομακρυσμένα χωριά μας, χωρίς στέγη, χωρίς τροφή, χωρίς κλινοσκεπάσματα, χωρίς ένδυση και υπόδυ-

ση, χωρίς φάρμακα, χωρίς κράτος και ελπίδα για βοήθεια. Φιλοξενηθήκαμε για λίγες ημέρες στο σπίτι του Γεωργίου Τσολάκη, που είχε την τύχη να μη καεί και μετά φύγαμε για το Παλαιοσέλλι.

Εκεί συναντήσαμε την ίδια καταστροφή. Τα δύο σπίτια του πατέρα μου καμένα. Όλα ρημαγμένα. Καταλύσαμε σ' ένα παλιό σπιτάκι, που είχε γλιτώσει και χρησιμοποιε μέχρι τότε ως αχυράνας.

Μέσα στην τραγική, απελπιστική αυτή κατάσταση επιστρατεύσαμε όλες τις δυνάμεις μας, φαίνεται πως ο άνθρωπος διαθέτει πολλές, για να επιβιώσει. Στρωθήκαμε όλοι, μικροί-μεγάλοι, στη δουλειά. Ξύλα από το δάσος για το τζάκι, δαδί από τα πεύκα για προσάναμμα, αλλά και για φωτιστική ύλη, ξηρά φύλλα βελανιδιάς και βελανίδια για τα λιγοστά γιδοπρόβατα που μας είχαν απομείνει.

Μέσα στον άπελπι αυτόν αγώνα εμφανίστηκε ο από μηχανής Θεός. Μία ομάδα Άγγλων αξιωματικών εμφανίστηκε και μοίρασε σε κάθε πυροπαθή οικογένεια τρεις χρυσές λίρες Αγγλίας. Τις δύο λίρες τις πήρε ο πατέρας μου μαζί του φεύγοντας για την Κόνιτσα. Έμεινε εκεί λόγω εργασίας (Επιθεωρητής Δημοτ. Σχολείων) και μ' αυτές μας προμήθευε τρόφιμα. Κυρίως μας έστελνε αλάτι, είδος δυσεύρετο στα μέρη μας την εποχή εκείνη κι εγώ το ανταλλάζα με καλαμπόκι στα γύρω χωριά. Μία οκά αλάτι προς πέντε οκάδες καλαμπόκι.

Έτσι φθάσαμε στην Άνοιξη του 1944. Τότε τα τρόφιμα στέρεψαν. Ο πατέρας μου από την Κόνιτσα επικοινωνή-

σε με τον Αποστόλη Νούτσο στο Βρυσσοχώρι και συμφώνησε ν' αγοράσει 40 οκάδες καλαμπόκι αντί μιας χρυσής λίρας, της τελευταίας που μας είχε απομείνει. Ο Αποστόλης Νούτσος ταξίδευε στην περιοχή της Αλεξάνδρειας (Γιδάς) και είχε συγκεντρώσει κάποια αποθέματα καλαμποκιού. Έκλεισε η παραγγελία και η παράδοση ορίστηκε συγκεκριμένη μέρα και ώρα στον Αώο ποταμό στη θέση Βωβούσα (Μπαϊάσα), εκεί που το ποτάμι απλώνεται και το νερό γίνεται ρηχό. Ήταν γνωστό το μέρος αυτό ως πόρος (πέρασμα). Σημειωτέον ότι την εποχή εκείνη δεν υπήρχε γέφυρα και διασχίζαμε το ποτάμι πεζοί ή καβάλα σε μουλάρι εφόσον υπήρχε.

Την εκτέλεση της παραγγελίας ανέλαβα εγώ, το μεγαλύτερο παιδί της οικογένειας. Πήγα στο ραντεβού με ένα γαϊδουράκι και τη λίρα στην τσέπη του παντελονιού, την οποία τσέπη η μητέρα μου φρόντισε να σφραγίσει με μία παραμάνα. Συνεπώς ο Αποστόλης με περίμενε στην ποταμιά, αφού είχε περάσει με το μουλάρι του το ποτάμι. Μου είπε ότι το καλαμπόκι που έφερε ήταν 35 οκάδες και όχι 40. Για τις 5 οκάδες έπρεπε να πάω στο Βρυσσοχώρι να τις πάρω την πρώτη Ιουλίου. Με δική μου πρωτοβουλία το δέχθηκε και επέστρεψα στο σπίτι περιμένοντας την πρώτη Ιουλίου.

Όταν ήλθε αυτή η μέρα οι Γερμανοί έκαναν ξανά την εμφάνισή τους διενεργώντας για δεύτερη φορά εκκαθαριστικές επιχειρήσεις κατά των ανταρτών (1/7/1944).

Αντί για το Βρυσσώρι βρέθηκα με την οικογένειά μου και τους λοιπούς συγχωριανούς στο δασωμένο ρέμα κάτω από το χωριό κοντά στο εκκλησάκι του Αγ. Αθανασίου.

Η γερμανική στρατιωτική φάλαγγα προερχόμενη από την Κόνιτσα, όταν έφθασε στο Ελεύθερο χωρίστηκε σε δύο τμήματα: το ένα προχώρησε προς Παλαιοσέλλι και το άλλο προς Βρυσσώρι. Όταν έφθασε στον Αώο, στη θέση Βωβούσα (Μπαϊάσα) που ήταν το πέραςμα (πόρος) του ποταμού δέχθηκε πυρά από τους αντάρτες, που ήταν ακροβολισμένοι στα υψώματα του Βρυσσωχωρίου. Δόθηκε μάχη μικρής διάρκειας πολυβόλα από τη μεριά του Βρυσσωχωρίου μυδραλιοβόλα από την ποταμιά και ένας γερμανικός όλμος έβαζε κατά των ανταρτών από τον Προφήτη Ηλία Παλαιοσελλίου. Οι κάτοικοι του Παλαιοσελλίου κρυμμένοι στο ρέμα της τοποθεσίας "Κήχου" βρέθηκαν ανάμεσα από τα διασταυρούμενα πυρά. Τα βλήματα του όλμου περνούσαν πάνω από τα κεφάλια μας σφυρίζοντας και τότε θυμήθηκα τους αντάρτες που έλεγαν ότι, όταν το βλήμα σφυρίζει από πάνω σου πηγαίνει μακριά, όταν κοχλάζει έρχεται κοντά σου.

Οι Γερμανοί προωθήθηκαν γρήγορα προς το Βρυσσώρι και κοντά στο μεσημέρι είδαμε απέναντι το χωριό να τυλίγεται μέσα σε μαύρους πυκνούς καπνούς. Το Βρυσσώρι κάηκε για δεύτερη φορά μέσα σε εννέα μήνες. Οι Γερμανοί εκδικήθηκαν για το κτύπημα.

Μετά την αποχώρηση των Γερμανών γυρίσαμε στο χωριό, το οποίο αυτή τη φορά δεν το πείραξαν, διότι δεν συνάντησαν αντίσταση.

Στο νου μου είχα το καλαμπόκι. Την επομένη μέρα πήγα στο Βρυσσώρι. Αντίκρισα ξανά τη φρίκη του χωριού που καίγεται. Στην Πλατεία (μεσσοχώρι) συνάντησα τον Νικόλαο Εξάρχου, ο οποίος μόλις με είδε με ρώτησε έκπληκτος γιατί βρέθηκα εκεί μέσα σε τέτοια καταστροφή. Όταν του είπα ότι ψάχνω τον Αποστόλη Νούτσο για το καλαμπόκι με απογοήτευσε λέγοντας: "Το σπίτι του κάηκε, συ γυρεύεις καλαμπόκι; Το χωριό ολόκληρο βρίσκεται κρυμμένο στο δάσος της Μαγούλας". Ξεκίνησα για την τοποθεσία Μαγούλα, αλλά μετά το γεφυράκι της Κουίτσας συνάντησα τον Αποστόλη να κατεβαίνει. Μόλις με είδε μου είπε: "Ζήση, ευτυχώς το καλαμπόκι δεν κάηκε. Το έχω κρυμμένο στον αχυρώνα".

Τα απλά αυτά λόγια, που για τους άλλους δεν έχουν καμιά σημασία και αποτελούν μια μικρή λεπτομέρεια, για μένα απηχούν ως αξία διαχρονική, διότι αναδεικνύουν την εντιμότητα και το περί δικαίου αίσθημα του ανθρώπου που τα είπε. Του Αποστόλη Νούτσου, του οποίου το πέραςμα από τη ζωή άφησε πατήματα που δεν μπόρεσε επί τόσα πολλά χρόνια να σβήσει ο συνεχής, ισχυρός και σαρωτικός άνεμος του χρόνου.

Μνήμων των αρετών του είθε να τύχει του αιώνιου ευεργετήματος του κεφαλή του Δαυίδ "Δικαίων ψυχαί εν αγαθοίς αυλισθήσονται".

Όσο υπάρχουν Άνθρωποι

Παρασκευή μεσημέρι της 6ης Απριλίου 2012 στο Κρυονέρι, έξω από την Αθήνα, ένα Ι.Χ αυτοκίνητο με δύο επιβάτες, ξέφυγε από την πορεία του και αφού υπερπήδησε ένα ανάχωμα αναποδογύρισε στις γραμμές του τρένου. Ήταν δίπλα από τα σπίτια του οικισμού και έτρεξαν γύρω στους 15 γείτονες, που άκουσαν το θόρυβο, να δουν τι έγινε. Από όλους τους συγκεντρωμένους, μόνο και μόνοι τέσσερις νεαροί μετανάστες-Πακιστανοί όρμησαν πάνω στις σιδηροτροχιές, μάλιστα δύο απ' αυτούς μπήκαν μέσα στο αυτοκίνητο για να απεγκλωβίσουν το τραυματισμένο ηλικιωμένο ζευγάρι. Δυστυχώς, την ώρα εκείνη ερχόταν με μεγάλη ταχύτητα το τρένο που κάνει την γραμμή Αθήνα-Θεσσαλονίκη και παρέσυρε το αυτοκίνητο 300 μέτρα. Αποτέλεσμα της συγκρούσεως ήταν να σκοτωθούν το ζευγάρι των ηλικιωμένων και δύο Πακιστανοί, ο Βακάρ Αχμέτ ετών 33 και ο Χαμαγιού Ανουάρ ετών 18, τραυματίστηκε δε ο τρίτος Πακιστανός.

Ο Βακάρ είχε στην Ελλάδα οκτώ χρόνια, ο Χαμαγιού είχε δύο χρόνια, αμφότεροι ήταν τα μεγαλύτερα παιδιά τετραμελών οικογενειών, εργάζονταν σε ξυλουργείο της περιοχής και μάθαιναν ελληνικά σε δώδεο για μετανάστες.

Οι Βακάρ και ο Χαμαγιού δεν θέλησαν να γίνουν ήρωες, δεν ήταν επιλογή τους να πεθάνουν. Άνθρωποι ήταν με βαθιά συναίσθηση της αξίας της ανθρώπινης αλληλεγγύης. Γι' αυτό έσπευσαν να βοηθήσουν τους εγκλωβισμένους. Αλληλεγγύη

στην πράξη. Ήξεραν ότι μόνο αυτοί και μόνο με τα χέρια τους, και όχι με λόγια, μπορούν να προσφέρουν. Δεν έχασαν χρόνο, δεν κοντοστάθηκαν, περιφρόνησαν τον κίνδυνο, ρίχτηκαν στις γραμμές. Ήταν μετανάστες και σίγουρα ζούσαν «στριμωγμένη» ζωή, αλλά έδωσαν την ζωή τους προσπαθώντας να σώσουν την ζωή των εγκλωβισμένων. Δεν είχαν στο νου τους να μας βοηθήσουν να μην είμαστε εμείς ρατσιστές, «τυχαίοι» οι ίδιοι, τυχαία βρέθηκαν στον τόπο του ατυχήματος, έτρεξαν όμως να βοηθήσουν αγνώστους των και έκαναν την αιμάτινη δήλωση με την τελευταία τους πράξη «πόσο χαριτωμένος είναι ο άνθρωπος όταν είναι άνθρωπος».

Δημοσιογράφος με ασιατικό όνομα, που δήλωσε ότι δεν είναι Έλληνας, δεν γεννήθηκε στην Ελλάδα αλλά είναι περήφανος που διάλεξε την Ελλάδα ως πατρίδα του, μαζί με την παρέα των νεκρών έκαναν έρανο και συγκεντρώθηκε από ευαίσθητους, επώνυμους και ανώνυμους, ανθρώπους, το ποσό των 6.000 ευρώ για να μεταφερθούν οι νεκροί στην πατρίδα τους σε κάποιο χωριό της Λακώρης του Πακιστάν.

Επίκαιρο θέμα στις μέρες μας οι μετανάστες γιατί εξαγγέλθηκε η διαστική δημιουργία 30 κέντρων κράτησης-φύλαξης παράνομων μεταναστών στην ηπειρωτική Ελλάδα και δειλά-δειλά άρχισε και στην Κόνιτσα η συζήτηση εάν υπάρχει τέτοια δυνατότητα φιλοξενίας τέτοιου κέντρου στο τόπο μας χάριν των «ανταποδοτικών

ωφελειών» από την λειτουργία του.

Μεγάλη Τετάρτη σήμερα, σε λίγο θα κορυφωθεί το δράμα Εκείνου, που επέλεξε τον Γολγοθά για την σωτηρία όλων. Βρέφος είχε μεταναστεύσει από την

Βηθλεέμ στην Αίγυπτο τις ημέρες της σφαγής των νηπίων που διέταξε ο Βασιλιάς Ηρώδης.

Β. ΤΣΙΑΛΙΑΜΑΝΗΣ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ-ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Αναγνωρισμένο Σωματείο

Εδρα: Κόνιτσα <http://apofoitoi.gr> Κόνιτσα 9-4-2012

Ανακοίνωση – πρόσκληση

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Σωματείου μας αποφάσισε να διενεργήσει στις 11 και 12-8-2012, ημέρες Σάββατο και Κυριακή, το Πρώτο Συνέδριό του, υπό το βάρος της παρούσας κρίσης, με την θεματική ενότητα «**ΑΝΑΠΤΥΞΗ και ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ**» στην Κόνιτσα, στην αίθουσα τελετών του Δημαρχείου Κόνιτσας «ΑΙΘΟΥΣΑ ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ».

Την Κυριακή, 12-8-2012, στον Μητροπολιτικό Ναό Κόνιτσας θα τελεσθεί μνημόσυνο υπέρ της αναπαύσεως των ψυχών των κοιμηθέντων καθηγητών και αποφοίτων του Γυμνασίου μας και των Λυκείων μας. Αμέσως μετά θα ακολουθήσουν τα αποκαλυπτήρια της προτομής του αιμνήστου γιατρού μας Δημητρίου Βανδέρα στον προαύλιο χώρο του Κέντρου Υγείας Κόνιτσας.

Σκοπεύουμε, στο προθάλαμο της αίθουσας τελετών του Δημαρχείου να οργανώσουμε έκθεση βιβλίων Κονιτσιωτών, αποφοίτων και μη, και βιβλίων για την Κόνιτσα και φωτογραφική έκθεση για την σχολική ζωή και την ζωή στην Κόνιτσα.

Περιμένουμε από όλους για το συνέδριο που απευθύνεται σε όλους τους Κονιτσιώτες, τους ντόπιους, τους ξενιτεμένους μας και τους αποδήμους μας σε όλο τον κόσμο και ιδιαίτερα την νεολαία μας, ιδέες, απόψεις και προτάσεις.

Περιμένουμε από όλους υλικό δωρεάν ή δανεικό για τις παραπάνω εκθέσεις

Μέσα και τρόποι επικοινωνίας μαζί μας: Σπύρος Γκότζος κτ/6944908818, Γιάννης Τσαρούχης τηλ. και FAX 2655022255, Βασίλης Κουκέσης τ/2651021776, Χαρίλαος Κοντογιάννης κτ/6976449305 και e-mail: konxaris@gmail.com, Βασίλης Τσιαλιαμάνης 6946687524 και e-mail: tsial-b@otenet.gr. Πάντοτε ανοιχτή στις απόψεις σας και προτάσεις σας είναι η ιστοσελίδα μας apofoitoi.gr

Με την παρούσα ιστοσελίδα θα σας ενημερώνουμε για την προετοιμασία του Συνεδρίου μας.

Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου
ΣΠΥΡΟΣ ΓΚΟΤΖΟΣ

ΤΟ ΜΙΣΤΙ ΤΗΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ

Τοπογραφία

Το Μιστί της Καππαδοκίας βρίσκεται 26 χιλιόμετρα έξω από την πόλη Νιγδή ακριβώς στο μέσο των δύο κύριων οδικών αξόνων που οδηγούσαν στην Καισάρεια και τη Νεάπολη. Δυτικά του Μιστιού περνούσε ο δρόμος των караβανιών που ερχόταν από την Νεάπολη και ανατολικά ο δρόμος από την Καισάρεια. Και οι δύο συνδέονταν στη Νιγδή και οδηγούσαν στην Κιλικία. Το Μιστί βρίσκεται στο οροπέδιο Μπουντάκ Οβά σε υψόμετρο 1.400 μ., διέθετε κάμπο 10 τ.χλμ. και περιβάλλονταν από τρία βουνά: το Κίρκπουναρ με ύψος 2.689 μ., το Μελεντίζ Νταγλάρ με ύψος 2.935 μ. και το Γκολού Ντάγ με ύψος 2.143 μ. Στο νότιο μέρος του ηφαιστειογενούς κάμπου, απλώνονταν 700 περίπου σπήττα τα οποία χωρίζονταν σε τέσσερις μεγάλους μαχαλάδες: το Ασιμλού, το Αρπατσαλού, το Τσοπουρλού και το Κομουρτζού. Το Μιστί διέθετε τουλάχιστον 4400 χριστιανούς κατοίκους που ανήκαν κυρίως στα παρακάτω σόια:

- στο Αρπατσαλού τα σόια Γιργιάρ' και παα Λάζαρ'
- Κουμουντζού τα σόια Λαζαρλού, Τουρσούν, Γουργόρ', Σεφερλού, Ντελή Σάββα Μηνά, Ουζούν Ογλάν, Κανάτο' Μεργκούλ
- στο Τσοπουρλού τα σόια Ντεμυρτζόγλου, Σουμπούλογλου, Χατζή

Εφραίμ και Φατλά

• στο Ασιμλού τα σόια Τσύριλλη, Χατζη Φώτ', Χαρίτα, Τσαπάρ, Σαραντάρ', Παα Κράτη και Γαπανή

Το χωριό διέθετε επίσης 10-15 μικρομάγαζα, συνήθως μπακάλικά και καφενεία. Τρεχούμενο νερό δεν υπήρχε στο Μιστί, όπως άλλωστε και στα υπόλοιπα χωριά του κάμπου, εκτός από το χωριό Λίμνα. Έτσι, οι Μιστιώτες έπαιρναν το νερό από τα ιδιωτικά πηγάδια τους και το μετέφεραν συνήθως με στάμνες του ενός λίτρου.

Τα χωράφια του Μιστιού εκτείνονταν ως αρκετά μακριά από το χωριό και συνόρευαν με το Εντικλί, Ζάνζαμα, Λίμνα, Αξό, Τσαρική, Νακροίν, Νασραντό, Σεμέντερε, Ορχανού και Τριβούνια. Τα τοπωνύμια του Μιστιού παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον γιατί είναι όλα ελληνικά και γιατί διαφέρουν από τα τοπωνύμια άλλων καππαδοκικών χωριών. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι ο πληθυσμός των οικισμών αυτών είναι κατεξοχήν ελληνόφωνος και χριστιανικός.

Κατοικία

Τα παλαιότερα σπήττα του χωριού είναι όλα υπόγεια και βρίσκονται γύρω από την εκκλησία του Άι Βλάση, όμως σταδιακά και μόνο μετά το 1820 οι Μιστιώτες ξεκινούν να επεκτείνουν τις κατοικίες τους και πάνω από τη γη με αποτέλεσμα να εμφανίζονται ακόμα και

διώροφες κατοικίες, όπως αυτές των παπάδων Χ' Εφραιμίδη και Χ' Ιορδάνη και των ελεύθερων επαγγελματιών Δεμερτζή Σάββα και Δεμερτζή Ιορδάνη.

Μια μέση κατοικία πέρα από τα κυρίως δωμάτια διέθετε υπόγειο, γορκουλούχ (=δωμάτιο κινδύνου), τρόχια και παραχύλες (=πόρτες), αυλή, αποχωρητήριο, κοτέτσι και πηγάδι. Τα εύπορα διώροφα σπίτια διέθεταν και ένα σεκού ή μουσαφίρ οντά (=ξενώνας) στον επάνω όροφο.

Διατροφή

Οι Μισιιώτες έλεγαν γατούχ και πιάφ γενικά το φαγητό, φαί τη σούπα, αλυκό το αλμυρό και όξινο το ξινό. Στη Μισιιώτικη κουζίνα σπανίζει το λάδι, το κρέας, τα ψάρια και τα φρούτα ενώ κυριαρχούν οι πατάτες, τα σαλιγκάρια, τα ωμά κρεμμύδια, τα σκόρδα, και τα γαλακτοκομικά προϊόντα, όπως το γιαούρτι, το καϊμάκι, ο τραχανάς, το μαντού, το πιντίς, το αριάνι και το τυρί. Επίσης καταναλώνεται αρκετό κρασί, ρακί, καφές, καπνός, μούρα και γούτσα (=πασατέμπος).

Οικογενειακή Δομή

Οι οικογενειακοί δεσμοί στο Μισί είναι εξαιρετικά ισχυροί. Η οικογένεια μπορεί να χαρακτηριστεί πατριαρχική, όταν είναι παρόν ο πατέρας, και μητριαρχική, όταν αυτός απουσιάζει. Σε κάθε περίπτωση, η Μισιιώτισσα σύζυγος, η οποία συνήθως είναι μεγαλύτερη από τον σύζυγο της, διαθέτει σχεδόν

ισότιμη θέση με αυτόν. Αν όμως η οικία φιλοξενεί τα πεθερικά, τότε αυτοί αποτελούν τους κορυφαίους φορείς εξουσίας ενώ είναι πλήρως απαλλαγμένοι και από τις καθημερινές ασχολίες του σπιτιού.

Ο πατέρας αποκαλούνταν βαβάς ή βάς, η μητέρα μάνα, τα αδέρφια αελφότη, η θεία τεία, η γιαγιά κάκα και ο παππούς πάππου. Η σύζυγος αποκαλούνταν ναίκα, ο πεθερός πε(χ)ερός, ο κουνιάδος γαίτζ, η κουνιάδα βαλδούζα και οι ηλικιωμένοι γενικότερα (μ)πασάδες.

Ιδιοσυγκρασία

Δεδομένης της απουσίας κρατικής εξουσίας στο χωριό, το «οφθαλμόν αντί οφθαλμού» αποτελεί κανόνα των Μισιιωτών. Οι Μισιιώτες ήταν ζωηροί άνθρωποι που σε συνδυασμό με την κατανάλωση κρασιού ή ρακιού κατέληγαν σε βίαιες διενέξεις για ασήμαντους λόγους. Όταν όμως βρίσκονταν εκτός του χωριού αποτελούσαν πρότυπα νομοταγών και φρόνιμων πολιτών. Άλλος κανόνας των Μισιιωτών είναι η αλληλεγγύη, καθώς θεωρείται ντροπή η μη αλληλοβοήθεια στις οικιακές και αγροτικές εργασίες όταν κάποιος έχει ανάγκη. Όπως άλλωστε έλεγαν και οι ίδιοι: «Φέτος αρρώστησα εγώ, του χρόνου θα αρρωστήσεις εσύ».

Νεώτερη Ιστορία

Οι κρητικές επαναστάσεις του 19ου αιώνα και η κατάληψη της Τριπολιτίδας από την Ιταλία το 1911 αποτελούν γε-

γονότα που έχουν άμεσο αντίκτυπο στο Μισί. Η συγκρότηση και δράση ομάδων επιδρομής από τους οθωμανούς, με μόνο σκοπό να λεηλατήσουν όχι μόνο το Μισί αλλά και τα υπόλοιπα ελληνόφωνα χριστιανικά χωριά της περιοχής πλήττουν ανεπανόρθωτα την έως τότε εύρυθμη λειτουργία του χωριού. Στους βαλκανικούς πολέμους του 1912-1913 οι Μισιιώτες επιστρατεύονται στον οθωμανικό στρατό και πολεμούν εναντίον των Ελλήνων. Υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις Μισιιωτών, όπως ο Ανέστης Παναγιωτίδης, ο Θεοδόσης Νατσάρ και ο Θανάσης Χαρντάλ, που καταφέρνουν να λιποτακτήσουν και να ενταχθούν στον ελληνικό στρατό. Μετά την κήρυξη

του 1ου παγκοσμίου πολέμου οι λιποταξίες των Μισιιωτών γίνονται πιο συχνές με αποτέλεσμα η παρουσία των στρατιωτικών αποσπασμάτων στο χωριό να καθίσταται μόνιμη και να προκαλεί των περιορισμό των ατομικών ελευθεριών των κατοίκων του. Μέχρι την ανταλλαγή του 1924 η εκκλησία του Μισιού έχει καταστεί στρατώνας, τα σχολεία έχουν κλείσει και οι ατομικές ελευθερίες των κατοίκων υπόκεινται σε τεράστιους περιορισμούς.

Στη μνήμη του Αγάπιου Μωυσίδη, του τελευταίου Μισιιώτη πρώτης γενιάς, πρότυπου καλοσύνης, ευγενείας και ήθους.

Α. ΔΕΜΕΡΤΖΙΔΗΣ

Εικονοστάσι στην Κόνιτσα (Φωτ. Σ. Καραγιάννη).

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Εκδρομή στην Κων/πολη πραγματοποίησε από 1-4/3 ο Σύνδ. Απ/των Γυμν. Κόνιτσας.

- Με εναλλαγές του καιρού, πότε κρύο, πότε λιακάδες, έφτασε ο Μάρτης ως τις 25, επαληθεύοντας τη λαϊκή ρήση «πότε κλαίει, πότε γελάει».

- Η εθνική μας Επέτειος γιορτάστηκε κι εφέτος με τις γνωστές εκδηλώσεις στην Κόνιτσα.

Την παραμονή έγιναν ομιλίες στα Σχολεία και κατάθεση στεφάνων στο μνημείο πεσόντων. Στις 25, μετά τη Δοξολογία έγινε η επιμνημόσυνη Δέηση έξω από το Δημαρχείο με κατάθεση στεφάνων από Αρχές, Συλλόγους κ.λ.

Ακολούθησε η καθιερωμένη παρέλαση μαθητών όλων των Σχολείων και τμήματος Στρατού Ενώπιον των επισήμων όπου παρευρέθηκε και ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ Θανάσης Οικονόμου.

Κατόπιν εκφωνήθηκε ο πανηγυρικός της ημέρας από τη φιλόλογο καθηγήτρια του Γ. Λυκείου Κόνιτσας κ. Μαρία Γραμμόζη στην αίθουσα του Δημαρχείου και ο Δήμος δεξιώθηκε τους παρευρισκόμενους με γλυκά και αναψυκτικά.

Οι εκδηλώσεις έκλεισαν με παραδοσιακούς χορούς στην Κεντρ. Πλατεία από τους μαθητές των Σχολείων και τη μουσική ορχήστρα Οικονόμου-Δερδέκη.

Το απόγευμα, στο αμφιθέατρο του Λυκείου έγινε μια αξιόλογη εκδήλωση με ποιήματα, τραγούδια, θεατρικό για

τον Κανάρη και χορούς από διάφορα μέρη της Ελλάδας.

Οι μαθητές που έλαβαν μέρος καθώς και οι καθηγητές που τους βοήθησαν, αξίζουν πολλά συγχαρητήρια για την προσπάθειά τους.

- Βροχερό ήταν το Πάσχα εφέτος που θύμιζε Χριστουγεννιάτικο καιρό. Η κίνηση επισκεπτών ήταν μικρότερη της περσινής.

Από τη μια ο καιρός, από την άλλη το οικονομικό, περιόρισαν τη φετινή προσέλευση.

Βέβαια υπάρχουν και εξαιρέσεις, αφού κατά πληροφορίες, σε κάποια κοντινά χωριά βρέθηκαν άνθρωποι που πλήρωσαν 200 ευρώ το δωμάτιο.

Φαίνεται ότι η κρίση δεν ισχύει για όλους...

- Βροχερός καιρός με κρύο και χιόνια στα βουνά μας συνόδευε ως το τέλος του Απριλίου.

- Εν όψει των βουλευτικών εκλογών της 6/5/12 υποτονική ήταν η προεκλογική κίνηση υποψηφίων με μικρές συγκεντρώσεις πολιτών που διέφεραν πολύ από τις περασμένες εποχές...

Τα αποτελέσματα, στο επόμενο τεύχος.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ:

- Η Πηνελόπη, κόρη του Νικολάου και της Δήμητρας Κωστούλα απόκτησε αδερφούλα στην Αθήνα στις 4/10/11.

- Ο Αθανάσιος και η Ολυμπία Ματσή απόκτησαν αγοράκι στα Γιάννινα

στις 13/3.

- Ο Ανδρέας Πηγής και η Μαρία Π. Μάλιακα απόκτησαν στις 22/3 κοριτσάκι στα Γιάννινα.

- Ο Βασίλης Σπανός και η Σταυρούλα Παπανικολάου στα Γιάννινα απόκτησαν αγοράκι στις 23/3.

- Ο Θεόδωρος Πίτσικας και η Μαρίνα Καλύβα απόκτησαν στις 3/4/12 αγοράκι στην Αθήνα.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ:

- Στις 16/4 βαπτίστηκε στην Κόνιτσα ο Ιωάννης Κίτσιος του Παναγιώτη.

- Στις 16/4 βαπτίστηκε στην Κόνιτσα ο Νικήτας Κυρτζόγλου του Γεωργίου.

- Στις 16/4 βαπτίστηκε στην Κόνιτσα ο Αθανάσιος Οικονόμου του Κοσμά.

- Στις 29/4 ο Ευθύμιος Βλάχος και η Αλεξάνδρα Ντάφλη βάπτισαν στην Κόνιτσα το αγοράκι τους. Όνομα Θεοφάνης.

ΓΑΜΟΙ:

- Στις 21/4 έγιναν στην Κόνιτσα οι γάμοι του Χρήστου Παπαμιχαήλ και της Ολυμπίας Π. Κίτσιου.

ΑΠΕΒΙΩΣΑΝ:

- Βασίλειος Παπαχρήστος του Παναγιώτου ετών 74, δάσκαλος κατ'επάγγελμα από Στράτσιανη (Πύργος) Κόνιτσας, 1/1/12.

- Στις 29/2 η Στασινή Ροϊδη ετών 79 στην Μολυβδοσκεπάστη.

- Στις 2/3 η Αναστασία Σέρρα ετών 93 στην Κόνιτσα.

- Την 1/3 στην Κόνιτσα η Ελένη Ραπακούσιου.

- Στις 7/3 η Δάφνη Τσάγκα-Βασσοπούλου ετών 82 στον Νικάνορα.

- Στις 17/3 η Μαρία Βάρνα ετών 96 στις Πάδες.

- Στις 19/3 η Βασιλική Αθανασόπουλου ετών 66 στην Κόνιτσα.

- Στις 28/3 ο Δημήτριος Γιαννόπουλος ετών 81 στην Κλειδωνιά

- Στις 28/3 η Δέσπω Γκόγκου ετών 90 στο Δίστρατο.

- Στις 26/3 ο Παύλος Παπανικολάου ετών 67 στην Αγ. Παρασκευή.

- Στις 30/5 η Μαριάνθη Μηλιώνη ετών 94 στο Παλαιοσέλι.

- Στις 2/4 ο Δημήτριος Μπόγδος ετών 83 στο Ελεύθερο.

- Ο Γεώργιος Ν. Πίσπας ετών 80 στη Νέα Ζούζουλη Καστοριάς στις 3/4/12.

- Στις 4/4 ο Ηλίας Σαμαράς ετών 87 στην Κόνιτσα.

- Στις 9/4 η Σοφία Γ. Δήσιου ετών 90 στην Κόνιτσα.

- Στις 11/4 ο Μιχαήλ Λέτσιος ετών 83 στη Μελισσόπετρα.

- Στις 17/4 ο Ιωάννης Κορτσινόγλου ετών 66 στην Κόνιτσα.

- Στις 21/4 η Ελπινίκη Πάντου ετών 84 στην Ηλιόρραχη.

- Στις 22/4 ο Ηλίας Σκράπαρης ετών 85 στα Άρματα Κόνιτσας.

ΜΝΗΜΕΣ:

Στη μνήμη του αλχημίστη ανθρώπινη γιατρού, δ/ντή του Νοσοκομείου Κόνιτσας, Δημητρίου Βανδέρα που έφυγε από τη ζωή στις 31/10/2004, για την άοκνη και αφιλοκερπή προσφορά

του στο Γηροκομείο Κόνιτσας και σε όλους τους κατοίκους, η Αλεξάνδρα σύζ. Γ. Ντάφλη, ο Γιάννης Γ. Ντάφλης, ο Δημ. Γ. Ντάφλης και ο Γιώργος Ι. Ντάφλης προσφέρουν στο Γηροκομείο Κόνιτσας το ποσό των 700 ευρώ και στο περιοδικό «ΚΟΝΙΤΣΑ» 50 ευρώ για την προβολή του έργου του.

- Στη μνήμη των γονέων του Αναστασίου και Ευρύκλειας, ο Σπύρος Γκότζος προσφέρει στο περιοδικό μας το ποσό των 30 ευρώ.

- Στη μνήμη του Δημητρίου Μπα-

κόλα, ο Θεοφάνης Μπακόλας προσφέρει 50 ευρώ στο Γηροκομείο και 30 ευρώ στο περιοδικό μας.

- Στη μνήμη της μητέρας του Σοφίας Γ. Δήσιου που έφυγε από τη ζωή στην Αθήνα και κηδεύτηκε στην Κόνιτσα, ο γιος της Χρήστος προσφέρει στο περιοδικό «ΚΟΝΙΤΣΑ» το ποσό των 100 ευρώ.

- Στη Αυστραλία όπου ήταν εγκατεστημένος από χρόνια, απεβίωσε ο Βασίλειος Κολιός ετών 74 από το Μάζι Κόνιτσας στις 5/3/12, στη μνήμη του η αδερφή του προσφέρει 20 ευρώ.

ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ (Δεύτερη Διάσταση) στην Ιερά Μονή Μολίστης

Όπως κάθε χρόνο, έτσι και εφέτος, ανήμερα το Πάσχα και ώρα 06.00 μ.μ., πραγματοποιήθηκε με κάθε λαμπρότητα και μεγαλοπρέπεια, στο πανάρχαιο Μοναστήρι της Μολίστας, ο εσπερινός της αγάπης, η λεγόμενη “Δεύτερη Ανάσταση”, με τη συμμετοχή πλήθους πιστών, τόσον από τις Κοινότητες Μοναστηρίου, Μολίστης και Γανναδιού όσον και από όμορες περιοχές Νικάνωρος, Βράνιστας, Αγίας Παρασκευής Κόνιτσας κ.λ.π.

Από πλευράς κλήρου, πέραν του εντοπίου Ιερέως π. Ιωάννου Παπαδημητρίου, συμμετείχε και ο Ιερομόναχος πατήρ Αρσένιος της Ιεράς Μονής Μολυβδοσκεπάστου, ο οποίος έφερε και το Άγιος Φως εκ του Παναγίου Τάφου, το οποίο διένειμε σε όλους τους πιστούς.

Η εκκλησία ήταν πανέτοιμη, με την

φροντίδα των Αφών Βέργου και ιδιαίτερα, του μέλους του νέου Μοναστηριακού συμβουλίου Γ. Βέργου.

Η κατανυκτικότητα της τελετής ήταν δεδομένη με προεξάρχοντα του χορού των Ιεροψαλτών τον έμπειρο υπηρέτη του Ορθόδοξου Βυζαντινού αναλογίου και λίαν αγαπητό Νικόλαο Β. Λέτσιο, εκ Μολίστης ορμώμενο.

Στο τέλος του Εσπερινού, πριν από την απόλυση, ο πατήρ Αρσένιος, υπό την ιδιότητά του ως Προέδρου του Μοναστηριακού Συμβουλίου, διένειμε στον κόσμο κόκκινα αυγά και κουλούρια με τις επαναλαμβανόμενες ευχές “Χριστός Ανέστη” - “Αληθώς Ανέστη” και του χρόνου πάλι όλοι εδώ στο Μοναστήρι.

(Εκ του ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ)

Αυτοί που έφυγαν

† Σοφία Δήσιου (1922-2012)
Η Κυρά Σοφία της Πάνω Κόνιτσας

Τι μπορείς να γράψεις για τη μάνα σου που έφυγε.

Θυμάσαι μόνο τα παιδικά σου χρόνια, τότε που την έβλεπες να σκάβει τα χωράφια, να καθαρίζει την αυλή, να ζυμώνει το ψωμί, να

φορτώνει το γάιδαρο και να φεύγει για την Κόνιτσα, περνώντας τον αγριεμένο Σαραντάπορο.

Αναπολείς το χέρι της, την αγάπη της, την υπομονή και την καρτεριά της στα δύσκολα (που δεν ήταν και λίγα), τον παρηγορητικό λόγο της, τις διδαχές της, την βουβή μεγαλοσύνη της. Μα πάνω από όλα αναπολείς, αναζητάς την ίδια, το πρόσωπό της, την ανάσα της, το περπάτημά της, το βλέμμα της.

Μάνα, το σπίτι στην Κόνιτσα το φροντίσαμε, τον κήπο σου επίσης. Στην αποθήκη και στο μαγειριό είναι όλα τα σύνεργα, το σινί, το πλαστήρι, το σκαλιστήρι. Στα βαρέλια το κρασί, στις νταμπιζάνες το τσίπουρο. Η σόμπα περιμένει ν' αναφτεί. Οι τριανταφυλλίες θα ανθίσουν σε λίγες μέρες. Βάλαμε λίπασμα. Τα εγγόνια σου θυμούνται τις πίτες σου. Την μπατσαρόπιτα, το πιπέκι, την κρεατόπιτα, την γαλατόπιτα, την κοτόπιτα, την χορτόπιτα, την κολοκυθόπιτα. Θυμούνται που έφτιαχνες τους μεζεδες για το καφενείο του πατέρα, ειδικά την πιπεριά,

την αρμιά, τους γίγαντες, τα γλυκά κουταλιού κυδώνι, κεράσι και καρύδι. Θυμούνται ακόμα πως έκοβες το ψωμί στο τραπέζι, πως τα φιλούσες, πως τα νανούριζες.

Το καντήλι στο σπίτι μπρος στα εικονίσματα και στη φωτογραφία του πατέρα είναι αναμμένο. Βάλαμε λάδι.

Μάνα όλα είναι στη θέση τους. Φροντισμένα όπως τα ήθελες.

Μα εσύ δεν είσαι εδώ.

Μάνα μου λείπεις. Μου λείπεις.

Δώσε μου, όπως λέει κι ο ποιητής:

«Πίσω τους χάρτες

Των αστεριών που είχα παιδί

Για να βρω με τα χελιδόνια το δρόμο

Στην άδεια σου αγκαλιά»

ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΗΣΙΟΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

† Ευθύμιος Χαραμούζας

Πέθανε στις 5/1/2012 στην Κόνιτσα και κηδεύτηκε την επόμενη στην Καστανιανή ο Ευθύμιος Χαραμούζας ετών 80.

Μετά τη νεκρώσιμη ακολουθία που εψάλη στον Ιερό Ναό του Αγίου Νικολάου, στην εκκλησιαστική επιτροπή του οποίου υπήρξε για πολλά χρόνια πολύ δραστήριο μέλος, εκφωνήθηκε ο παρακάτω επικήδειος λόγος από τον συνταξιούχο δάσκαλο Κων/νο Στεργίου.

Αιμνήστε Ευθύμιε

Συγκεντρωθήκαμε εδώ σήμερα όλοι: Η οικογένειά σου, οι συγγενείς σου, οι φίλοι σου και οι πολυάριθμοι γνωστοί σου για να σε αποχαιρετήσουμε και να σε συνοδεύ-

σου με την τελευταία σου κατοικία, στο νεκροταφείο του Αγίου Χαραλάμπους.

Σε μένα έλαχε η μοίρα να πω εκ μέρους της εκκλησιαστικής επιτροπής του Αγίου Νικολάου, του τοπικού προοδευτικού πολιτιστικού Συλλόγου. "ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ" αλλά και εκ μέρους της Καστάνιανης, λίγα λόγια για τη ζωή, τη δράση και την προσφορά σου τόσο στην εκκλησία και το Σύλλογο όσο και γενικά στην Καστάνιανη.

Γεννήθηκες το 1932 στο όμορφο χωριό μας, την Καστάνιανη όπου έζησες τα παιδικά σου χρόνια, έπαιξες τα παιδικά παιχνίδια στους δρόμους, τα σοκάκια και τις αλάνες του χωριού. Φοίτησες στο Δημοτικό Σχολείο της Καστάνιανης και νέος μπήκες στη βιοπάλη για να ζήσεις την οικογένειά σου, μετά μάλιστα από τον ξαφνικό θάνατο του πατέρα σου. Εξ αιτίας του εμφυλίου πολέμου βρέθηκες στην Αλβανία και Γιουγκοσλαβία απ' όπου και γύρισες γρήγορα.

Ασχολήθηκες με διάφορες δουλειές και κυρίως με τις μεταφορές, πολύ επιδέξιος οδηγός φορτηγού αυτοκινήτου γύρισες όλα τα χωριά της περιοχής και όργωσες όλα τα βουνά μεταφέροντας διάφορα προϊόντα εμπορίου ξυλεία και καυσόξυλα.

Παντρεύτηκες την αξιολάτρευτη Ανδροίκη με την οποία απέκτησες δυο αξιόλογα παιδιά το Γιάννη και τη Μαρία, τη νύφη σου Γεωργία και το γαμπρό σου Χρήστο και τέσσερα εγγόνια: Τον Ευθύμιο και τον Αθανάσιο, το Γιώργο και την Αφροδίτη που όλοι τους τώρα σε κλαίνε κι εγώ δε βρίσκω λόγια κατάλληλα να τους παρηγορήσω και να τους απαλύνω τον πόνο.

Μετανάστευσες με τη σύζυγό σου Ανδρονίκη στη Γερμανία όπου δουλεύοντας

σκληρά απέκτησες μερικά χρήματα με τα οποία επιστρέφοντας έκτισες ένα σπίτι στην Κόνιτσα και επισκεύασες το πατρικό σου σπίτι στο χωριό όπου και έμενες τον περισσότερο καιρό και τούτο γιατί αγαπούσες πολύ την Καστάνιανη και πρόσφερες πολλά γι' αυτήν τόσο ως μέλος για χρόνια της Εκκλησιαστικής Επιτροπής του Αγίου Νικολάου όσο και ως μέλος του προοδευτικού πολιτιστικού Συλλόγου ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ.

Τι να πρωτοθυμηθεί κανένας; Τη χαρά και το κέφι που δημιουργούσες και σκόρπιζες με το ντέφι στα πανηγύρια και τα αυτοσχέδια γλέντια, τη φασολάδα που έβραζες και τα ψάρια που τηγάνιζες κατά τη γιορτή και την εκδήλωση του Λαζάρου; Τις συνεχείς προσπάθειές σου για τη συγκέντρωση χρημάτων, τόσο για το Σύλλογο, όσο και για την εκκλησία του Αγίου Νικολάου. Αν ο Άγιος Νικόλαος βρίσκεται σ' αυτή την καλή κατάσταση οφείλεται πολύ και στις δικές σου συνεχείς άοκνες προσπάθειες και φροντίδες. Αξιόλογη όμως ήταν η φροντίδα και η βοήθεια προς τους πάσχοντες και έχοντες ανάγκη.

Αξέχαστε Ευθύμιε. Σε λίγο θα σε συνοδεύσουμε στην τελευταία σου κατοικία. Δεν θα σε ξαναδούμε να στέκεσαι χαμογελαστός στο παγκάρι της εκκλησίας, να ανάβεις τα κεριά, τις λαμπάδες, τους πολυελαίους, και τα καντήλια, να ξεσκονίζεις τις εικόνες και τα στασίδια, να πρωτοστατείς στο σπόλισμα της εικόνας του Αγίου Νικολάου και του επιταφίου και στην περιφορά τους στους δρόμους του χωριού, όταν ο καιρός το επέτρεπε. Τέλος να βγάζεις το δίσκο, να μοιράζεις τα κεριά στα μνημόσυνα και να προσφέρεις ευγε-

νικά στις ονομαστικές γιορτές τους "φιόρους" στους εορτάζοντες.

Θα μας λείψεις πολύ. Και από εδώ και πέρα η σωματική σου παρουσία δεν θα είναι πραγματική, όμως εμείς παντού και πάντοτε θα μιλάμε για σένα και θα νιώθουμε την παρουσία σου. Και άνθρωποι τους οποίους θυμόμαστε και μιλάμε συνεχώς γι' αυτούς, είναι σαν να μην έφυγαν ποτέ από κοντά μας. Έτσι μιλώντας και για σένα συνέχεια θα είναι σα να ζεις και βρίσκεσαι ανάμεσά μας. Κι αυτό θα μας απαλύνει λίγο τον πόνο και την θλίψη που νιώθουμε από το σωματικό χωρισμό.

Σου ευχόμαστε όλοι ολόψυχα:

Καλό ταξίδι μέχρι τον παράδεισο όπου υπάρχει και για σένα μια θέση. Να είναι δροσερό το αεράκι που θα φυσά από την Ανάληψη, τη Γύφτισσα και τη Μπουλιάνα και να είναι ελαφρύ το Καστανιανίτικο χώμα του νεκροταφείου του Αγίου Χαραλάμπους που θα σε σκεπάσει σε λίγο.

Αιώνιά σου η μνήμη αξέχαστε Θύμιο.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΣΤΕΡΠΟΥ

Σ.Σ.

Στη μνήμη του εκλιπόντος, ο γιός του Γιάννης προσφέρει στο περιοδικό μας 20 €.

† Παντελής Η. Μπλιθικιώτης (Λαγκάδα 1955-2012)

Σαν κεραυνός που έπεσε στο ταμπούρι, σαν φωτιά που έπιασε στο πευκοτόπι και όπως ο βαρύς χιονιάς είχε παγώσει τα πάντα στο χωριό μας, έμοιαζε εκείνο το πρωινό της Κυριακής 19 Φεβρουαρίου 2012 όταν από τη μια η καμπάνα της εκκλησίας του χωριού μας και από την άλλη τα τηλέφωνα,

διέδιδαν το πιο άχαρο γεγονός που είχε συμβεί στο χωριό μας.

Πολλοί που δεν γνώριζαν ότι το τελευταίο δόμνο, ο Παντελής Μπλιθικιώτης του Ηλία ήταν άρρωστος, έμειναν στην είδηση του θανάτου του, άφωνοι.

Δυστυχώς εκείνη την ημέρα ο αγαπτός Παντελής άφησε την τελευταία του πνοή στο νοσοκομείο "Ευαγγελισμός" εκεί όπου εργάζεται επί πολλά χρόνια η γυναίκα του.

Ο Παντελής γεννήθηκε στη Λαγκάδα Κόνιτσας το 1955. Τελείωσε το Δημοτικό στο χωριό μας και ακολούθως πήγε Γυμνάσιο στο Αγρίνιο και μετέπειτα στην Αθήνα.

Ήταν αριστούχος μαθητής. Κανείς δεν μπόρεσε να καταλάβει τι συνέβη το 1973 και δεν πέρασε στο Πολυτεχνείο, παρ' ότι επαναλαμβάνω ήταν αριστούχος και πανέξυπνος μαθητής.

Σπούδασε τεχνικός-Ηλεκτρονικός και όταν τελείωσε τις σπουδές του, μαζί με τον φίλο του Ρέπα Ηλία, άνοιξαν το Τεχνικό Ηλεκτρονικό Εργαστήρι στην οδό Δοϊράνης στην Κυψέλη όπου δούλευε μέχρι την τελευταία ημέρα που αρρώστησε. Τριάνταπέντε χρόνια δούλεψε μαζί με τον συνεταιρό του Ηλία και ήταν αγαπημένοι σαν αδέρφια.

Παντρεύτηκε την Μαρίκα Ντίνη, κόρη του Παν. Ντίνη από το χωριό μας, ο οποίος είχε επαναπατριστεί από την Πολωνία, και απέκτησαν δύο παιδιά.

Ο Παντελής αγαπούσε το χωριό μας και όταν έβρισκε ευκαιρία το επισκεπτόταν. Τα τελευταία χρόνια είχε γίνει λάτρης στο να βγάζει τα τοίπουρα με τ' αδέρφια του.

Την αγάπη του για το χωριό την έδειξε με τη συμμετοχή του στην Αδελφότητα Λαγκαδιωτών Κόνιτσας. Τα πρώτα χρόνια,

νέος ακόμα ήταν υπερβολικά δραστήριος και ιδιαίτερα χρήσιμος. Το έργο του στην Αδελφότητα αποτυπώνεται στις παρακάτω χρονολογίες που ήταν στο Διοικητικό Συμβούλιο ήτοι: 1981-1983 (Δημ. Σχέσεις) 1983-1985 (Σύμβουλος) 1987-1989 (Σύμβουλος) 1991-1993 (Δημ. Σχέσεις), 1997-1999 (Γεν. Γραμματέας), 1999-2001 (Γεν. Γραμματέας) και 2001-2003 (Σύμβουλος).

Ήταν ένα παιδί χωρίς κακία και δεν θυμωνα εύκολα, πάντα γελαστός και με τη σιωπή του πολλές φορές σου απαντούσε.

Το συγκλονιστικό είναι ότι τον έχασε η οικογένειά του αλλά και η χαροκαμένη μάνα του, που πριν 21/2 χρόνια περίπου έχασε και άλλο παιδί της τον Βασίλη 49 ετών.

Πώς άντεξε τον πόνο, μόνο ένα Θεός ξέρει όταν η πομπή πέρασε μπροστά από τον τάφο του Βασίλη. Ας είναι καλά στην υγεία της να θυμάται τα παιδιά της και τον άνδρα της, τον αγαπητό μπάρμπα Ηλία, που έφυγε και αυτός από τη ζωή σε ηλικία 64 ετών.

Αγαπημένε μας Παντελή!

Να ξέρεις ότι εκεί που πήγες, δεν θα έχεις παρέα μόνο τον πατέρα σου, τον αδερφό σου Βασίλη, τον μπάρμπα Νικόλα, τον μπάρμπα Αριστείδη, τον Λάμπρο τον κουνιάδο σου θα έχεις και όλους εμάς που σ' αγαπήσαμε και πάντα θα σε σκεπτόμαστε - κρίμα - Ήταν άδικο αυτό που έγινε. Όμως Παντελή μου όλοι ζούμε σήμερα για το άγνωστο αύριο.

Αιωνία σου η μνήμη
Παν. Φ. Νάτσης

† Λόγια σε μια υπέροχη γιαγιά... Δάφνη Τσάγκα

Ακόμα δεν μπορώ να πιστέψω πως δεν είσαι μαζί μας, άλλοτε η σκέψη πάει στις ευχάριστες στιγμές και άλλοτε στις άσχημες, αυτές τις τελευταίες. Να ξέρεις όμως πως μόνο καλά

πράγματα άφησες πίσω σου, ιστορίες, διδάγματα, αγάπη. Θυμάμαι τα μάτια σου, αυτά τα ήσυχια μάτια που μόνο γαλήνη και ζεστασιά εξέπεμπαν, και όταν γελούσες σαν να άνηθε ο κόσμος όλος.

Πάντα ακούραστη να κάνεις όλες τις δουλειές σου και τους κήπους σου, πρόθυμη να εξυπηρετήσεις, φιλότιμη να δώσεις όπου μπορείς, αξιοπρεπής, υπερήφανη και πρώτη σε όλα! Τόσο γλυκός και άξιος άνθρωπος ήσουν.

Λατρεμένη μου γιαγιά, να ξέρεις πως ποτέ δεν πρόκειται να σε ξεχάσουμε, οι κόρες σου Ελένη και Χρυσάνθη, αυτά τα κορίτσια που ήσουν τόσο υπερήφανη για αυτά, θα σε έχουν πάντα μέσα βαθιά στην καρδιά τους. Ήσουν και θα είσαι γι αυτά η μονάκριβη μάνα τους, σε πονούσαν και σε αγαπούσαν και ήταν δίπλα σου πάντα, μα και εσύ δύο τις είχες και τις καμάρωνες.

Μεγάλος ο πόνος όλων μας που έφυγες ξαφνικά, έντονη η απουσία σου σε ό,τι κάνουμε, αλλά η αγάπη μας για σένα είναι ακόμα μεγαλύτερη. Θα ζεις πάντα μέσα στις καρδιές μας.

Σε αγαπώ πολύ
Η εγγονή σου Χριστίνα

Συνδρομές

	€
Σπύρου Γεώργιος Γερμανία	50
Κώστα Άννα Αθήνα	30
Πορφύρης Σπύρος Αθήνα	15
Γκότζου Ανθούλα Αθήνα	20
Ντίνης Θεοφάνης Αθήνα	30
Μακαρίου Αντιγόνη Αθήνα	15
Μπογκιάν Αγγαία Αθήνα	15
Βασιλικά Ουρανία Αθήνα	20
Γκόρτσος Αποστ. Αθήνα	75
Κορδικόρης Αποστ. Αθήνα	20
Αηδόνης Αναστ. Αθήνα	25
Κώστας Γρηγόρης Αθήνα	30
Κωστούλας Ιωάννης Αθήνα	30
Κωστούλας Νίκος Αθήνα	30
Χρυσικού Στέλλα Αθήνα	15
Σχοινάς Νίκος Αθήνα	50
Δερδέκη Αικ. Αθήνα	45
Αρχιμανδρίτης Βασ. Αθήνα	100
Μίσσιου Μαρίκα Αθήνα	20
Πασπαλιάρης Θεοφάνης Αθήνα	50
Παπαχρήστος Ιωάν. Αθήνα	15
Τζίνας Κώστας Αθήνα	20
Παπαχρήστου Μαρία Αθήνα	30
Ευαγγελίδης Αποστ. Αθήνα	30
Μανώλης Θωμάς Αθήνα	15
Μαρτσέκης Χρήστος Αθήνα	30
Πασχάλης Ελευθ. Αθήνα	20
Πουλάκου Μαρία Αθήνα	75
Παπαχρήστος Αλέκος Αθήνα	30
Μπαλτογιάννη Ευγενία Αθήνα	20
Μήτση Σεβαστή Θεσ/νίκη	20
Μήτσης Κων. Θεσ/νίκη	20
Κληματίς Χαραλ. Θεσ/νίκη	20
Δούμα Αγόρω Θεσ/νίκη	60
Τράντας Αντ. Θεσ/νίκη	15
Τράντας Ιωαν. Θεσ/νίκη	15
Καρβέλης Επαμ. Θεσ/νίκη	45
Τζώτζης Φωτ. Θεσ/νίκη	45
Χριστοδουλίδου Όλγα Θεσ/νίκη	15
Βλάχος Ευάγ. Θεσ/νίκη	20
Χριστοδουλίδου Ευφροσύνη Θεσ/νίκη	15
Λώλου Ουρανία Θεσ/νίκη	45
Ξάνθου Αικ. Γιάννινα	15
Ξάνθος Αποστ. Γιάννινα	15
Σουρέλης Νίκος Γιάννινα	75
Λαζαρίδη Ειρήνη Γιάννινα	25
Δούμα Ευανθία Γιάννινα	25
Δάλλας Κων. Γιάννινα	15
Κίτας Δημ. Γιάννινα	50
Βράχα Ερμιόνη Γιάννινα	20
Σταυρίδης Βασ. Γιάννινα	15
Κωστάκη Μερρόνη Γιάννινα	15
Βίλλη Φρόσω Γιάννινα	20
Παπαϊωάννου Χαρ. Γιάννινα	40
Μπόμπολα Έλλη Γιάννινα	30
Νίκου Παντελής Γιάννινα	15
Χαλούλου Σταυρούλα Γιάννινα	30
Κρυστάλλης Γεωργ. Γιάννινα	50
Σδράλη Αναστασία Γιάννινα	20
Τζόκα Μαρία Γιάννινα	15
Παπανώτης Γρηγ. Γιάννινα	15
Κουντούρη Κατίνα Γιάννινα	15
Σουτόπουλος Γεωργ. Γιάννινα	15
Γαζώνα Ερασμία Γραμμενίσσα	15
Πηγαδά Χαρά Λαμία	15
Λυμπερόπουλος Νικ. Εύβοια	15
Σπύρου Ελένη Ξυλόκαστρο	30
Παπαλάμπρος Δημ. Λεβαδεία	20
Ζδράβου Λουίζα Άργος	15
Μαργαρίτης Στ. Γέρακας	50
Αθανασίου Γεωργ. Καστοριά	45
Κυρίτσης Γιάννης Ρόδος	25
Ευαγγελίου Δημ. Κρήτη	20
Νάτσης Σωκρ. Βόλος	20
Παπαγγελής Στεργ. Ανήλιο	50
Μήτσικα Ελένη Κέρκυρα	15
Μεσσίς Ιωαν. Λάρισα	20
Σταυρίδης Αθαν. Βέροια	30
Γαϊτανίδη Σοφία Θήβα	15
Μπαλτογιάννη Φωτεινή Πεδινη	20
Ιερ. Χανδρινός Γεωργ. Κέρκυρα	20
Σπανού Μαρία Καλαμάτα	15
Μόσχος Αθαν. Λάρισα	20
Κώστικος Αναστ. Κόνιτσα	15

Καβελίδης Προδρ. Κόνιτσα	30	Αθανασίου Παναγ. Κόνιτσα	20
Ζαχαράκη Ευανθία Κόνιτσα	15	Γκίκα Ροδούλα Κόνιτσα	20
Καπάιος Ιωάννης Κόνιτσα	15	Σπανός Γιάννης Κόνιτσα	15
Κ.Α.Π.Η. Κόνιτσα	15	Ζούκης Δημ. Κόνιτσα	15
Νίκου Χρήστος Κόνιτσα	15	Καλησώρας Γεωργ. Καστανέα	20
Βλάχου Αθηνά Κόνιτσα	15	Ζέρβα Άννα Ηλιόρραχη	15
Πορφύρη Παναγ. Κόνιτσα	45	Καραφλιά Γιαννούλα Κλειδωνιά	15
Κυπαρίσση Αρετή Κόνιτσα	30	Σπύρου Χρυσάνθη Νικάνορας	20
Σπανός Χ. Βασ. Κόνιτσα	15	Πατσιωτού Ροϊδούλα Δροσοπηγή	15
Λύρα Μαρία Κόνιτσα	20	Πορφυριάδης Δημ. Εξοχή	20
Πηγαδάς Αναστ. Κόνιτσα	15	Γαζώνας Κων. Δροσοπηγή	20
Κίτσιου Μαρία Κόνιτσα	15	Χήρας Δημ. Γαναδιο	15
Τσούκα Φρόσω Κόνιτσα	15	Πίσπας Α. Δημ. Δίστρατο	20
Σούρλα Μερόπη Κόνιτσα	15	Χρησιδίδη Ειρήνη Αηδονοχώρι	15
Αλεξάνδρου Γιάννης Κόνιτσα	15	Ρόβας Βασ. Νικάνορας	20
Χούσος Αθαν. Κόνιτσα	15	Κόντος Ευαγγ. Πηγή	60
Μπάρμπας Παναγ. Κόνιτσα	15	Μπληθικιώτης Π. Κων. Λαγκάδα	20
Κύρκος Κώστας Κόνιτσα	15	Γούρης Στεφ. Ελεύθερο	15
Ζαχαράκη Ευγενία Κόνιτσα	15	Ρούβαλη Αλεξάνδρα Ελεύθερο	15
Γκλαβά Αλίκη Κόνιτσα	20	Ξεινός Σπύρος Γαναδιό	20
Ζδράβου Ερμηνεία Κόνιτσα	15	Κωστάκης Παναγ. Αμάραντος	20
Μπακόλας Σωτ. Κόνιτσα	20	Δάσκαλος Ιωάννης Καβάσιλα	20
Κίτσιος Σταύρος Κόνιτσα	30	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΟΝΙΤΣΑΣ	100
Τσιαλιαμάνης Βασ. Κόνιτσα	117	Ζούκης Χ. Αθαν. Κόνιτσα	15
Παπαμιχαήλ Θωμάς Κόνιτσα	30	Αγόρου Κώστας Κόνιτσα	20
Γκότζος Σπύρος Κόνιτσα	30	Παΐσιος Δημ. Κόνιτσα	15
Ζδράβος Δημ. Κόνιτσα	20	Μαλάμης Ιωάν. Κόνιτσα	20
Κήτας Γεωργ. Κόνιτσα	15	Έξαρχος Θεοφ. Χιονιάδες	15
Κατής Αθαν. Κόνιτσα	50	Τσίος Κων/νος Κεφαλοχώρι	15
Σέρρας Κώστας Κόνιτσα	15	Τζουμάκας Βασ. Νικάνορας	20
Κατσάνου Βούλα Κόνιτσα	15	Μόσχος Αθαν. Λάρισα	20
Γκόγκος Κώστας Κόνιτσα	20	Μαργαρίτης Ιωαν. Δίστρατο	50
Σπανός Α. Χαρ. Κόνιτσα	15	Τσούνη Χαρίκλεια Γιάννινα	15
Κατσιλής Ευαγγ. Κόνιτσα	15	Καραγιάννη Χριστίνα Καματερό	20
Νίκου Βασ. Κόνιτσα	15	Μπάρμπας Αθαν. Γιάννενα	20
Ευαγγέλου Λαμπρινή Κόνιτσα	20	Γιούτσου Ουρανία Γιάννινα	30
Μάλιακας Σταύρος Κόνιτσα	40	Γαλάτουλας Ιωάννης Πειραιάς	30
Ιατρού Ιφιγένεια Κόνιτσα	15	Λάμπρου Αλεξία Γιάννινα	15
Κήτας Βασίλης Κόνιτσα	15	Παπαθεμιστοκλέους Χρ. Γιάννενα	15
Μήτσικας Αθαν. Κόνιτσα	20	Κοτσιάφτης Ευ. Μάτι	15
Μάλιακας Παύλος Κόνιτσα	30	Νικοπούλου Αριστέα Θεσ/νίκη	20
Γκέλης Βασ. Κόνιτσα	30	Ντασταμάνης Σταύρος Δίστρατο	30
Ντάφλης Γεωργ. Κόνιτσα	15	Μπετζούνης Σταύρος Θεσ/νίκη	20
Χατζημελετίου Φρεϊδ. Κόνιτσα	15		

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

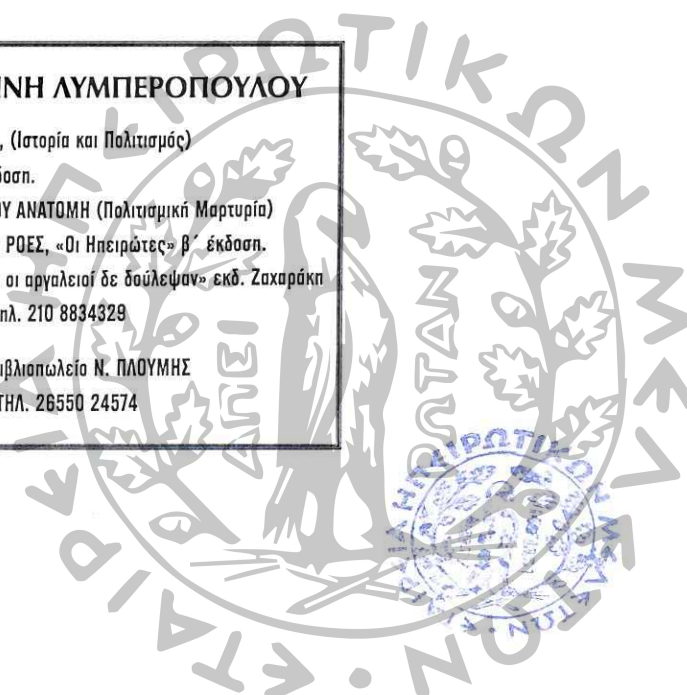
Το νέο βιβλίο
του **Σωτ. Τουφίδη**
με πλούσιο ιστορικό,
λαογραφικό, ηθογραφικό
περιεχόμενο
στις 415 σελίδες του, χρήσιμο
για κάθε βιβλιόφιλο.

Διάθεση: Δ/νση περιοδικού
τηλ. 2655 - 22212/22464

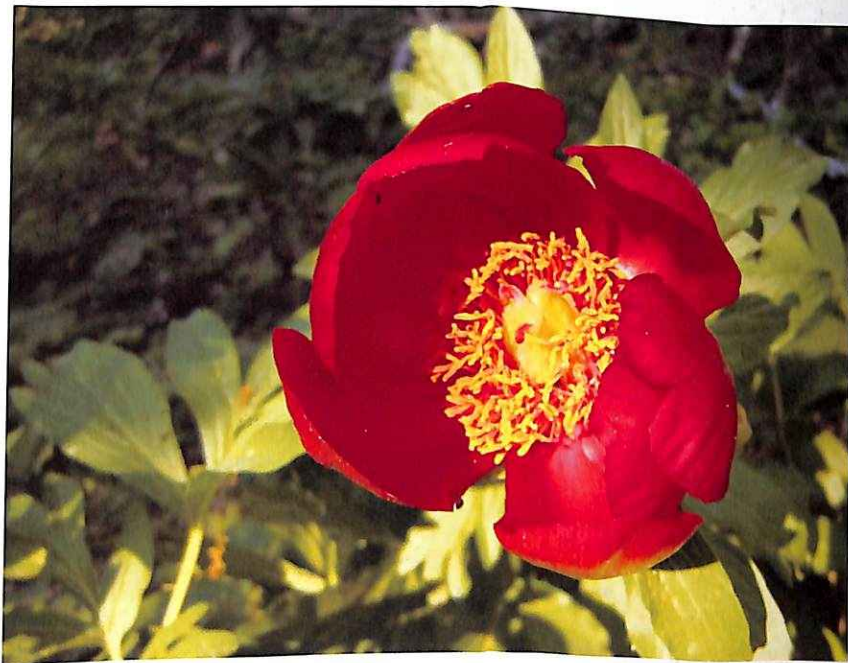
ΓΙΑΝΝΗ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

1. ΚΟΝΙΤΣΑ, (Ιστορία και Πολιτισμός)
Τρίτη έκδοση.
2. ΠΑΖΑΡΙΟΥ ΑΝΑΤΟΜΗ (Πολιτισμική Μαρτυρία)
Εκδόσεις ΡΟΕΣ, «Οι Ηπειρώτες» β' έκδοση.
3. «Κι οι αργαλειοί δε δούλεψαν» εκδ. Ζαχαράκη
Αθήνα. Τηλ. 210 8834329

ΚΟΝΙΤΣΑ. Βιβλιοπωλείο Ν. ΠΛΟΥΜΗΣ
ΤΗΛ. 26550 24574

"ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ
ΜΕΛΕΤΩΝ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ 4
454 44 ΓΙΑΝΝΙΝΑ

Paeonia (αυτοφυής)

ΔΙΗΜΝΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
Κόνιτσα 441 00
Τηλ. 26550 22-464
22.212

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Τοχ. Γραφείο ΚΟΝΙΤΣΑΣ
Αρ. Αδείας 2573

